

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA SUHE KRAJINE, TEMENICE IN KRKE
LAS STIK

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO
SUHE KRAJINE, TEMENICE IN KRKE
(LAS STIK)**

Trebnje, 15.7.2016

2	Kazalo	
2	Kazalo	2
3	Osebna izkaznica LAS.....	4
4	Povzetek SLR	5
5	Opredelevitev območja in prebivalstva zajetega v SLR	6
5.1	Opis območja	6
5.1.1	Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS	6
5.1.2	Strukturne danosti območja LAS.....	6
5.1.3	Velikost območja LAS.....	7
5.2	Demografske in sociološke značilnosti območja	8
5.2.1	Prebivalstvo	8
5.2.2	Stopnja brezposelnosti na območju LAS.....	9
5.2.3	Ranljive skupine.....	10
5.3	Strukturne danosti območja	13
5.3.1	Kmetijska zemljišča in kmetijska raba	13
5.3.2	Tržna organiziranost, samooskrba	16
5.3.3	Gozdarstvo in lesna biomasa	17
5.3.4	Obnovljivi viri energije.....	17
5.4	Opis stanja okolja.....	17
5.5	Stanje infrastrukture	18
5.5.1	Analiza prostora.....	18
5.5.2	Analiza infrastrukture na območju	19
5.6	Gospodarski položaj območja LAS	23
5.6.1	Glavne gospodarske dejavnosti	23
5.6.2	Stanje na področju gospodarstva	24
5.6.3	Stare obrti	24
5.6.4	Urbana območja	25
5.7	Izkušnje z izvajanjem programa LEADER v programskem obdobju 2007 – 2013	26
5.7.1	Izkušnje s pripravo Lokalne razvojne strategije v obdobju 2007 – 2013.....	26
5.7.2	Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem območju.....	27
5.7.3	Opis uspešno zaključenih projektov	28
6	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti.....	31
7	Podroben opis tematskih področij ukrepanja.....	36
7.1	Ustvarjanje delovnih mest.....	36
7.2	Razvoj osnovnih storitev	37
7.3	Varstvo okolja in ohranjanje narave	38
7.4	Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.....	39
8	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije.....	41
9	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	42
9.1	Cilji ukrepanja na področju ustvarjanja novih delovnih mest	44
9.2	Cilji ukrepanja na področju razvoja osnovnih storitev	44
9.3	Cilji ukrepanja povezani z varovanjem okolja in ohranjanjem narave	45
9.4	Cilji ukrepanja na področju večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.....	46
10	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	53
10.1	Opis poziva za oblikovanje LAS.....	53
10.2	Opis aktivnosti (predstavitve, sestanki, povezovanje)	53
10.3	Vključenost lokalnih akterjev v pripravo SLR	54
10.4	Postopek priprave SLR	55
11	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti.....	56
11.1	Načrtovanje priprave in izvajanja dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	66

12	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	68
	12.1 Teme in aktivnosti vrednotenja	68
	12.2 Sistem zagotavljanja podatkov	69
	12.3 Termiski načrt vrednotenja	69
	12.4 Uporabljeni viri podatkov	69
	12.5 Način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenj	70
	12.6 Mehanizmi za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja	70
13	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	71
	13.1 Kratek opis dejavnosti CIK Trebnje	71
	13.2 Opis načina izbora vodilnega partnerja	72
	13.3 Katere naloge bo za LAS opravljal	72
	13.4 Opis potrebnih kadrovskih sposobnosti, finančno stanje ter izkušnje in znanje vodilnega partnerja	73
14	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	75
	14.1 Skupščina LAS	75
	14.2 Upravni odbor LAS	75
	14.3 Predsednik LAS	76
	14.4 Ocenjevalna komisija	77
	14.5 Nadzorni odbor	77
15	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij	79
	15.1 Merila za izbor operacij	80
	15.2 Opis postopka izbora operacij	83
	15.3 Pravila delovanja LAS	85
	15.4 Pravila delovanja Ocenjevalne komisije	86
	15.5 Zagotavljanje transparentnosti postopkov in preprečevanje konflikta interesov	86
16	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem	87
	16.1 Razdelitev sredstev po posameznem skladu	88
	16.2 Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih	89
	16.3 Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja	89
	16.4 Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih	90
17	Priloge	91

3 Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	Lokalna akcijska skupina Suha krajina, Temenica in Krka		
Naslov LAS	Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje		
Naslov varnega elektronskega predala	las-stik@vep.si		
Spletna stran LAS	www.las-stik.si		
Predsednik LAS	Vlado Kostevc		
Vodilni partner LAS	Center za izobraževanje in kulturo Trebnje		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje		
Številka transakcijskega računa LAS	01330-0600-0000-587 pri UJP Novo mesto		
Velikost območja LAS	664,8 km ²		
Število prebivalcev LAS	36.096 (na dan 1. 7. 2014)		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Občina Dolenjske Toplice Občina Ivančna Gorica Občina Trebnje Občina Žužemberk		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA	☐	☒
Kohezijska regija	Vzhodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	☒	☐	☐
Glavni sklad (označi)	☒	☐	☐
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	22. 7. 2015		
Število članov LAS	97		

4 Povzetek SLR

Lokalna akcijska skupina Suhe krajine, Temenice in Krke (LAS STIK) zavzema območje štirih dolenjskih občin: Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk. Območje predstavlja geografsko in funkcionalno celoto, saj so občine tudi zgodovinsko, ekonomsko in socialno povezane. Območje LAS-a STIK obsega 664,8 km², kjer je na dan 1. 7. 2014 prebivalo 36.096 ljudi.

Prepoznane potrebe, izzivi in razvojni potenciali območja segajo na štiri tematska področja strategije, ki so: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave in večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Strategija lokalnega razvoja za območje LAS STIK želi s pregledom obstoječega stanja na območju, osvetliti problematiko na področju demografskega, socialnega, gospodarskega in okoljskega stanja. Cilji in izzivi LAS STIK so pospeševanje podjetništva za ustvarjanje novih, zelenih delovnih mest, optimalna izraba lokalnih virov in izkoriščanje endogenih potencialov območja za zeleno rast. V okviru sredstev LAS bomo skrbeli za okolje, spodbujali ohranjanje naravne in kulturne dediščine, lokalno samooskrbo in učinkovito rabo energije. Vse to bomo dosegli z inovativnostjo, vključevanjem, izobraževanjem in povezovanjem prebivalcev in vseh zainteresiranih v lokalnem okolju in širše. Oblikovali bomo nove poslovne modele, podpirali inovativna partnerstva in nove pristope pri izvajanju operacij. Prav sodelovanje med ljudmi, vključevanje ranljivih skupin ter medgeneracijsko sodelovanje ustvarja potreben socialni kapital za razvoj, boljšo kvaliteto življenja in prepoznavnost območja.

Vizija LAS STIK je postati:

»Prijetno, povezano, inovativno in širše prepoznano območje, ki ustvarja STIK in sožitje med ljudmi in naravo«

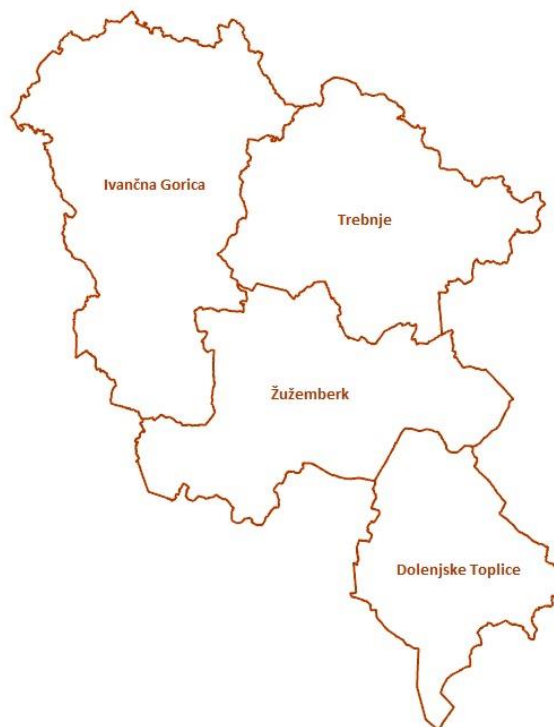
5 Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

LAS STIK predstavljajo občine: Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk. Občine LAS zavzemajo območji Suhe krajine in Temeniške doline, ki ju povezuje porečje reke Krke. Ime lokalne akcijske skupine STIK je akronim, sestavljen iz začetnic omenjenih geografskih enot.

5.1 Opis območja

5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS

Lokalna akcijska skupina Suhe krajine, Temenice in Krke (v nadaljevanju uporabljena okrajšava LAS STIK) v upravno-administrativnem smislu zavzema območje štirih dolenjskih občin: Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk. V politični, statistični in regionalni ureditvi sodijo občine Dolenjske Toplice, Trebnje in Žužemberk v Jugovzhodno statistično regijo oziroma v vzhodno kohezijsko regijo, občina Ivančna Gorica pa v Osrednjeslovensko statistično regijo oziroma v zahodno kohezijsko regijo. Območje LAS obsega zaključeno območje, ki ga povezujejo zgodovinske izkušnje, geografske značilnosti, kultura in identiteta.

5.1.2 Strukturne danosti območja LAS

Občine LAS STIK se nahajajo na območju Suhe krajine in Temeniške doline, ki ju povezuje porečje reke Krke. Za Temeniško dolino je značilen nizek svet ob reki Temenici, ki obsega poplavno ravnico, obroblja ga zaobljeno Dolenjsko gričevje, ki na severu prehaja v Posavsko hribovje na jugu pa v Suho Krajino. Skozi dolino teče ponikalnica Temenica, ki je ustvarila največjo slepo dolino v Sloveniji in predstavlja izrazito mejo med alpskim in dinarskim svetom. Zaradi menjavanja geološke podlage območja reka Temenica, na svoji poti do izliva v reko Krko, dvakrat ponikne. Prvič ponika v ponore jugovzhodno od Trebnjega pri Dolenjih Ponikvah ob visokih vodah v požiralnikih pod Sveto Ano, nato po več kilometrih podzemnega toka izvira v več izvirih pod visokim skalnim spodmolom Zijalo. Pri vasi Vrhovo v mirnopoški občini še drugič ponikne in v Luknji v Prečni pri Novem mestu ponovno pride na površje, kjer se potem kot levi pritok pred Novim mestom izliva v Krko.

Na območju Suhe krajine, ki je del Dinarskega gorstva in poteka južno od Muljave v občini Ivančna Gorica, je tudi izvir reke Krke, ki je najdaljši vodotok na Dolenjskem, njen zgornji tok teče čez celotno območje Suhe krajine. Središče Suhe krajine je Žužemberk, ki leži ob zgornjem toku reke Krke in združuje raznoliko naravno ter kulturno dediščino.

Najbolj izrazito in slikovito geografsko enoto na območju LAS STIK predstavlja zgornja dolina Krke, ki jo zaznamuje pestra biotska raznovrstnost s še vedno funkcionalnimi poplavnimi ravnici, po katerih se visoke poplavne vode razlijejo povprečno dvakrat na leto.

Temniška dolina

Temenica je ena izmed najbolj značilnih slovenskih ponikalnic, ki izvira v vasi Javorje v neposredni bližini severnega dela meje občine Ivančna Gorica in teče ob robu kraškega sveta Dolenjske. Zaradi menjavanja geološke podlage Temenica na svoji poti do izliva v reko Krko dvakrat ponikne.

Ob Temenici so se v preteklosti na številnih mestih vrtela mlinska kolesa, ki so poganjala stope in mline in tako krojila življenja mnogih družin. Danes se občasno zavrte kolesa samo še na mlinu v Čagoščah (kakšen kilometer nad vasjo Temenica), drugod skorajda že ni sledu o nekdanjih mlinih oz. so potrebni obnove.

Zgornja dolina reke Krke

Reka Krka izvira severno od vasi Gradiček v občini Ivančna Gorica. Sprva teče 28 km daleč proti jugovzhodu po široki dolini, nastali vzdolž žužemberškega preloma, ki ima zelo nenavaden prečni prerez. Reka teče večino poti po ozki, 10–25 m globoki dolini s strmimi pobočji, ki si jo je izdelala v živo-skalno podlago starejše doline, od katere je ostalo 1–2 km široko dno na obeh straneh reke, na katerem so našle obilo prostora številne vasi in njihova polja. Na poti skozi Suho krajino se Krka neopazno povečuje, saj priteka vanjo iz obeh strani voda iz kraškega podzemlja Suhe krajine. Mnogi drobni izviri se okrepijo le ob dolgotrajnih deževjih, nekateri so prav mogočni, kot npr. desni pritok Globočec pri Zagradcu, iz katerega se s pitno vodo oskrbuje velik del Suhe krajine.

Posebnost tega dela doline so lehnjakovi pragovi, saj je Krka edina večja slovenska reka, ki odlaga lehnjak. Najštevilnejši in največji lehnjakovi pragovi so med Zagradcem in Žužemberkom ter med Dvorom in Gornjim Kotom. V zgornji dolini Krke so v preteklosti delovali številni mlini in žage na vodni pogon, katerih lastniki so Lehnjakove pragove uporabljali kot naravne jezove, preko katerih so na mlinska kolesa dovajali pogonsko vodo. Delujoč je le-še Štupnikov mlin na Fužini pri Zagradcu.

Pod Dvorom se značaj doline Krke povsem spremeni: široka dolina preide v ozko, kakšnih 5 km dolgo sotesko med strmima pobočjema Ajdovske planote na severni in Kočevskega roga na južni strani. Na spodnjem koncu soteske so ostanki istoimenskega gradu (Dvorec Soteska), kmalu za njim pa napravi reka izrazito koleno in se usmeri proti severovzhodu. Z desne se ji pridruži Radeščica in Sušica, dolina se razširi v majhno Straško kotlinico.

Suha krajina

Ime »Suha krajina« je področje dobilo zaradi prepustne zemlje, ki leži na apnencu in zato v vrhni plasti ostane malo vode, večina je ponikne v podtalnico. Suha krajina je pokrajina na osrednjem Dolenjskem in v celoti meri okoli 430 km². Geološko podlago sestavljajo apnenci in dolomiti. Suha krajina je ena izmed značilnejših kraških pokrajin v Sloveniji. Na severu meji na Dolenjsko podolje, na jugu na Dobropolje (ki je že del Suhe krajine), na vzhodu pa na Kočevski rog. Razmeroma homogena pokrajina je razdeljena na tri enote: vzhodno in zahodno Suho krajino in vmesno Dolino Krke. Območje je eno izmed manj razvitih v Sloveniji. V Suhi krajini se večina prebivalcev ukvarja s kmetijsko dejavnostjo. V kmetijskem oziru velja za eno izmed območij, ki jih je težje obdelovati. V Suhi krajini je čistih kmečkih gospodinjstev le okoli 15 %, ostala gospodinjstva imajo dohodke iz drugih nekmetijskih dejavnosti. Žal kmetijska dejavnost nudi premalo delovnih mest, zato veliko prebivalcev dnevno migrira v večja in bolj oddaljena industrijska središča.

5.1.3 Velikost območja LAS

Območje LAS meri 664,8 km², na katerem je skupaj 350 naselij. Površina LAS predstavlja 3,28% površine Slovenije. Po površini je največja občina Ivančna Gorica, s skoraj enakim številom naselij kot občina Trebnje na manjši površini. Na urbanem območju v naselju Trebnje urbane aktivnosti

prevladujejo nad agrarnimi, zato ima naselje status medobčinskega središča. Naselja na območju LAS ne presegajo 10.000 prebivalcev in nima statusa mestnega naselja.¹ Na območju LAS so bolj zgoščena naselja priznana kot druga urbana območja še: Žužemberk, Dvor, Dolenjske Toplice, Veliki Gaber, Ivančna Gorica, Višnja Gora, Stična, Šentvid pri Stični, Krka in Zagradec.

5.2 Demografske in sociološke značilnosti območja

5.2.1 Prebivalstvo

Tabela 1 Površina, število naselij in prebivalcev na območju LAS na dan 1. 7. 2014

Občina	Površina km ²	Število naselij	Št. prebivalcev
Dolenjske Toplice	110,2	29	3.398
Ivančna Gorica	227	137	16.050
Trebnje	163,3	133	12.068
Žužemberk	164,3	51	4.580
Skupaj	664,8	350	36.096
Slovenija	20.273	6.035	2.061.623
Delež	3,28%	5,80%	1,75%

Vir: SURS [<http://pxweb.stat.si>]. Stanje na dan 1. 7. 2014

Območje je homogeno in dovolj veliko, da premore dovolj kritične mase človeških in ekonomskih virov, saj zajema 36.096 prebivalcev. Število prebivalcev območja je skladno s priporočili Uredbe¹, da mora na območju, za katero se pripravlja SLR živeti med 10.000 in 150.000 prebivalcev.

Ob koncu prve polovice leta 2014 je bilo območje poseljeno s 54,1 prebivalcev na km². Gosteje poseljena so območja občin Ivančna Gorica in Trebnje, redkeje pa občin Dolenjske Toplice in Žužemberk. Več kot polovica prebivalcev, ki živijo na območju LAS, natančneje 20.008, je občanov občin Trebnje, Dolenjske Toplice in Žužemberk in spadajo v vzhodno kohezijsko regijo. Zato tudi LAS spada v vzhodno kohezijsko regijo. Na celotnem območju LAS je po podatkih SURSa na dan 1.7.2014 prebivalo 36.096 prebivalcev.

Tabela 2 Gostota prebivalcev na km² po letih na območju občin LAS-a STIK na dan 01.07.2014

Območje / leto	2011	2012	2013	2014
Dolenjske Toplice	31,1	30,8	30,8	30,7
Ivančna Gorica	68,0	69,2	69,6	70,3
Trebnje	75,1	73,5	73,9	73,9
Žužemberk	27,6	27,8	27,8	27,8
LAS STIK	54,6	53,6	53,9	54,1

Vir: SURS [<http://pxweb.stat.si>]. Stanje na dan 1. 7. 2014

Tabela 3 kaže delovno aktivno prebivalstvo na območju LAS po stopnji izobrazbe, kjer ima občina Dolenjske Toplice največ aktivnih prebivalcev z višjo in visoko izobrazbo (29 %), sledijo ji občini Ivančna Gorica in Trebnje z 28 % in Žužemberk z 21 %. Vse občine na območju LAS imajo manj visoko in višje izobraženega kadra od slovenskega povprečja (32 %). Iz tabele v nadaljevanju vidimo, da v povprečju 64 % prebivalcev dela v občinah na območju LAS in povprečno le 53 % delovno aktivnega prebivalstva z visoko in višjo izobrazbo ima zaposlitev na območju LAS.

¹ Skladno z Uredbo o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS št. 42/15 in 28/16) – v nadaljevanju Uredba CLLD

Tabela 3 Delovno aktivno prebivalstvo po občini stalnega prebivališča, po občini delovnega mesta in stopnji izobrazbe za leto 2014

Občina	Delovno aktivno prebivalstvo		Osnovnošolska ali manj		Srednješolska		Višješolska, visokošolska	
	s stalnim preb. v občini	po občini delov. mesta	s stalnim preb. v občini	po občini delov. mesta	s stalnim preb. v občini	po občini delov. mesta	s stalnim preb. v občini	po občini delov. mesta
Dolenjske Toplice	1.421	667	146	68	856	433	419	166
Ivančna Gorica	7.176	4.336	731	559	4.438	2.834	2.007	943
Trebnje	5.434	4.304	652	526	765	2.718	1.538	1.060
Žužemberk	2.041	1.000	324	195	3.244	620	429	185
LAS STIK	16.072	10.307	1.853	1.348	9.303	6.605	4.393	2.354

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si]. Stanje na dan 31.07.2014

Območje Suhe krajine se je od druge polovice 19. stoletja pa vse do konca 20. stoletja spopadalo z demografsko problematiko in gospodarsko zaostalostjo. Leta 1980 je občina Trebnje veljala za eno od dvanajstih najmanj razvitih občin v Sloveniji (Rupena-Osolnik, 1980). Posebej slabo razvit del trebanjske občine je bila Suha krajine, kjer je bil med leti 1985-1988 izveden projekt za razvoj kmetijstva in podeželja Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo na območju štirih krajevnih skupnosti: Dobrnič, Sela pri Šumberku, Knežja vas in Svetinje. Prizadevanja države, da bi s projekti Celostnega razvoja podeželja in vasi (CRPOV), ki so bili v devetdesetih letih 20. stoletja izdelani za KS Knežja vas, KS Sela pri Šumberku, KS Čatež in KS Žužemberk, niso bila uspešna pri zaustavitvi negativnega gospodarskega in demografskega trenda v tem delu Dolenjske. Za vse štiri občine velja, da večji del njihovih naselij še vedno sodi med demografsko ogrožena naselja v Sloveniji.

5.2.2 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Tabela 4 Podatki o brezposelnosti v občinah LAS v letu 2014

Občina	Delov. aktivno prebiv.	Brezpos. osebe skupaj	Brezpos. moški	Brezpos. ženske	Stopnja brezpos. v % - skupaj	% moški	% ženske
Dolenjske Toplice	1.385	177	86	91	11,4	48,59	51,41
Ivančna Gorica	7.055	674	340	334	8,7	50,45	49,55
Trebnje	5.391	619	293	326	10,3	47,33	52,67
Žužemberk	1.994	222	133	89	10	59,91	40,09
LAS STIK	15.825	1.692	852	840	9,7	50,35	49,65

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si]. Stanje na dan 1. 7. 2014

Stopnja registrirane brezposelnosti na celotnem območju LAS je 9,7 %. Iz statističnih podatkov o številu brezposelnih oseb je razvidno, da je največji delež brezposelnih oseb v starostnem razredu od 25-29 let in sicer kar 16 % vseh delovno aktivnih prebivalcev. Starostni skupini s podobnim deležem brezposelnih sta še od 50-54 let in 55-59 let.

Tabela 5 Brezposelnost po starostnih skupinah leta 2014

Občina	15-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	65+	Skupaj
Dolenjske Toplice	17	30	20	11	17	19	31	29	3	177
Ivančna Gorica	76	116	88	73	51	70	94	91	15	674
Trebnje	67	101	76	63	53	62	99	86	12	619
Žužemberk	18	24	20	14	19	44	47	33	3	222
Skupaj	178	271	204	161	140	195	271	239	33	1.692

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si]. Stanje na dan 1. 7. 2014

5.2.3 Raljljive skupine

Raljljive skupine so skupine prebivalcev na območju LAS, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti in življenjskih okoliščin pogosto odrinjene na družbeno obrobje in so socialno ogrožene. Zaradi načina življenja, ki ga prinaša sodobna družba, so te skupine manj konkurenčne na trgu delovne sile in drugih področjih.

5.2.3.1 Mladi

Tej skupini je potrebno nameniti posebno pozornost in preprečiti odseljevanje iz območja LAS, ter povečati stopnjo naravnega prirasta. Mladim je potrebno ponuditi priložnosti v lokalnem okolju, jih spodbuditi k aktivnemu sodelovanju v lokalnem okolju ter posledično preprečiti odseljevanje, še posebej iz podeželskih krajev, ki prevladujejo na območju LAS. Mladi na območju LAS nimajo veliko organiziranih centrov za skupno delovanje.

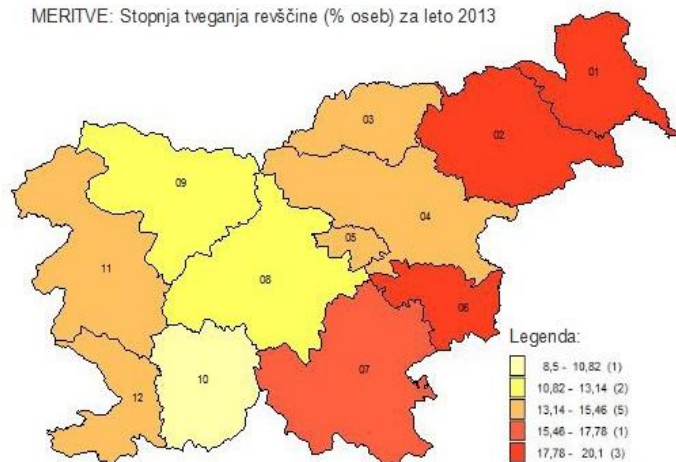
5.2.3.2 Brezposelni iskalci zaposlitve

Glede na podatke o brezposelnih iskalcih zaposlitve je razvidno, da je največji delež brezposelnih oseb po strukturi izobrazbe od prve do četrte stopnje. Večja stopnja brezposelnosti je tudi med ljudmi do 35 let in starejšimi od 45 let. Med registriranimi iskalci zaposlitve je 50 % žensk. Brezposelne je potrebno dodatno izobraziti oz. usposobiti za delo v obrtnih poklicih, jih spodbuditi za vključitev v lokalno samooskrbno verigo ali jih motivirati za podjetništvo.

5.2.3.3 Starejši

Najbolj univerzalen problem, s katerim se soočajo vse razvite družbe in tudi slovenska, je staranje prebivalstva. Problem je prisoten tudi na območju LAS STIK. Večanje deleža starejših prebivalcev nad 60 oz. 65 let v celotni strukturi prebivalstva vplivajo na vsa področja gospodarskega in družbeno-socialnega življenja. Na območju LAS je bilo na dan 1. 7. 2014 skupno 5.389 prebivalcev starejših od 65 let kar predstavlja 14,83% vsega prebivalstva območja. Leta 2060 bo skoraj vsak tretji Slovenec star 60 ali več let. Vse večji delež starejših nakazuje, da je potrebno tem delu populacije nameniti posebno pozornost. Zaradi vse težjega zdravstvenega in ekonomskega položaja je vedno večji delež starejših socialno ogroženih in družbeno izključenih.

MERITVE: Stopnja tveganja revščine (% oseb) za leto 2013

Vir: Spletni portal *podcrto.si*. [<http://podcrto.si/revscina-v-sloveniji-katerih-obcinah-se-zivi-najslabse-in-zakaj/>]

Tabela 6 Prebivalci starejši od 65 let na območju LAS, leta 2014

Oz.	Občina	Prebivalci 65 +	Delež v %
1	Dolenjske Toplice	562	10,43%
2	Ivančna Gorica	2.278	42,27%
3	Trebnje	1.845	34,24%
4	Žužemberk	704	13,06%
Skupaj		5.389	14,93%

Vir: SURS [<http://pxweb.stat.si/>]. Stanje na dan 1. 7. 2014

Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje (formalno in neformalno) je v Sloveniji v zadnjih leti močno upadla. Po podatkih Eurostata od leta 2010, ko je bila najvišja (16,2 %), se je v letu 2013 znižala na 12,6 %. V starostni skupini 55-64 let beležimo 2,7 % vključenost v izobraževanje, medtem ko je povprečje EU 4,6 % (npr. Danska 23 %).

Družba se sooča tudi z »izgubo« znanj in veščin. Pomembne veščine in znanja starejših se zdijo izgubljene zaradi pomanjkanja prenosa le-teh na mlajše in obratno. Zaradi dejstva, da generacije ne živijo skupaj, nimajo priložnosti, se učiti druga od druge, zato tudi mlajši redko prenašajo svoje »novo« tehnološko znanje in veščine na starejšo generacijo. Zato je potrebno vzpostaviti prostor za medgeneracijska srečevanja.

5.2.3.4 Invalidne osebe

Invalidi imajo zaradi dolgotrajnih telesnih, duševnih, intelektualnih ali senzornih okvar zmanjšane ali omejene delovne zmožnosti. Zato so v slabšem položaju pri vključevanju v družbeno okolje, izobraževanje in na trg dela ter so bolj izpostavljeni izključevanju v družbi. Natančnih podatkov o številu invalidnih oseb v Sloveniji ni. Po ocenah MDDSZ je med prebivalstvom okrog 8 % invalidov. Septembra 2012 je bilo v Sloveniji okrog 30.500 delovno aktivnih invalidov, 16.500 moških in 14.000 žensk, stopnja registrirane brezposelnosti invalidov pa je znašala kar 35,8 %. Tudi na območju LAS se srečujemo s problematiko invalidnih oseb. Ta se kažejo v težji dostopnosti do javnih služb (vse občine nimajo dvigal, prometne ovire – pločniki, pomanjkanje klančin, dostopnost do knjižnic, vrtcev in šol ter socialnih ustanov). Na osnovi podatkov o deležu invalidnih oseb v Sloveniji smo ocenili število invalidnih oseb, ki živijo v občinah na območju LAS.

Tabela 7 Ocena števila invalidnih oseb na območju LAS leta 2014

Oz.	Občina	Skupaj	Ženske	Moški
1	Dolenjske Toplice	272	138	134
2	Ivančna Gorica	1.284	634	650
3	Trebnje	965	477	488
4	Žužemberk	366	183	183
LAS STIK		2.888	1.432	1.456

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si]. Stanje na dan 1. 7. 2014

Tabela 8 Gibanje števila delovno aktivnih invalidov na območju LAS

Občine	2010			2011			2012			2013			2014		
	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž
Dol. Toplice	35	18	17	31	13	18	31	13	18	31	14	17	34	16	18
Iv. Gorica	116	70	46	113	68	45	114	66	48	115	69	46	116	65	51
Trebnje	162	100	62	164	93	71	138	77	61	158	80	78	166	86	80
Žužemberk	36	20	16	35	20	15	36	23	13	32	20	12	30	20	10
Skupaj	349	208	141	343	194	149	319	179	140	336	183	153	346	187	159

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si].

V občini Trebnje deluje Društvo invalidov Trebnje, ki šteje 154 članov. V občini Žužemberk pa deluje Medobčinsko društvo invalidov Novo mesto, ki šteje 25 članov občanov občine Žužemberk.

5.2.3.5 Ženske na podeželju

Ženske na podeželju so marsikje še vedno v deprivilegiranem položaju. To velja za Slovenijo in prav tako za območje LAS, kjer je delež kmečkega prebivalstva velik (na območju LAS živi cca 13 % kmečkega prebivalstva). Srečujejo se s problemi nižje izobrazbene strukture (47 % osnovna šola, 44 % srednja šola in 9 % višja in visoka šola), slabe socialne varnosti, neinformiranosti, pomanjkanjem

samozavesti in medgeneracijskimi problemi. Statistični podatki iz leta 2012 kažejo, da se je v Sloveniji okoli 9 % žensk ukvarjalo s kmetijsko dejavnostjo, kar je precej nad evropskim povprečjem (4 %).

Tabela 9 Število kmečkih žena na območju LAS, leta 2010

Oz.	Občina	Št. kmetij	PDM	Ženske	Moški
1	Dolenjske Toplice	190	225	83	142
2	Ivančna Gorica	987	1.484	549	935
3	Trebnje	949	2.240	829	1.411
4	Žužemberk	484	668	247	421
LAS STIK		2.610	4.617	1.708	2.909

Vir: SURS [http://pxweb.stat.si].

Na območju LAS se je leta 2010 s kmetijstvom ukvarjalo 9,6 % žensk. Kmečke ženske delujejo v okviru društev podeželskih žena. Podatki o društvih in njihovem članstvu konec marca 2016 so prikazani v naslednji tabeli.

Tabela 10 Društva kmečkih žena na območju LAS in članstvo

Društvo	Št. članic
Društvo podeželskih žena Dolenjske toplice	107
Društvo podeželskih žena Tavžentroža (skupaj 267 članic)	
KO Trebnje	69
KO Dobrnič	75
KO Knežja vas	24
KO Veliki Gaber	34
KO Sela Šumberk	21
KO Velika Loka	44
Društvo podeželskih žena Žužemberk	70
Skupaj	444

Vir: Podatki so povzeti iz uradnih evidenc občin LAS na dan 31. 3. 2016.

5.2.3.6 Romska populacija

Na območju LAS živi tudi romska populacija, ki za lokalne skupnosti predstavlja izziv njihove integracije v okolje in vsakdanje življenje. Z vidika izobraževanja se je situacija v preteklih letih sicer izboljšala, a žal še vedno preveč romskih otrok ne zaključi niti osnovnošolskega izobraževanja. To kaže, da ostajajo tudi naslednje generacije ujete v začaran krog, saj brez izobrazbe in poklicnih kvalifikacij nimajo dobrih pogojev za zaposlitev.

Tabela 11 Romska naselja na območju LAS

Oz.	Ime naselja	Občina	Ocena št. prebivalcev
1	Vejar	Trebnje	244
2	Trebnje	Trebnje	9
3	Veliki Gaber	Trebnje	4
4	Zagorica pri Velikem Gabru	Trebnje	15
5	Korita	Trebnje	11
6	Dečja vas	Ivančna Gorica	29
Skupaj			312

Viri: Bivalne razmere Romov po občinah v Sloveniji, gradivo Urada za narodnosti, 2003, Pavla Štrukelj, Tisočletne podobe nemirnih nomadov, Družina, 2004, Ljubljana, Krajevni leksikon Slovenije, DZS, 1993, Ljubljana, Leksikon SRS, I-IV, Ljubljana, 1979, Ljubljana, anketa, Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij, 2007

Po podatkih centrov za socialno delo za leto 2004 živi na območju Bele krajine, Novega mesta, Posavja, Kočevja in Grosuplja 3.474 Romov, od tega je 1.630 oseb v starosti od 15 do 45 let. Od tega jih na območju LAS po ocenah živi blizu 320.

Glede na ocene o številu in starostni strukturi Romov gre za populacijo, ki je mlada, večinoma brezposelna, prejemnica denarno socialne pomoči, brez osnovne izobrazbe in predvsem brez ključnih kompetenc, pomembnih za aktivno vključevanje v družbo in še posebej za vstop na trg dela.

Na področju občine Trebnje delež romskih učencev v organiziranih oblikah vzgoje in izobraževanja raste. Po ocenah je bil delež romskih otrok v osnovnošolskem izobraževanju v Trebnjem leta 1995 1% (15 otrok), leta 2013 pa 5% (več kot 48 otrok). Prav tako se večja delež odraslih Romov vključenih v program Osnovne šole za odrasle (53 leta 2008 in 69 leta 2014). Odrasli Romi se aktivno vključujejo tudi v različne programe splošnega neformalnega izobraževanja.

5.3 Strukturne danosti območja²

5.3.1 Kmetijska zemljišča in kmetijska raba

Na območju občin LAS STIK je skupno 2.610 kmetijskih gospodarstev, ki imajo v uporabi 15.596 ha kmetijskih zemljišč (skupni travniki in pašniki niso vključeni). Tabela 12 Kmetijske površine v ha na območju LAS, leta 2000 in 2010 prikazuje kmetijska zemljišča v uporabi, gozd in nerodovitna zemljišča. Indeks rasti, kjer primerjamo podatke iz Popisa kmetijskih gospodarstev leta 2000 in 2010. Primerjava prikazuje upadanje kmetijskih zemljišč in gozda v občini Ivančna Gorica, medtem ko podatki za ostale tri občine prikazujejo rast le-teh površin. V občini Žužemberk so se za dvakratnik povečala nerodovitna zemljišča v letu 2010 glede na leto 2000.

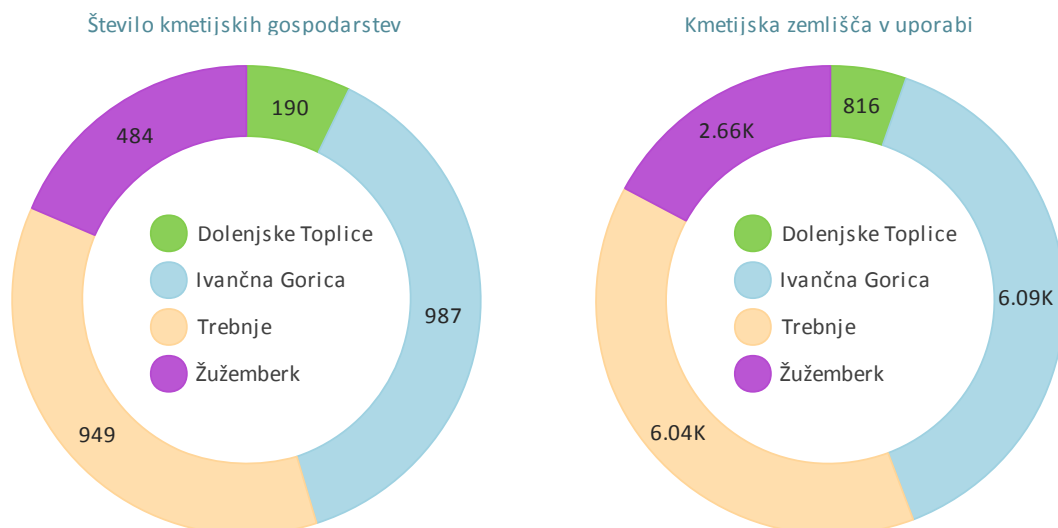
Tabela 12 Kmetijska površina v ha na območju LAS, leta 2000 in 2010

Postavke	Ivančna Gorica		Trebnje		Dolenjske Toplice		Žužemberk	
	Leto 2010	Indeks rasti 2000/2010	Leto 2010	Indeks rasti 2000/2010	Leto 2010	Indeks rasti 2000/2010	Leto 2010	Indeks rasti 2000/2010
Kmetijska zemljišča v uporabi	6.350	0,89	6.136	1,08	843	1,03	3.579	1,28
Gozd	6.123	0,88	5.030	1,22	1.171	0,99	2.737	1,20
Nerodovitna zemljišča	148	1,09	149	0,99	24	0,96	71	2,31
Skupaj	12.621		11.315		2.038		6.387	

Vir: SURS. [http://pxweb.stat.si]. Avgust 2015.

Glede na Popis kmetijskih gospodarstev iz leta 2000 in leta 2010 je viden upad števila kmetijskih gospodarstev in površine kmetijskih zemljišč v uporabi na območju LAS, kar prikazuje Slika 1. Izjema je občina Dolenjske Toplice, kjer so se kmetijska zemljišča v uporabi v letu 2010 zvišala za 4 % glede na podatke iz leta 2000. Največji delež kmetijskih zemljišč v uporabi glede na celotno občino je v občini Trebnje, okrog 33 %, sledijo ji občina Ivančna Gorica s 27%, Žužemberk s 13% in občina Dolenjske Toplice s 7 %. Površina kmetijskih zemljišč na območju se giblje med 4,3 ha in 6,4 ha na kmetijsko gospodarstvo.

² Vir: Statistični podatki so povzeti iz Popisa kmetijskih gospodarstev leta 2000 in Popisa kmetijskih gospodarstev leta 2010. Portal SI-STAT. Avgust 2015.

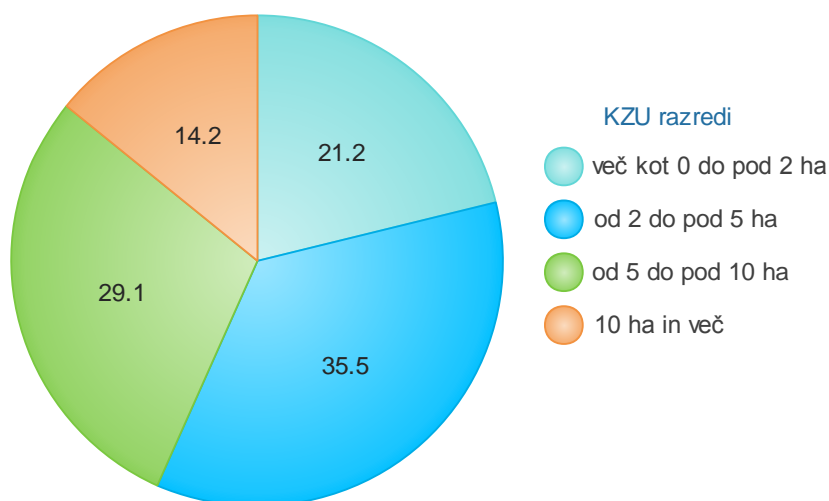

Slika 1 Število kmetijskih gospodarstev in kmetijska zemljišča v uporabi leta 2010

Vir: SURS. [http://pxweb.stat.si]. Avgust 2015.

Slika 1 prikazuje večji delež kmetijskih gospodarstev in površin na območju občin Ivančna Gorica in Trebnje in v teh dveh občinah in občini Žužemberk se več kot polovica kmetij ukvarja z rejo pašne živine (gl. Slika 3). Na območju LAS je v Dolenjskih Toplicah najnižji delež kmetij, vendar pa je razdelitev kmetij glede na tip kmetovanja sorazmerno enaka na celotnem območju štirih občin. Pri primerjavi podatkov popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2000 in 2010 je opaziti, da se je površina kmetijskih zemljišč na območju občin znižala, in sicer je na območju za kar 9,4 % manj kmetijskih zemljišč v uporabi,³ gozda je manj za 14,3 % in hkrati je za 16,6 % manj nerodovitnih zemljišč (kazalnik je pozitiven, saj so se v občini Žužemberk nerodovita zemljišča znižala za kar 57 % glede na podatke popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2010).

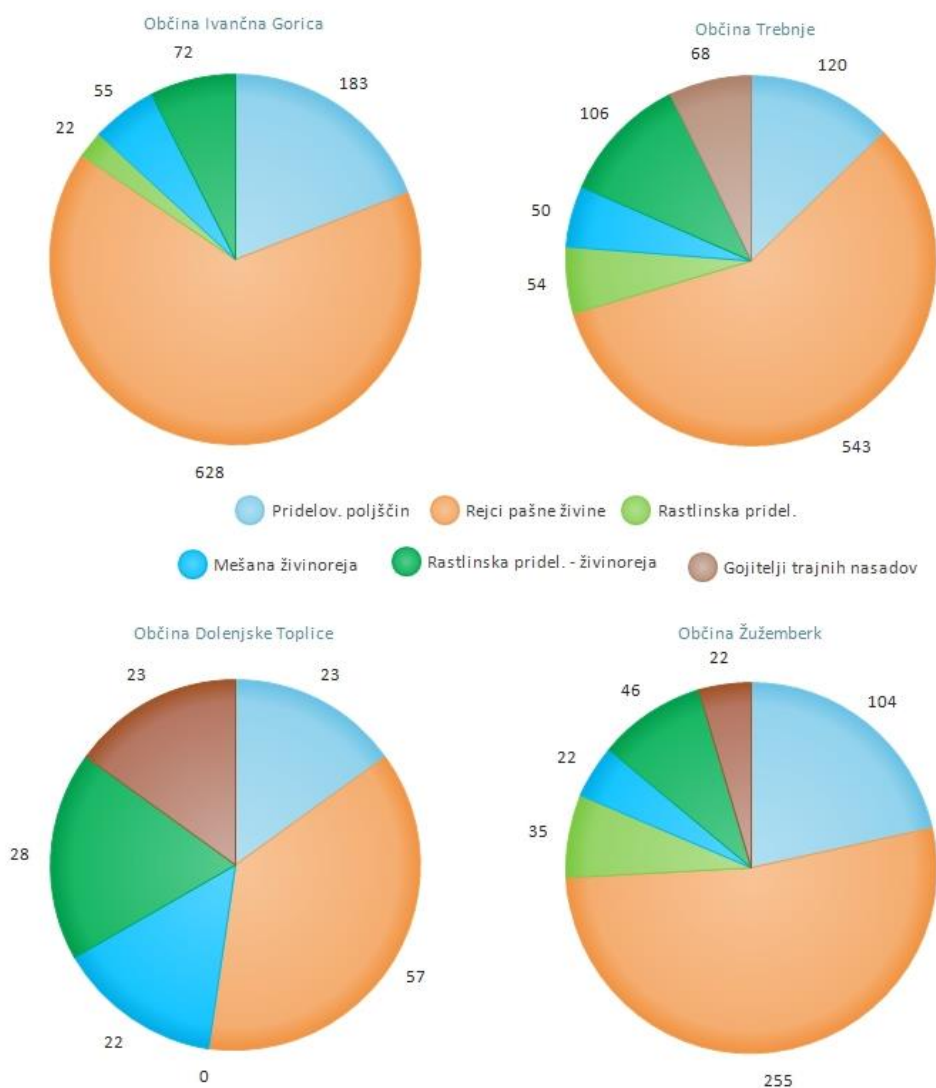
Slika 2 prikazuje, da je na območju občin največ kmetij v velikosti do 5 ha (v povprečju 56,7 %), kar je sorazmerno s podatki o namenu kmetijske pridelave (Slika 4), saj več kot 64 % kmetijskih gospodarstev na območju prideluje hrano za lastne potrebe.

Slika 2 Kmetijska gospodarstva po velikosti KZU razredih v % na celotnem območju LAS

Vir: SURS. [http://pxweb.stat.si]. Avgust 2015.

³ V nadaljevanju se uporablja kratica KZU.

Slika 3 Število kmetijskih gospodarstev po tipu kmetovanja 2010

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>]. Avgust 2015.

Iz primerjave Popisov kmetijskih gospodarstev 2000 in 2010 je razvidno tudi manjše število vseh vrst živine na območju občin, kjer je upad števila prašičev največji. V tem istem obdobju pa se je število konjev zvišalo v vseh občinah za 2,38 krat, prav tako pa je viden trend večjega števila čebeljih družin, in sicer se je število čebeljih družin povprečno za 1,37 krat na območju LAS v letu 2010 v primerjavi z letom 2000 (v občini Žužemberk se je število čebeljih družin znižalo za 0,89 krat, v občini Dolenjske Toplice se je število družin zvišalo za 4,37 krat).

Tabela 13 Število konj in čebeljih družin na območju LAS, leta 2000 in 2010

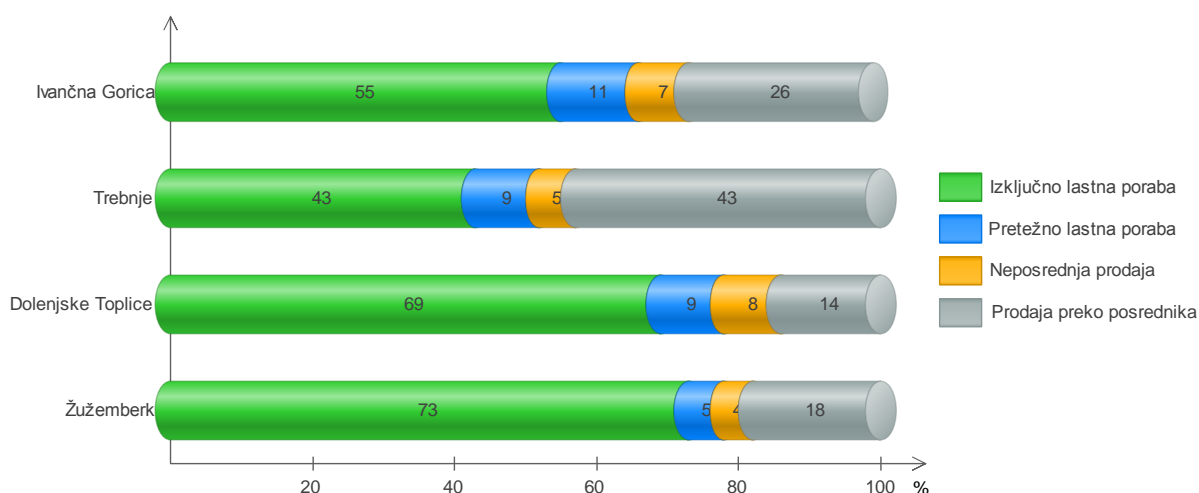
Oz.	Občina	Število konj		Število čebeljih družin	
		2000	2010	2000	2010
1	Dolenjske Toplice	42	108	86	359
2	Ivančna Gorica	311	714	492	616
3	Trebnje	147	366	335	457
4	Žužemberk	135	71	377	336
Skupaj		635	1.259	1.290	1.768

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>].

5.3.2 Tržna organiziranost, samooskrba

Svetovna gospodarska kriza se je splazila v vse sfere naših življenj. Čutimo jo kot ekonomsko, finančno, energetska, prehransko, zdravstveno in klimatsko krizo. Globalizacija je prinesla procesirano, dolgotrajno obstojno hrano, prepolno ostankov agrokemičnih strupov, konzervansov ter odvisno od gibanja svetovnih cen nafte. V takšnem razmerju sta na izgubi prvi in zadnji v prehranski verigi: na eni strani kmet, ki hrano prideluje in na drugi strani kupec, ki je od njene dostopnosti odvisen. Po podatkih SURSa smo Slovenci v letu 2013 povprečno porabili 115 kg žit, 98 kg zelenjave, 84 kg mesa, od tega največ prašičjega (36 kg), 59 kg krompirja in 10 kg jajc na osebo. S poseganjem po slovenski, lokalni hrani, dobimo zagotovilo, da hrana ni prepotovala na stotine kilometrov. Tako odpadejo stroški transporta in se zmanjšajo emisije v okolje. Z nakupom hrane, pridelane na slovenski zemlji, pomagamo pri ohranjanju delovnih mest lokalnih pridelovalcev. Tudi ostale evropske države se trudijo, da pridelajo dovolj hrane za svoje državljane lokalno in tako poskrbijo za zdravo in cenovno dostopno hrano.

Prehranska samooskrba je temelj zdravega, varnega in kakovostnega načina življenja, vendar s sodobnim načinom življenja uživamo velike količine nekvalitetne hrane in s smo tem prenehali skrbeti za lastno prehransko vrednost.

Slika 4 Namen kmetijske pridelave po občini leta 2010

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>]. Avgust 2015.

Na celotnem območju povprečno 64 % kmetijskih gospodarstev kmetuje izključno za lastno porabo (55 %) in pretežno lastno porabo (9%). 5,7 % kmetijskih gospodarstev neposredno prodaja potrošniku in 30 % prodaja preko posrednika (Slika 4). Podatki kažejo, da je delež pridelave za lastne potrebe prevelik, zato je potrebno spodbujati podjetništvo in izobraževanje na področju trženja kmetijskih proizvodov. Odraz slabega podjetništva je tudi v tem, da je na območju LAS registriranih le 100 dopolnilnih dejavnosti. Podatki po občinah območja LAS so prikazani v naslednji tabeli.

Tabela 14 Dopolnilne dejavnosti na območju občin

Občina	Število registriranih dopolnilnih dejavnosti
Dolenjske Toplice	6
Ivančna Gorica	49
Trebnje	34
Žužemberk	11
LAS STIK	100

Vir: AJPES. [<http://www.ajpes.si>]. Marec 2016.

5.3.3 Gozdarstvo in lesna biomasa

Lesna biomasa je domač in obnovljiv vir energije, ki ni neomejen, čeprav je Slovenija z gozdom bogata država. Največ gozda na območju LAS ima občina Dolenjske Toplice in spada v sam vrh slovenskih občin, kjer gozdovi pokrivajo več kot 85 % ozemlja. Za izračun potenciala izrabe lesne biomase na območju občin smo uporabili aplikacijo Zavoda za gozdove Slovenije za izračun potenciala izrabe lesne biomase po občinah.

Tabela 15 Potencial izrabe lesne biomase na območju občin

Postavke	Dolenjske Toplice	Ivančna Gorica	Trebnje	Žužemberk
Površina (ha)	11.021	22.701	19.464	16.464
Površina gozda (ha)	9.430	13.488	10.680	11.587
Delež gozda (%)	85,6	59,4	54,9	70,5
Delež zasebnega gozda	22,2	95,4	92,5	78,1
Največji možen posek (m ³ /leto)	76.347	53.166	44.237	55.381
Delež stanovanj ogrevanih z lesom (%)	57	54	49	77

Opomba: Podatki so iz Statističnega urada RS in Zavoda za gozdove Slovenije iz baze SWEIS.

Vir: www.zgs.si/slo/delovna_podrocja/lesna_biomasa/potencial_po_obcinah/index.html, na dan 6. 10. 2015

5.3.4 Obnovljivi viri energije

Območje LAS se srečuje z naraščajočo rabo vseh vrst energije. V letu 2010 je končna raba energije območja LAS znašala 207.954,2 MWh. Večina energije je bila porabljena za ogrevanje. Lastne proizvodnje energije iz obnovljivih virov je bilo 4.635,0 MWh, od tega je cca 60 % odpadlo na sončno energijo. Občine območja LAS imajo še neizkoriščene potenciale za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov od katerih največji delež 78 % odpade na biomaso, 20 % na bioplin, 1,8 % na sončno energijo in 0,2 % na geotermalno energijo.

Tabela 16 Končna raba energije in potenciali za proizvodnjo iz OVE, leto 2010, 2011 in 2013

Oz.	Občina	Končna poraba v MWh	Proizvodnja OVE (MWh)			OVE proizvodni potencial				Skupaj
			Sončna	HE	Skupaj	Sončna	Bioplin	Biomasa	Geo term	
1	Dolenjske Toplice	24.025,2	53,4	695,0	748,4	12,1	15.846,0	43.000,1	89,5	58.947,7
2	Ivančna Gorica	51.283,5	830,4	1.011,0	1.841,4	46,3	1.362,9	29.944,1	0,0	31.353,3
3	Trebnje	104.919,5	1.488,7	89,0	1.577,7	3.070,6	11.212,8	26.315,7	0,0	40.599,1
4	Žužemberk	27.726,0	357,5	110,0	467,5	20,8	4.951,0	31.191,7	0,0	36.163,5
Skupaj		207.954,2	2.730,0	1.905,0	4.635,0	3.149,8	33.372,7	130.451,6	89,5	167.063,6

Viri: LEK Dolenjske Toplice, 2011, EKO Ideja; LEK Ivančna Gorica, 2010, Energen d.o.o.; LEK Trebnje, 2011, Gradbeni inštitut ZRMK in LEK Žužemberk, 2013, LEA Dolenjska – Posavje – Bela Krajina

Podatki o potencialih lesne biomase so bili povzeti po Poročilu zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih, 2015. Potencial sončne energije preračunan s predpostavko, da lahko 1,0 % uporabne površine (strehe hiš, večjih objektov in degradirane površine, ki niso v kmetijski rabi) pokrijemo z fotovoltaičnimi paneli; potencial bioplina in lesne biomase temelji na predpostavki, da izkoristimo 20 % teoretičnega potenciala občine.

5.4 Opis stanja okolja

Območje LAS sodi med tista območja v Sloveniji, kjer je uzurpacija prostora z razpršeno gradnjo zelo intenzivna. Občine se spopadajo z okoljskimi problemi na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda in varovanja virov pitne vode ter podtalnice, poplavne ogroženosti rek Krke in Temenice, varovanja pred

poplavami in plazovi. V obdobju preobilnih padavin reki Krka in Temenica poplavljata in s tem povzročata škodo na cestni in drugi infrastrukturi. V Dobrniču prihaja do poplav zaradi dviga podtalne vode. Redne poplave so v Dobski uvali na območju kontaktnega krasa. V poletnih mesecih prihaja občasno do pogina rib zaradi pomanjkanja kisika. Prav tako ob obilnejših padavinah oziroma ob kombinaciji vremenskih pojavov poplavlja reke Višnjica, Stiški potok in Šentpavelščica. Na hribovitem terenu območja LAS, ki ni na kraški podlagi, se ob dolgotrajnem deževnem obdobju pojavijo nevarnosti sprožanja zemeljskih plazov.

Večji del območja zaznamuje pretežno zdravo okolje, ki je bogato z gozdovi, vodami, ohranjenimi naravnimi habitati, kakovost zraka je zadovoljiva, kmetijske površine oz. zemljine pa niso pretirano kontaminirane. Spodnja tabela prikazuje površino v Naturi 2000 in delež površine, ki jo pokriva Natura 2000 v skupni površini občin.

Tabela 17 Površine in deleži Nature 2000 na območju LAS

Občina	Površina občine (ha)	Površina območja Natura 2000 v občini - april 2013 (ha)	Delež površine občine, ki jo pokriva Natura 2000 (%)
Dolenjske Toplice	11.021	7.686	69,74
Ivančna Gorica	22.701	845	3,72
Trebnje	16.324	1.697	10,40
Žužemberk	16.434	2.687	16,35
Skupaj	66.480	12.915	19,43

Vir: www.natura2000.si, na dan 6. 10. 2015

Tabela 18 Območja Nature 2000 v LAS

ID območja	Ime območja	ID območja	Ime območja
3000188	Ajdovska planota	3000185	Koprivnica
5000013	Kočevo	3000057	Vrhtrebnje - Sv. Ana
3000157	Bobnova jama	3000382	Trebnje
3000338	Krka s pritoki	3000056	Vejar
3000204	Globočec	3000143	Čatež
3000152	Vodena jama	3000208	Šimenkova jama
3000295	Kosca	3000202	Vir pri Stični
3000170	Krška jama	3000344	Stiški potok
3000058	Šumberk	3000345	Bukovica

Vir: www.natura2000.si, na dan 6. 10. 2015

5.5 Stanje infrastrukture

5.5.1 Analiza prostora

5.5.1.1 Prometna infrastruktura

Ceste:

Čez območje občin potekajo tri pomembne prometne povezave, in sicer avtocesta, železnica in regionalne ceste. Avtocesta A2 Karavanke-Obrežje, ki vstopa na območje LAS v občini Ivančna Gorica, natančneje v Višnji Gori in izstopa iz območja LAS v občini Trebnje za naseljem Dolenje Ponikve v občini Mirna Peč. Po zelo podobni trasi poteka tudi železniška proga Ljubljana–Novo mesto–Metlika. V neposredno bližino občine Dolenjske Toplice pride tudi industrijska železniška povezava Straža–Novo Mesto. Regionalna cesta prvega reda R1-216 Ivančna Gorica–Črnomelj poteka od Ivančne Gorice, preko Žužemberka do Soteske, Podturna in Stare Žage v občini Dolenjske Toplice, kjer izstopi in območja LAS in R1-215 Trebnje (Grm)–Mokronog–Boštanj.

Po območju poteka tudi regionalna cesta drugega reda R2-448 Ivančna Gorica–Trebnje–Novo mesto–Dobrava, regionalna cesta R2–646 Škofljica–Šmarje–Sap–Grosuplje–Ivančna Gorica in regionalna cesta R2-733 Vavta vas–Dolenjske Toplice–Podturn. Na območju se nahajajo tudi regionalne ceste tretjega reda R3-650 Žužemberk–Pluska, R3-649 Zagradec–Ambrus–Zirče, R3-648 Videm–Hinje–Smuka.

Z otvoritvijo zadnjega avtocestnega dela avtoceste med Ljubljano in Novim mestom pri Trebnjem v letu 2010 je v polni meri zaživela avtocesta A2, ki poteka po območju LAS. Najbolje se to odraža v boljši prometni povezavi za prebivalce občine Trebnje, ki dnevno migrirajo proti Novemu mestu in Ljubljani. Pozitivni učinek izgradnje avtoceste se kaže v hitrejšem razvoju območja občin Ivančna Gorica in Trebnje. V občinah Žužemberk in Dolenjske Toplice se srečujejo s težavo slabe prometne infrastrukture, saj sta občini odmaknjeni od trase avtoceste, obenem pa je regionalna cesta R1-216 v slabem stanju in potencialno nevarna. Skupaj z večjimi prometnimi povezavami je posledično tudi frekventnost le-teh večja, saj omogočajo hitrejša potovanja. S povečanjem prometa se povečuje tudi število prometnih nesreč. Po avtocesti A2 in regionalni cesti R1-216 je veliko tranzitnega prometa. Udeleženci v prometu so prebivalci območja LAS, ki vsakodnevno uporabljajo prometne povezave in so tako izpostavljeni večji nevarnosti prometnih nesreč.

Železnica:

Železniška infrastruktura že več kot pol stoletja ni bila deležna posodobitev, čeprav bi omogočala cenejši in hitrejši pretok delovne sile, turistov in obiskovalcev. V zadnjem obdobju je prišlo do krčenja potniškega prometa in ukinjanja določenih linij. Potovalna hitrost vlakov je pod 60 km/h. Dnevno veliko prebivalcev iz območja LAS migrira proti Novemu mestu ali Ljubljani, javni potniški promet s svojo potovalno hitrostjo oziroma slabo frekventnostjo za uporabnike ni zanimiv.

Kolesarske poti:

Na območju LAS obstajajo urejene kolesarske poti, ki pa ne povezujejo območja LAS. V kolikor je obstajala želja po povezavi večjih krajev med sabo, so bile te povezave umeščene ob regionalne ceste, ki pa so v pristojnosti države oziroma Direkcije za ceste. V občini Trebnje obstaja 5 kolesarskih poti, vendar večina le-teh poteka ob zelo prometnih cestah. Označena je tudi kolesarska pot po rimski cesti od Ivančne Gorice do Dvora.

Pohodne poti:

Trebnje ima urejenih tudi veliko pohodnih oziroma sprehajalnih poti, ki so širši javnosti slabše znane. Najbolj znan je odcep evropske pešpoti E7, Pot Mare Rupene od Dolenjskih Toplic prek Dobrnica do Žužemberka. V Dolenjskih Toplicah se je tovrstna infrastruktura gradila za potrebe dodatne ponudbe v okviru zdraviliškega turizma.

5.5.2 Analiza infrastrukture na območju

5.5.2.1 Zdravstvena in socialna infrastruktura

Dostopnost do osnovnih zdravstvenih storitev je zagotovljena, saj na območju delujeta dva javna zdravstvena doma, in sicer v Ivančni Gorici in Trebnjem, v Žužemberku deluje zdravstvena postaja, v občini Dolenjske Toplice pa obratuje zdravstvena ambulanta s podeljeno koncesijo. Zdravstveno dejavnost dopolnjujejo tri lekarne. Na območju LAS deluje Center za socialno delo (CSD) Trebnje, ki pokriva občino Trebnje. Območje občin Dolenjske Toplice in Žužemberk pokriva CSD Novo mesto, območje Ivančne Gorice pa CSD Grosuplje. V Trebnjem deluje dom za starejše občane, ki nudi institucionalno varstvo starejših. Ostale občine imajo najbližje domove za starejše v Novem mestu oziroma Grosupljem. Oba omenjena zavoda nudita socialnovarstvene storitve »pomoč družini na domu« tudi za upravičence iz občin Dolenjske Toplice, Žužemberk in Ivančna Gorica. V zadnjem

obdobju so se začele izvajati dejavnosti za vzpostavitev medgeneracijskih centrov, ki za svoje delovanje in financiranje še nimajo ustrezne zakonske podlage.

Tabela 19 Zdravstvene in socialne storitve na območju LAS

Občina	Opis vrste socialne ustanove
Dolenjske Toplice	Splošna ambulanta Dolenjske toplice
Ivančna Gorica	Center za socialno delo Grosuplje Doma starejših občanov (enota Trebnje in Šmarjeta) V občini se nudijo storitve dnevnega varstva, pomoč na domu, storitve v oskrbovanih stanovanjih
Trebnje	Center za socialno delo Trebnje Izvajajo se socialno varstvenih dejavnosti: prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini za dom, socialna preventiva, pomoči pri socializaciji predstavnikom romske skupnosti.
Žužemberk	Zdravstvena postaja Žužemberk

Vir: Interni podatki občin na območju LAS na dan 31. 3. 2016.

5.5.2.2 Izobraževanje

Mreža osnovnih šol je razvejana in dobro organizirana. Na območju LAS deluje 7 osnovnih šol s 15 podružnicami in 18 enot vrtcev. Po letu 1991 je razviden trend zapiranja podružničnih šol in povečevanje kapacitet otrok na posameznih osnovnih šolah zaradi trenda povečanega priseljevanja na primer v Ivančni Gorici, Višnji Gori, Trebnjem in Velikim Gabru. Center za izobraževanje in kulturo (CIK) Trebnje pa skrbi za izobraževanje odraslih in izvaja še drugih projektov s področja izobraževanja. Na območju LAS je tudi Srednja šola Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici, v kateri se izvaja splošni gimnazijski program in program ekonomskega tehnika. V preteklosti je kar veliko dijakov iz območja LAS, posebej Trebnjega in Žužemberka, obiskovalo srednjo šolo v Ivančni Gorici, v zadnjem obdobju se le-ta srečuje z manjšim vpisom. Za terciarno izobraževanje prebivalci iz območja LAS odhajajo v Novo mesto ali Ljubljano, nekateri tudi na Štajersko in Primorsko. Na območju LAS deluje tudi Glasbena šola Trebnje. V občini Ivančna Gorica je podružnica glasbene šole Grosuplje. V Trebnjem in Ivančni Gorici delujeta tudi Univerzi za tretje življenjsko obdobje, ki pripomoreta h kvalitetnejšemu življenju starejših.

Na CIK-u Trebnje deluje od leta 2013 Center medgeneracijskega učenja (CMU), katerega namen je premoščanje prepada med generacijami in prenos znanja med njimi. V sklopu CMU potekajo različne delavnice, krožki, tečaji in usposabljanja. Dejavnosti se letno udeleži preko 200 udeležencev, aktivnosti pa potekajo v Trebnjem in drugih krajih občine Trebnje in sosednjih občin.

5.5.2.3 Turistična in športna infrastruktura

Tradicija zdraviliškega in termalnega turizma v Dolenjskih Toplicah sta narekovala razvoj turistične in rekreacijske infrastrukture, obenem se je razvijala tudi turistična ponudba na podeželju in posamičnih področjih. V okviru turistične ponudbe je nastala še podporna športna infrastruktura. Na ostalem območju LAS ni primerljivega turističnega ponudnika, od tod pomanjkanje turističnih produktov in slabo razvita turistična infrastruktura. Izrazito je pomanjkanje trajnostnih, atraktivnih in kakovostnih turističnih produktov. Trenutno predstavljajo pomembnejšo turistično ponudbo na območju LAS-a poleg že omenjenega Krkinega zdravilišča v Dolenjskih Toplicah le stiški samostan s Slovenskim verskim muzejem, Jurčičeva domačija na Muljavi (muzej na prostem), žužemberški grad, romarsko središče Zaplaz in Galerija likovnih samorastnikov Trebnje. Izrazito je pomanjkanje prenočitvenih kapacitet, delno to stisko blažijo Hotel Polževo, Hotel Opara, nekaj znanih gostiln Štorovje, Jap in Novak ter redke turistične kmetije. V zadnjem obdobju je bilo izvedenih nekaj uspešnih poskusov obogatitve obstoječe turistične ponudbe npr. Dobrote Dolenjske, Trebanjski šopek, turizem v zidanicah.

V osnovi gre v glavnem za turistično infrastrukturo, ki je bila zasnovana že pred več kot pol stoletja, in sicer po izgradnji avtoceste Ljubljana–Zagreb leta 1958. Je zastarela, v njo se ni vlagalo, zato je ostala brez dodane vrednosti.

Tabela 20 Gibanje števila stalnih ležišč na območju LAS

Občina	2012	2013	2014	2015
Dolenjske Toplice	605	679	656	656
Ivančna Gorica	63	53	53	51
Trebnje	119	152	154	151
Žužemberk	34	30	44	51
LAS STIK	821	914	907	909

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>].

Pregled prenočitvenih kapacitet na območju LAS STIK v obdobju od leta 2012 do 2015 kaže, da te ostajajo vse obdobje na enakem nivoju. Največji delež ležišč odpada na terme v Dolenjskih Toplicah, in sicer kar 72 %. Število turistov, ki so v preteklih letih obiskali območje LAS je naraščalo. Največji skok je bil v letu 2013, ko je zabeležen 15 % porast, v naslednjih dveh letih pa 5 % porast. Povečalo se je število tujih turistov, ki so obiskali območje LAS.

Tabela 21 Gibanje števila turistov na območju LAS

Občina	2012	2013	2014	2015
Dolenjske Toplice	18.416	20.731	21.952	23.603
Ivančna Gorica	750	499	454	445
Trebnje	4.120	5.732	5.573	5.632
Žužemberk	218	18	371	433
LAS STIK	23.504	26.980	28.350	30.113
Delež tujih turistov %	39%	41%	41%	43%

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>].

Občine Dolenjske Toplice, Žužemberk in Trebnje so že pristopile k projektu Mreža postajališč za avtodome. V prostorih Občine Trebnje deluje Turistično informacijski center Trebnje, v občini je tudi Športni park Trebnje. Obstoječa infrastruktura potrebuje nadgradnjo oz. nadaljnji razvoj. Na območju LAS STIK so potenciali za razvoj turizma predvsem v dolini reke Temenice in Krke, kjer je možnost razvoja športnega, zdravstvenega, lovnega, ribolovnega, verskega in kulturnega turizma. Del turistične ponudbe je združen tudi v tri oblikovane blagovne znamke: Dobrote Dolenjske, Trebanjski šopek in Prijetno domače. Izkoriščanje potencialov je še posebej pomembno zaradi podaljšanja bivanja turistov na območju LAS, ki se v zadnjih letih zmanjšuje.

Tabela 22 Dolžina bivanja turistov na območju LAS

Občina	2012	2013	2014	2015
Dolenjske Toplice	5,20	5,00	4,65	4,58
Ivančna Gorica	2,53	2,96	2,49	2,67
Trebnje	2,44	2,25	2,27	2,25
Žužemberk	2,38	2,00	1,96	2,42
Povprečje LAS STIK	3,14	3,05	2,84	2,98

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>].

Pri dolžini bivanja najbolj izstopa občina Dolenjske Toplice zaradi term in razvitega zdraviliškega turizma. Ostale občine imajo nižjo dobo bivanja od slovenskega povprečja, ki je 2,82 dni v letu 2013. To kaže tudi na velik del enodnevnih turistov, ki bi jih s povezovanjem vsebin in inovativnejšimi oblikami turistične ponudbe lahko zadržali dlje.

Poleg slabe turistične infrastrukture je za LAS značilna tudi slaba športna infrastruktura. V večini območja LAS obstaja športna infrastruktura, ki ne zadovoljuje vseh potreb, nastala je predvsem zaradi potreb šolstva, v posameznih izjemnih primerih pa tudi zaradi razvoja lokalnih športnih klubov (npr. Trebnje in Ivančna Gorica). V zadnjih desetih letih je bilo zgrajeno nogometno igrišče in velika športna dvorana v Ivančni Gorici in nobene druge večje športne infrastrukture. Na območju LAS so velike potrebe po urejenih rekreacijskih površinah, različnih rekreativnih stezah, fitnesu v naravi in otroških igriščih. Slednja so za enkrat na voljo le v občinskih središčih. Veliko pomanjkanje je tudi notranjih in zunanjih športnih bazenov glede na to, da je na območju LAS velika kapaciteta vode. Podobno pomanjkanje lahko ugotovljamo tudi za urejena naravna kopališča na Krki in Temenici.

Veliko boljša slika je z urejenimi pohodniškimi in kolesarskimi potmi. Na območju LAS delno ali v celoti potekajo pohodniške in kolesarske poti, ki jih prikazujemo v naslednji tabeli.

Tabela 23 Pohodniške in kolesarske poti na območju LAS

Občina	Pohodniške poti	Kolesarske poti
Dolenjske Toplice	<ul style="list-style-type: none"> • KRKA: Po poteh kulturne in zgodovinske dediščine Kočevskega Roga, dolžina cca 12 km • Po Kočevskem rogu, dolžina 37,6 km (del poti v občini Dolenjske Toplice) • Pot Mare Rupena, dolžina cca 17 km (odcep evropske pešpoti E7) • Krka Po Topliški dolini, dolžina 9,6 km 	<ul style="list-style-type: none"> • Medvedova kolesarska pot, tudi skozi občino Žužemberk, dolžina 61 km • Po biserih dolenjskega turizma (del kolesarske poti poteka skozi občino Dolenjske Toplice), dolžina 61 km • po zdravje in ugodje v Dolenjske Toplice, dolžina 26 km • po poti z dolenjske v Belo krajino (del kolesarske poti poteka skozi občino Dolenjske Toplice), dolžina 32 km
Ivančna Gorica	<ul style="list-style-type: none"> • Krožna pešpot Prijetno domače, dolžina 99 km • Jurčičeva pot od Krke do Muljave, dolžina 15 km 	<ul style="list-style-type: none"> • Krožna kolesarska pot Prijetno domače, dolžina 99 km
Trebnje	<ul style="list-style-type: none"> • Po sledih kraške Temenice, dolžina 29,7 km (del poti poteka po občini Trebnje) • Baragova pohodna pot, dolžina cca 12,5 km • Po trebanjskih goricah, dolžina 15,2 km • Po sledih Jurija Kozjaka, dolžina 8,5 km • Speča lepota, dolžina cca 15 km (del poti poteka po občini Trebnje) • Urbanova pot, dolžina 25 km (del poti poteka po občini Trebnje) • Popotovanje po Levstikovi poti, dolžina 22 km • Zorčev pohod in Učna pot Ivana Zorca • Šentlovenski krog, dolžine 16 km • Gozdna učna pot Zaplaške stezice, 3 km 	<ul style="list-style-type: none"> • Krožna kolesarska tura, dolžina 120,2 km • Modra kolesarska tura, dolžina 39,5 km • Rdeča kolesarska tura, dolžina 47,2 km • Rumena kolesarska tura, dolžina 37 km • Zelena kolesarska tura, dolžina 30 km
Žužemberk	<ul style="list-style-type: none"> • Po železarskih poteh na Dvor, dolžina cca 10 km • Po Straški gori v Suho krajino, dolžina 12,5 km (del poti v občini Žužemberk) 	<ul style="list-style-type: none"> • Spomin na rimsko cesto (del kolesarske poti poteka skozi občino Ivančna Gorica), dolžina cca 23 km

Vir: Pohodniške poti in kolesarske poti so povzete iz portala www.slovenia-heritage.net, marec 2016

Kulturna infrastruktura

Na območju LAS zaznavamo veliko pomanjkanje ustreznih večnamenskih kulturnih dvoran, ki bi imele dovolj veliko kapaciteto in bi bile ustrezno tehnično opremljene. Najbolj kritično je trenutno v Trebnjem in Ivančni Gorici.

5.5.2.4 Energetska infrastruktura

V zadnjem obdobju se je zvišal delež naložb v obnovljive vire oziroma v učinkovito rabo energije, kar je posledica ukrepov države tako na nivoju občanov kot tudi podjetij in lokalnih skupnosti. V okviru energetske sanacije je bilo izvedenih kar nekaj sanacij javnih stavb in novozgrajenih nizkoenergijskih objektov in kotlovnice na lesno biomaso. V obdobju višjih subvencij za sončne elektrarne so se na celotnem območju LAS postavljale fotovoltaične elektrarne.

5.5.2.5 Komunalna in informacijsko-komunalna infrastruktura

V sklopu prejšnje finančne perspektive EU so bili zgrajeni večji kanalizacijski sistemi, ki so bili financirani iz kohezijskega sklada. Tako so kanalizacijo z ustreznimi čistilnimi napravami pridobila vodilna naselja v posameznih lokalnih skupnostih. Zaradi značilne razpršene poseljenosti po celotnem območju LAS v manjših naseljih ni smiselna izgradnja kanalizacijskega sistema s čistilno napravo, čeprav bi bila potrebna po Uredbi o odvajanju in čiščenju komunalnih in padavinskih vod, a je stroškovno nevzdržna. Zaradi tega določene občine s sofinanciranjem postavitve malih čistilnih naprav spodbujajo reševanje problema odvajanja in čiščenja odpadnih vod.

V večjem delu območja LAS je oskrba s pitno vodo na ustreznem nivoju. Izstopa področje Suhe krajine v občinah Žužemberk in Dolenjske Toplice, ki sta vključeni v projekt Suhokrajinski vodovod. Investicijski projekt se bo izvajal v finančni perspektivi 2014-2020 in bo odpravil večino težav pri oskrbi s pitno vodo na tem območju LAS.

Občine Trebnje, Dolenjske Toplice in Žužemberk, so v preteklosti na račun slabše pokritosti z informacijsko in komunikacijsko infrastrukturo (t. i. bele liste) uspele z realizacijo projektov vzpostavitve optičnega omrežja po večjem delu svojih občin. Občina Ivančna Gorica se trenutno srečuje s preobremenjeno obstoječo komunikacijsko infrastrukturo, ki po večini poteka po bakrenih palicah in ne zadostuje potrebam prebivalstva.

5.6 Gospodarski položaj območja LAS

Na območju LAS je bilo v letu 2014 registriranih 2.604 pravnih in fizičnih oseb, ki so ustvarile preko 800 milijonov EUR prihodkov.

Tabela 23 Število podjetij in prihodek na območju LAS v letu 2014

Občina	Število podjetij	Prihodek (1000 EUR)
Dolenjske Toplice	225	25.151
Ivančna Gorica	1.156	359.445
Trebnje	973	429.289
Žužemberk	250	47.898
Skupaj LAS STIK	2.604	861.783

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>]. Avgust 2015.

5.6.1 Glavne gospodarske dejavnosti

Dejavnosti po območju LAS se med seboj po področjih razlikujejo, vsem je skupna kmetijska in gozdarska dejavnost. V občini Dolenjske Toplice prevladuje turizem z glavnim podjetjem Terme Krka d.o.o., PTZ – črpalke goriva, v ostalih občinah pa prevladujejo proizvodna in storitvena podjetja. Večja izmed njih so: Elvez, Akrapovič, Livar, IMP Armature, Hoja, Rekon, Keko oprema, Trimo, Akripol, Tem Čatež, Bartog, REM, Eurotek, Treves, Avto Slak, Pan-Jan in Avto center Vovk.

5.6.2 Stanje na področju gospodarstva

Razvitost in razvejanost gospodarske dejavnosti je v precejšnji meri odvisna od velikosti in lege lokalne skupnosti. Iz tabele spodaj je razvidno, da so gospodarsko močnejše občine tiste, preko katerih poteka avtocestna in železniška povezava. Tako je v Trebnjem in Ivančni Gorici, ki spadata med urbana območja, kjer je 85 % odstotkov vseh gospodarskih družb, ki zaposlujejo 90 % ljudi in ustvarijo 92 % vseh prihodkov od prodaje.

Tabela 24 Gospodarske družbe na območju LAS

Občina	Gospodarske družbe		Zaposleni		Čisti prihodki od prodaje		Sredstva na dan 31.12.2014	
	Število	Delež v %	Število	Delež v %	Znesek v MIO EUR	Delež v %	Znesek v MIO EUR	Delež v %
Dolenjske Toplice	43	6,54	139	2,93	11,9	1,83	11,4	1,84
Žužemberk	51	7,76	426	8,98	33,1	5,10	35,1	5,68
Trebnje	249	37,90	1.909	40,25	315,9	48,65	241,3	39,05
Ivančna Gorica	314	47,79	2.269	47,84	288,4	44,42	330,1	53,42
Skupaj	657	100	4.743	100	649,3	100	617,9	100

Vir: AJPES, Letno poročilo o gospodarskih družbah za leto 2014.

Na celotnem območju je razvejana tudi podjetniška dejavnost, podobno kakor pri gospodarskih družbah je večinski delež podjetnikov v občinah Trebnje in Ivančna Gorica, pri katerih je tudi največ zaposlenih. Skupaj gospodarske družbe in podjetniki, brez zadrug in drugih družb v LAS ustvarijo 767,9 milijonov EUR prihodkov letno.

Na urbanih območjih LAS se nahaja nekaj poslovno industrijskih in obrtnih con. V občini Dolenjske Toplice se nahaja Poslovna cona Sela. V občini Trebnje so tri poslovne cone: Industrijska cona Trebnje, Obrtna cona Trebnje in Poslovno logistična cona Bič. Občina Žužemberk pa razpolaga z dvema obrtno industrijskima conama: Sejmišče-Žužemberk in Hinje.

Tabela 25 Poslovne cone na območju LAS

Naziv poslovne cone	Površina v m ²	Zasedenost PC v %
Poslovna cona SELA Dolenjske Toplice	33.000	95
Obrtna cona Trebnje T6-2	109.600	60
Industrijska cona Trebnje	154.000	0
Poslovno logistična cona Bič	198.000	0
OIC Sejmišče - Žužemberk	110.000	35
OIC Hinje – Hinje (obratno industrijska cona)	80.000	6

Vir: Podatki občin na dan 31. 3. 2016

5.6.3 Stare obrti

Domače in umetnostne obrti so pomembne sestavine naše dediščine, saj nam pomagajo ohranjati bogato tradicijo načina življenja v preteklosti, ko so se oblikovale različne vrste obrti, ki so spremljale kmetovo delo in druge dejavnosti, ki so prebivalstvu prinašale dodaten zaslužek.

Segment domače in umetnostne obrti v LAS je pomemben endogen potencial območja, ki je v izumiranju. Neizkoriščeni potenciali starih obrti pa pomenijo nove podjetniške priložnosti za razvoj območja in ustvarjanje novih delovnih mest. Smiselno je še delujoče obrtnike in poznavalce povezati v neko skupno platformo, za skupen nastop in promocijo.

Tabela 26 Stare obrti po občinah na območju LAS

Dolenjske Toplice	Ivančna Gorica	Trebnje	Žužemberk
<ul style="list-style-type: none"> pletarstvo, izdelovanje sveč, zeliščarstvo 	<ul style="list-style-type: none"> keramičarstvo, vezenje, izdelava vezenin, lončarstvo, umetnostno kovaštvo 	<ul style="list-style-type: none"> umetnostno keramičarstvo, čebelarstvo, proizvodnja mesnih in mlečnih izdelkov, klekljanje 	<ul style="list-style-type: none"> svečarstvo, umetniško kovaštvo, kovaštvo, rezbarstvo, poslikarstvo, žagarstvo, skodlarstvo, proizvodnja mesnih izdelkov, čebelarstvo, pletenje košar, oglarstvo

Vir: Podatki občin na dan 31. 3. 2016

5.6.4 Urbana območja

Štiri občine, ki pokrivajo področje LAS STIK sestavljajo urbana in podeželska območja. Med urbana območja prištevamo naselja: Trebnje kot medobčinsko središče in Dolenjske Toplice kot funkcionalno urbano območje ter naselja Ivančna Gorica, Višnja Gora, Stična, Šentvid pri Stični, Krka, Zagradec, Veliki Gaber, Žužemberk in Dvor, ki spadajo med druga urbana območja. V urbanih naseljih prebiva skupaj 11.397 prebivalcev, kar predstavlja 32 % vseh prebivalcev LAS. Skupna površina urbanih območij znaša 32,6 km², kar predstavlja le 5 % celotne površine LAS. Vidimo, da je na relativno majhnem urbanem območju LAS skoncentriran velik delež prebivalstva, kar je tudi logično, saj urbana naselja nudijo osnovno upravno, izobraževalno, zdravstveno in ostalo infrastrukturo.

V spodnji tabeli prikazujemo urbana naselja, ki jih je na območju LAS STIK skupno 11. Vsa urbana območja imajo pošto, razen naselja Stična. V štirih urbanih območjih imajo sedež občinske uprave in krajevni urad (Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk). V 6 urbanih območjih imajo osnovno šolo oz. podružnično osnovno šolo z 9-razredi (Ivančna Gorica, Višnja Gora, Šentvid pri Stični, Zagradec, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Trebnje), v Stični imajo podružnično šolo s 3-razredi, v Dvoru imajo podružnično šolo s 4-razredi in v urbanem središču Krka šolo s 5-razredi. V urbanem središču Dvor nimajo vrtca, medtem ko so v ostalih središčih od 2- do 12-oddelčni vrtci. V Ivančni Gorici, Zagradcu, Trebnjem in Žužemberku imajo zdravstveno infrastrukturo, socialno infrastrukturo ima le Trebnjem. V vseh 11 naseljih imajo prebivalci na razpolago športno-rekreativno infrastrukturo (športne dvorane in igrišča, telovadnice, nogometna igrišča) in kulturno – družbeno infrastrukturo

Tabela 27 Priznana druga urbana območja

Urbano območje	Število prebivalcev (SURS, 1.7.2014)			Površina v km ²	Gostota prebivalstva, preb/km ²
	Skupaj	Moški	Ženske		
Trebnje	3.561	1.744	1.817	4,1	870
Ivančna Gorica	2.063	1.050	1.013	1,8	1.135
Višnja Gora	989	496	493	2,3	428
Stična	851	440	411	6,1	140
Šentvid pri Stični	1.018	510	508	2,4	422
Krka	250	126	124	1,5	162
Zagradec	113	67	46	0,7	163
Veliki Gaber	317	160	157	1,3	236
Dolenjske Toplice	785	383	402	3,6	215
Žužemberk	1.037	520	517	7,8	134
Dvor	413	205	208	1,0	405
Skupaj	11.397	5.701	5.696	32,6	392

Vir: SURS. [<http://pxweb.stat.si>]. Marec 2016.

Obstoječi kulturni domovi so v večini primerov premajhni in imajo zelo zastarelo opremo. Trenutno, razen Kulturnega doma v naselju Krka, na območju LAS ni nobenega primernega kulturnega doma. Predvsem pa so kar tri občinska središča (Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk) brez ustrezne kulturne dvorane (izjema so Dolenjske Toplice z Kulturno kongresnim centrom).

5.7 Izkušnje z izvajanjem programa LEADER v programskem obdobju 2007–2013

5.7.1 Izkušnje s pripravo Lokalne razvojne strategije v obdobju 2007–2013

LAS STIK je novoustanovljena lokalna akcijska skupina. Na območju sedanjega LAS sta v programskem obdobju 2007-2013 delovala dva LAS, in sicer:

- Dolenjske in Bele krajine (Občina Dolenjske Toplice, Občina Trebnje, Občina Žužemberk)
- Sožitje med mestom in podeželjem (Občina Ivančana Gorica)

V okviru teh dveh lokalnih akcijskih skupin so občine izvajale projekte na svojih lokalnih območjih in projekte, ki so povezovali več občin in projektnih partnerjev.

Glavne smernice, katerim je sledila Lokalna razvojna strategija LEADER LAS »Sožitje med mestom in podeželjem« so bile naslednje:

- Omogočiti podeželskemu prebivalstvu, da prevzame soodgovornost za izboljšanje življenjskih pogojev in ohranitev obdelane ter poseljene pokrajine. Uporaba naravnih danosti za širšo družbeno korist, čista voda, arhitektura podeželja, razvoj obrti, razvoj kmetijstva na sodoben način, pridobivanje finančnih sredstev.
- LAS postane gonilna sila razvoja podeželja; člani LAS imajo možnost, da spodbudijo zanimanje za razvoj na podeželju. Člani naj bi spodbujali ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Izmenjava različnih idej, znanj, znotraj različnih članov skupine in njihove povezave v smiselno celoto.
- Spodbujanje ohranjanja podeželja, iskanje idej in plemenitenje, izbiranje nosilcev ohranjanja tradicionalnih vrednot, zagotavljanje finančnih sredstev, ureditev infrastrukture, skrbi za čisto okolje v smislu izbire projektov, ki so tesno povezani z ekološkimi trendi. Povezovanje idej, potreb in danih možnosti.
- Poslanstvo LAS-a je bilo, da pripeljejo podeželje v mesto in mesto na podeželje, spodbujajo interes lokalnih skupin k iskanju in uresničevanju idej ter njihovemu povezovanju. Prepoznavnost: ŽIVO IN RAZVITO PODEŽELJE NA PRAGU GLAVNEGA MESTA!

Lokalna razvojna strategija Dolenjske in Bele krajine je imela za osnovni cilj načrtovanega razvoja v programskem obdobju ustvarjati zdravo okolje z vzpostavitvijo ravnotežja med naravnim okoljem, gospodarskim razvojem in izrabo prostora na drugi strani. Strateški cilji, ki so jih želeli realizirati v Lokalni razvojni strategiji v obdobju 2007–2013, so bili naslednji:

- Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih ter izboljšava obstoječih delovnih mest.
- Povečanje vključevanja prebivalcev LAS v vseživljenjske oblike izobraževanja.
- Razvoj in popestritev turistične ponudbe in infrastrukture.
- Izboljšanje kvalitete življenja na podeželju.
- Ohranjanje okolja s poudarkom na ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

Ob tem so štiri občine novoustanovljenega LAS že v preteklosti izvajale projekte v okviru LAS skladno z usmeritvami sprejetih **občinskih dokumentov**.

Občina Ivančana Gorica

- Lokalni razvojni program občine Ivančna Gorica 2011–2018

Občina Trebnje

- Lokalni program za kulturo občine Trebnje 2015–2018

- Strategija razvoja turizma Občine Trebnje 2010–2015
- Lokalni energetski koncept občine Trebnje iz leta 2011
- Program mladinske dejavnosti za obdobje 2014–2016
- Strategija za reševanje romskega vprašanja v Občini Trebnje za obdobje 2014–2018
- Lokalni program za kulturo občine Trebnje 2015–2018
- Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode iz leta 2015

Občina Žužemberk

- Dolnje-Dolenjska vinska turistična cesta - območje Občine Žužemberk, april 2000

5.7.2 Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem območju

Obstoječe razvojne strukture na območju LAS STIK so naslednje:

Območna obrtno-podjetniška zbornica Trebnje

Deluje na področju podjetništva in obrti za območje občine Trebnje in širše. Izvaja aktivnosti informiranja, svetovanja, povezovanja lokalnega malega gospodarstva, podpira izobraževanje obrtnikov ipd.

Razvojni center Novo mesto

Razvojni center Novo mesto d.o.o. izvaja programe namenjene mikro, majhnim in srednje velikim podjetjem in podjetnikom. V okviru RC delujejo Garancijska shema za Dolenjsko, dodeljujejo se mikrokrediti za samozaposlene in nova delovna mesta, izvaja se dejavnost Enotne regijske štipendijske sheme za Dolenjsko. VEM točka pomaga pri presoji podjetniških zamisli, razvoju obstoječih in pripravi novih podjetniških programov ipd.

Kmetijsko gozdarska zbornica Novo mesto

Varuje in zastopa interese članov kmetijske in gozdarske dejavnosti na območju Dolenjske, jim svetuje in pospešuje gospodarno, okolju prijazno kmetijstvo in gozdarstvo. Že v preteklem obdobju so predstavniki KGZ sodelovali pri pripravi in izvajanju projektov LEADER.

Zavod Prijetno domače

Se ukvarja z organizacijo in promocijo turizma v občini Ivančna Gorica in širše. Oblikovali so blagovno znamko Prijetno domače, ki povezuje 12 destinacij občine. Ponudba pod to blagovno znamko združuje prireditve, ponudbo kulturnih in naravnih znamenitosti ipd.

Društvo za razvoj in oživitev Trebnjega

Je nevladna organizacija, ki se ukvarja s več dejavnostmi za izboljšanje življenja v Trebnjem in širši okolici. Organizira dejavnost tržnice, v preteklosti so bili vključeni v dva projekta LEADER, ukvarjajo se z organizacijo športne dejavnosti in prireditev za različne generacije. Aktivni so na humanitarnem področju in se vključujejo v številne pobude in iniciative.

Zavod za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Novo mesto

Izvaja javno službo na področju varstva nepremične in z njo povezane premične in žive dediščine na območju Dolenjske. Zavod je aktivno vključen v zaščito in obnovo kulturne dediščine in je v preteklosti podpiral in izvajal številne projekte na regionalnem področju in širše.

Dolenjski muzej Novo mesto

Je javni zavod, ki je z bogatim in raznovrstnim razstavnim programom in publicistično dejavnostjo ter razvojem in načrtnim pedagoškim delom postal kakovostno središče kulturnega ustvarjanja in dogajanja v Novem mestu in širši regiji. Na ogled je osem stalnih razstav, pet kustodiatov, v galeriji muzeja se vrstijo občasne velike muzejske razstave.

Muzej krščanstva na Slovenskem Stična

Muzej krščanstva na Slovenskem poseduje sakralne zbirke, ki so izjemnega pomena za poznavanje slovenske preteklosti. Na ogled so Čudodelni škofjeloški Praški Jezušček, Beneški procesijski križ, avtoportret misijonarja Frederika I Barage, vitraj Janeza ljubljanskega, ipd. Muzej ima stalni razstavi Življenje za samostanskimi zidovi in Zgodovina krščanstva na slovenskem.

Poleg naštetih struktur bodo vsestransko podporo projektom dajale občine Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk.

5.7.3 Opis uspešno zaključenih projektov

Različni akterji iz vseh štirih občin so v preteklem obdobju izvajali projekte. V nadaljevanju smo pripravili kratek pregled dosedanjih uspešno zaključenih projektov v okviru predhodnih lokalnih akcijskih skupin programa LEADER.

5.7.3.1 Projekti v občini Dolenjske Toplice v obdobju 2007–2013

Občina Dolenjske Toplice je bila vključena v LAS Dolenjske in Bele krajine. Na območju občine so izvedli 3 projekte, in sicer:

Št.	Naziv projekta	Partnerji	Rezultati
1	Genska banka »Stare sadne sorte«	Društvo Kočevarjev staroselcev, Občina Dolenjske Toplice, GRM Novo mesto, Gramat Gril d.o.o.	Zasajene površine, skladiščni prostor, katalog Genska banka starih sadnih sort, muzej stare kmetijske opreme in strojev Občice
2	Oglarstvo v preteklosti za prihodnost	Občina Dolenjske Toplice, Društvo Gorjanske košenice, Terme Krka d.o.o.	Čiščenje košenic in kuhanje oglja na Gorjancih, prireditve za ohranjanje tradicije oglarstva, izdaja strokovnih publikacij, strokovne delavnice in izobraževanja, naravoslovna učna poti na Gorjancih
3	Mošnice–les kot kulturna dediščina	Zavod za ohranitev kulturne dediščine Mošnice–Moschnitze, Občina Dolenjske Toplice, Društvo podeželskih žena Dolenjske Toplice, TD pod Srebotnikom	Povečali so poznavanje kočevarske kulture med prebivalstvom, predstavili kočevarsko kulinariko

5.7.3.2 Projekti v občini Ivančna Gorica v obdobju 2007–2013

Občina Ivančna Gorica je bila vključena v LAS Sožitje med mestom in podeželjem. Na območju občine je bilo izvedenih 9 projektov, in sicer:

Št.	Naziv projekta	Vodilni partner	Rezultati
1	Postavitev zaščitne ograje ob dostopni poti do Krške jame	Turistično društvo Krka	Postavljena je bila zaščitna ograja za varen dostop in gibanje obiskovalcev do Krške jame
2	Etnološki muzej Štefan Nose	g. Štefan Nose	Ureditve prostorov za razstavo muzejskih eksponatov
3	Krasoslovna učilnica v naravi – oživitev vaškega kala, vodnjaka in šole v Hrastovem Dolu	Krajevna skupnost Dob	Obnovljena je bila vaška luža v naselju Hrastov Dol, vzpostavljena je bila krasoslovna učilnica v naravi

4	Podružnična šola–gibalo razvoja	OŠ Stična	Izvedeni medsebojni obiski šol, spoznavanje domačega kraja, igre brez meja ipd.
5	Ivankina tržnica	Občina Ivančna Gorica	Uredili so krajevno tržnico, kupili nove stojnice, izvedli so mešetarški sejem
6	Moj kraj moj ponos	Občina Ivančna Gorica	Promocija naravne in kulturne dediščine lokalnega okolja, poudarek na razvoju turizma na podeželju
7	Višnja Gora – slovenska pravljica	Občina Ivančna Gorica	Obnovili so dele vaškega središča in zgradili pot do gradu
8	Info točka na Krki	Turistično društvo Krka	Ureditev turistične info pisarne (obnova pisarne in nakup opreme), v prostorih se izvajajo delavnice in druge krajevne prireditve
9	PŠ Muljava – klet v funkciji spet – zgodbe šolske stavbe (šolske zgodbe)	Občina Ivančna Gorica	Prenovili so šolsko klet in vzpostavili zbirko starega šolskega pohištva, knjig, učnih pripomočkov ipd.

5.7.3.3 Projekti v občini Trebnje v obdobju 2007–2013

Občina Trebnje je bila vključena v LAS Dolenjske in Bele krajine. Na območju občine so izvedli 7 projektov, in sicer:

Št.	Naziv projekta	Partnerji	Rezultati
1	Pospeševanje investicij v OVE na podeželju 2008, 2009	DROT Trebnje, TD Jurij Kozjak, GRM-center biotehnike in turizma	Izobraževanja, delavnice, 37 idejnih predlogov, 7 prijav na JR
2	Podeželski Šopek– Dobrote Dolenjske	DROT Trebnje, ZTR Temeniške in Mirnske doline, Esplanada d.o.o., Interflash turizem d.o.o., Boštjan Rakar s.p.	Razvita blagovna znamka »Dobrote Dolenjske«, nov turistični produkt, nakup opreme, izdelava strategije dolgoročnega razvoja. V II. fazi je bil organiziran zaključni festival »MARMELEDA«, ki je postal tradicionalen, edinstven in inovativen marmeladni festival. Dobrote Dolenjske so v letu 2015 ene izmed 5 finalistov razpisa EDEN, »TURIZEM, LOKALNA KULINARIKA IN GASTRONAMIJA« in so postale članice Evropske mreže destinacij EDEN
3	Trebanjski koš– podeželski turistični šopek	DROT Trebnje, Interflash turizem d.o.o., CIK Trebnje, KZ Trebnje z.o.o.	Celostna podoba, oblikovan nov turistični produkt, sodelovanje na tržnicah
4	Družabno življenje nekdanj in danes	CIK Trebnje, ZKD Trebnje, Društvo podeželskih žena Trebnje, Društvo podeželske mladine	Delavnice na temo kulturne dediščine, zapisi ljudskih izročil, tiskana publikacija
5	Inštitut za trajnostno upravljanje podeželja	GRM-center biotehnike in turizma, RC Novo mesto d.o.o., DROT Trebnje, Društvo Grmčani	Priprava seminarov, diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog na temo podeželja
6	Obnova vasi Sela pri Šumberku	Občina Trebnje, PGD Sela pri Šumberku, ŠO Veliki Gaber, KS Sela pri Šumberku, ZBV NOB Trebnje	Ureditev otroškega igrišča, obnova štirih vaških luž, učilnica v naravi
7	Zgodbe iz skrinje	CIK Trebnje, ZKD Trebnje, Društvo podeželskih žena Trebnje	Raziskava o tradicionalnih izdelkih, izdane tematske knjižice, delavnice, oblikovanje in izdelava skrinjic

5.7.3.4 Projekti v občini Žužemberk v obdobju 2007–2013

Občina Žužemberk je bila vključena v LAS Dolenjske in Bele krajine. Vključila se je v 3 projekte:

Št.	Naziv projekta	Partnerji	Rezultati
1	Ureditev livarske učilnice in galerije	EPC Železolivarne na Dvoru, KD inženiring d.o.o., Foto video studio Maver Stanislav s.p., TD Suha krajina	Vzpostavljena prva demonstracijska–edukativna učilnica, razvit nov učni program, razstava Marinčeve zbirke
2	Konzorcij ponudnikov Zidaniškega turizma Dolenjske in Bele krajine	Konzorcij ponudnikov na območju Dolenjske in Bele krajine, lokalne skupnosti na območju Dolenjske in Bele krajine, RC Novo mesto d.o.o.	Izdelane smernice za registracijo in izvajanje dejavnosti, izobraženi ponudniki, povečano število nočitev, ustvarjen nov produkt
3	Oglarstvo v preteklosti za prihodnost	Občina Dolenjske Toplice, Društvo Gorjanske košenice, Terme Krka d.o.o.	Vključeni oglarji iz Srednjega Lipovca, s prižigom kope na Srednjem Lipovcu so se odprli Trški dnevi in prireditve ob prazniku Občine Žužemberk

V občinah Dolenjske Toplice, Trebnje in Žužemberk sta se v okviru LAS Dolenjske in Bele krajine v preteklem planskem obdobju izvedla naslednja skupna projekta:

Št.	Naziv projekta	Partnerji	Rezultati
1	Promocijski kotiček Dolenjske in Bele krajine	GRM-center biotehnike in turizma, Društvo Grmčan, občine, društva Dolenjske in Bele krajine, Društva	Usposabljanje ponudnikov izdelkov za komunikacijo s potrošniki, postavljen razstavno-prodajni prostor, izvedenih 12 promocijskih aktivnosti
2	INFO mreža za podeželje Dolenjske in Bele krajine	RIC Novo mesto d.o.o., Občine Dolenjske Toplice, Žužemberk, Mirna Peč, Šentrupert, Šentjernej, Semič, Metlika, Mokronog-Trebelno, Škocjan, Zavod za turizem NM, RIC Bela krajina	Na novo opremljene info točke, večja diseminacija projektov LEADER, organizirane delavnice za zaposlene na info točkah in razvoj novih produktov.

Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine (1996–2008). V projekt so bile vključene občine Dolenjske in Bele krajine. Vzpostavljena je bila »mreža« turistične infrastrukture (parkirišča, označevalne table ...) in superstrukture (hoteli, turistične kmetije, gostilne, kampi ...) na primerni ravni, ob zahtevanem standardu prenočišč, kulinarike, turističnih zanimivosti. Oblikovan je bil skupen turistični izdelek s prepoznavno blagovno znamko, ki je bil promoviran na različnih turističnih trgih. Identificiranih je bilo 28 novih destinacij naravne in kulturne dediščine. Zajeli so prav vso ponudbo: sprehode v naravi, obiske kmetij in vinogradov, kulturne objekte, kulinariko, domačo obrt in zdravilišča. Vzpostavljenih je bilo 11 poti (»lepote rečnih izvirov«, »po sledih grajskih doživetij itd.), ki so se predstavljale kot enodnevni, dvo- ali tridnevni izleti.

Regijska mreža tematskih poti, (Heritage Trails net), leta 2008. V projekt so bile vključene Občina Trebnje in občine Dolenjske in Bele krajine. Vzpostavljenih je bilo več regijskih tematskih poti (pohodništvo, kolesarstvo, jahanje ...).

V projekt **Aktivna e-Dolenjska** (2010) so bile vključene Občina Škocjan kot nosilka in ostale občine Dolenjske in Bele krajine. Na območju celotne regije JV Slovenija so poenotili in vzpostavili nov, inovativen in atraktiven e-produkt in razvili e-storitve, ki so v regijo privabile nove goste – turiste. Projekt je bil proglašen za najboljši regionalni projekt v letu 2010.

Vsi uspešno izvedeni projekti so dobra podlaga za njihovo nadaljevanje in nadgradnjo v okviru LAS STIK v planskem obdobju 2016–2020.

6 Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

Občine območja LAS predstavljajo geografsko in funkcionalno celoto, saj so tudi zgodovinsko, ekonomsko in socialno povezane. Pomembni povezovalni elementi so reki Krka in Temenica ter Suha krajina. Območje ima številne endogene potenciale (reki Krka in Temenica, Suha krajina, samostan Stična, Jurčičeva domačija, romarsko središče Zaplaz, Galerijo likovnih samorastnikov Trebnje, grad Žužemberk, stare obrti, območja Nature 2000, Kočevski Rog, obnovljivi viri energije ipd.), ki smo jih zbirali na skupnih delavnicah za pripravo SWOT analiz in iz njih izhajajočih potreb

Pripravili smo analize prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za posamezna tematska področja in jih nato združili v enotno analizo območja.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>1 Ustvarjanje novih delovnih mest</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Visoka izobrazbena struktura (in dobra demografska sestava) ✓ Bližina velikih mest, dobra geostrateška umeščenost območja (bližina LJ, NM, ugodna prometna lega) ✓ Manjše delovne migracije ✓ Razvojne možnosti na področju kmetijstva / lokalne pridelave ✓ Obstoječe obrtno-podjetniško-poslovne cone ✓ Bogata tradicija turizma, starih obrti (lončarstva, pletarstva, krovstva, čebelarstva ipd.) <p>2 Razvoj osnovnih storitev</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bogata kulturna dediščina ✓ Postajališča za avtodome ✓ Mreža kolesarski poti ✓ Veliko še neizkoriščenih naravnih danosti ✓ Obstoječe blagovne znamke ✓ Ohranjanje in nadaljevanje dobre tradicije / dogodkov / prireditev ✓ Kvalitetno ohranjena vaška jedra ✓ Toplice – zdraviliški turizem ✓ Neobremenjenost mlajše generacije <p>3 Varstvo okolja in ohranjanje narave</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ohranjena in neokrnjena narava, naravni viri (vode, jame, jezera, gozd) ✓ Pester biotop (najdišče Proteusa) in geološka raznolikost (kontaktni kras) ✓ Kvalitetni vodni vir (reki Krka in Temenica) ✓ Razmeroma čisto in CO₂ nevtralno okolje ✓ Državno lastništvo nekatere kulturne dediščine ✓ Kmetijstvo ohranja kulturno krajino, lesna tradicija 	<p>1 Ustvarjanje novih delovnih mest</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ Ni povezovanja med lokalni akterji na vseh področjih ✗ Ni konkurenčnega pristopa ✗ Visoki stroški novih delovnih mest, visok potreben začetni kapital ✗ Pomanjkanje znanja s področja podjetništva, razvoja poslovnih idej ✗ Previsoke cene zemljišč v obrtni coni ✗ Obremenitev okolja ✗ Preveč sezonskih zaposlitev v turizmu ✗ Aktivnost zaradi zagotavljanja eksistence – neambicioznost ✗ Stara obrtniška znanja tonejo v pozabo <p>2 Razvoj osnovnih storitev</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ Neizkoriščenost turističnih potencialov, zidanic ipd. ✗ Ukinjanje institucij (pošte, banke, podružničnih šol ..) ✗ Neenakomerna poseljenost ✗ Neustrezno trženje in nepovezanost ✗ Onesnaževanje okolja ✗ Pomanjkanje finančnih sredstev ✗ Slaba cestna in kolesarska infrastruktura ✗ Slabo razvejana trgovska infrastruktura ✗ Nefleksibilnost, neprepoznani / nerealizirani potenciali ✗ Slaba informiranost ✗ Neznanje tujih jezikov ✗ Neuskkljenost ponudbe in povpraševanja (sezonski presežki, lokalna samooskrba) <p>3 Varstvo okolja in ohranjanje narave</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ Nedostopnost / zanemarjenost ✗ Opuščanja kmetijskih gospodarstev ✗ Slaba ozaveščenost prebivalstva o divjih zvereh, divjadi in dvoživkah ✗ Neurejeno odvajanje odpadnih voda (sistemi čiščenja odplak) ✗ Neprimeren odnos posameznikov do narave (divja odlagališča) ✗ Ni znanja, ozaveščenosti o prednostih lokalnega okolja, povezovanje vsebin in promocije naravne in kulturne dediščine

4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin

- ✓ Dostopnost izobraževanja
- ✓ Veliko število društev (gasilskih, turističnih, kulturnih, športnih ..)
- ✓ Dobra vključenost invalidov v društva
- ✓ Vzpostavljena mreža pomoči starejšim na domu
- ✓ Razvito prostovoljstvo
- ✓ Otroci vključeni v predšolsko varstvo
- ✓ Mladinsko združenje

- × Slaba izkoriščenost vodnih virov
- × Ni strategije dolgoročnega razvoja
- × Državno lastništvo naravnih virov

4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin

- × Neizkoriščene priložnosti vodijo v odseljevanje predvsem mladih
- × Mladi zgubljajo interes / znanje
- × Ni organiziranega centra za mlade
- × Ni dnevnega centra za starejše
- × Nemotiviranost
- × Slabi / premalo privlačni programi
- × Premalo dejavnosti za ljudi s posebnimi potrebami
- × Razdrobljenost in nepovezanost akterjev in programov
- × Nizka izobraženost, stopnja zaposljivost in izključenost romske ciljne skupine

PRILOŽNOSTI

1 Ustvarjanje novih delovnih mest

- ✓ Novi izzivi za ustvarjanje zaposlitvenih priložnosti (dopolnilne dejavnosti, priložnostni zaslužek, vzpostavitev dodatnih vrtcev in centrov za starejše)
- ✓ Gostinstva dejavnost
- ✓ Različne vrste turizma (podeželski, romarski, rekreacijski turizem)
- ✓ Neizkoriščenost obstoječe infrastrukture (zidanice, kulturna dediščina, avto-domarstvo)
- ✓ Veliki potenciali v konjeništvu, čebelarstvu, domači obrti
- ✓ Pridelava / predelava zdravilnih rastlin
- ✓ Skupni nastop lokalnih pridelovalcev, povezovanje akterjev
- ✓ Lokalna pridelava / predelava hrane, sonaravno kmetijstvo in samooskrba

2 Razvoj osnovnih storitev

- ✓ Razvoj atraktivnejših oblik turizma (doživljajski, zidaniški, kolesarski, kulturni)
- ✓ Območje STIK kot turistična destinacija (razvoj storitev za turizem)
- ✓ TIC (Turistično informacijski center)
- ✓ Elektronski portali (info točke) in druge aplikacije
- ✓ Povečanje in izboljšanje namestitvenih kapacitet
- ✓ Medgeneracijsko in med-sektorsko sodelovanje, sinergija pri povezovanju akterjev
- ✓ Odprtost za nove povezave (mreženje, sodelovanje med LAS-i)
- ✓ Nadgradnja obstoječih storitev (čebelarji, vrtnarji, botaniki)

3 Varstvo okolja in ohranjanje narave

- ✓ Povezovanje in sodelovanje različnih interesnih skupin in generacij
- ✓ Izobraževanje širše skupnosti o pomenu ohranjanja narave, o povezovanju naravne in kulturne dediščine

NEVARNOSTI

1 Ustvarjanje novih delovnih mest

- × Predrago delo, previsoke dajatve, odliv visoko kvalificirane delovne sile
- × Slaba kupna moč
- × Degradacija prostora, okolja, zaradi prehitrega sledenja kratkoročnim ciljem
- × Odhajanje podjetnikov (podjetij) iz območja LAS
- × Agresivna politika drugih občin za privabljanje podjetnikov
- × Odliv visoko kvalificirane delovne sile
- × Neizplačila AKTRP za pretekle projekte
- × Zadruga kot konkurenca kmetom
- × Slaba in pomanjkljiva zakonodaja na področju zaposlovanja

2 Razvoj osnovnih storitev

- × Velike površine občin
- × Projekti se ne zaključijo
- × Prekinjena komunikacija med akterji
- × Projekti niso bili zastavljeni trajnostno

3 Varstvo okolja in ohranjanje narave

- × Neučinkovitost institucije (za regulacijo vodotokov) z obsežno birokracijo
- × Premajhen interes širše skupnosti
- × Uničevanje okolja (adrenalinski športi)

- ✓ Razvoj eko turizma, zelena delovna mesta
- ✓ Boljša predelava odpadkov (bio goriva, predelava – reciklaža)
- ✓ Uvajanje novih tehnologij, izkoriščanje lesa in vodnih virov
- ✓ Vzpostavitev / nadgradnja učnih poti
- ✓ Obnovljivi viri energije – geotermalna energija, biomasa, hidro potencial
- ✓ Vključevanje arheološke dediščine v turistično ponudbo

4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin

- ✓ Storitve za ranljive skupine
- ✓ Reka Krka in aktivne počitnice predvsem za otroke
- ✓ Dnevno varstvo za starejše
- ✓ Priložnost povezovanja programov
- ✓ Širjenje javnega prostora
- ✓ Revitalizacija zapuščenih objektov predvsem z manjkajočimi vsebinami
- ✓ Sistemsko urejanje / pregled obstoječih projektov
- ✓ Večje število prireditev
- ✓ Socialne storitve

- ✗ Neustrezna regulacija lokalne narave (poplavna ogroženost, zaraščeni vodotoki, zadrževalniki)
- ✗ Nespoštovanje zakonodaje
- ✗ Nekontroliran razvoj industrije
- ✗ Povečan promet in emisije (avtocesta)
- ✗ Onesnaževanje s strani kmetijstva in vinogradništva (obremenjevanje okolja s pesticidi)
- ✗ Nekontrolirana sečnja lesa

4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin

- ✗ Pomanjkanje mentorjev
- ✗ Neurejena infrastruktura za invalide
- ✗ Aktivnosti potekalo le v določenem obdobju (npr. poleti)
- ✗ Davčne blagajne
- ✗ Birokracija (SAZAS, IPF) - tarife in prijava povsem neprimerni
- ✗ Slaba prometna varnost
- ✗ Staranje prebivalstva

Potrebe izhajajo iz potreb na terenu, povezane in utemeljene so s podatki iz poglavja 5 Analize stanja.

A Na področju **Ustvarjanja novih delovnih mest** smo zaznali naslednje potrebe in izzive:

1. Izboljšanje poslovnega okolja in klime, razvoj potenciala malega podjetništva

Utemeljitev: Potreba po spodbujanju podjetništva izhaja iz pomanjkanje podjetniških iniciativ. Urbana naselja imajo 6 poslovno obrtnih con, ki niso polno zasedene in imajo prostorske pogoje za razvoj podjetništva. Registrirana brezposelnost znaša 9,7%, 59 % vseh nezaposlenih je mlajših od 29 in starejših od 50 let. Izboljšanje podjetniške klime in poslovnega okolja so vsebine, ki so primerne za urbana območja in za prenos znanja z urbanih okolij na ostala območja.

2. Ustrezni izobraževalni programi glede na potrebe okolja, inovativne podjetniške ideje

Utemeljitev: Izpostavljena je bila potreba po izobraževalnih programov za podporo MSP, manjka inovativnih podjetniških idej predvsem za start-up podjetja, ni prenosa dobrih praks ipd. Na območju je Srednja šola Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici, ki izvaja le program ekonomskega tehnika. Povprečno je le 53 % visoko in višje izobraženega kadra zaposlenega na območju LAS. Zato je pomembno pripraviti izobraževalne programe za podporo podjetništvu, predvsem na urbanih območjih, kjer je koncentracija prebivalstva, podporne infrastrukture, podjetij in mladih.

3. Trženje obstoječih turističnih potencialov, povezovanje ponudnikov, promocija, nova delovna mesta v turizmu

Utemeljitev: Območje LAS ima pestro turistično ponudbo: kulturni, zdraviliški in športni turizem. Slabost je nepovezanost lokalnih akterjev in obstoječe turistične ponudbe v povezavi z naravno in kulturno dediščino, promocija turizma in trženje turističnih kapacitet, zlasti v urbanih območjih.

4. Ohranjanje izumrlih poklicev (tesarstvo, kolarstvo, kovaštvo, livarstvo, pokrivanje s slamo, suha roba...).

Utemeljitev: Na območju LAS se ohranjajo stare obrti. V okviru LEADER 2007-2013 so bili izvedeni projekti za ohranjanje oglarstva in livarstva. Ohranjanje izumrlih poklicev je lahko podjetniška priložnost tudi za urbana območja v povezovanju s kreativnimi industrijami, oblikovanjem, ipd. Pomeni lahko tudi inovativno dopolnitev turistične ponudbe in nove turistične produkte.

5. Razvoj ekološkega kmetijstva, lokalna samooskrba – delovna mesta, dopolnilne dejavnosti, boljše povezovanje pridelovalcev in potrošnikov skrajšanje dobavnih verig, zagotavljanje kakovostne hrane

Utemeljitev: Na območju je bilo evidentiranih 2.610 kmetijskih gospodarstev, s 15.596 ha kmetijskih zemljišč. Le 6 % kmetijskih gospodarstev neposredno prodaja potrošniku. Marca 2016 je bilo na območju LAS registriranih 100 dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Podatki kažejo, da ima območje potencial za ustvarjanje novih delovnih mest preko pridelave in prodaje lokalne hrane.

B Na tematskem področju **Razvoj osnovnih storitev** so bili izpostavljeni naslednji izzivi:

1. Izobraževanje s področja oblikovanja novih / skupnih produktov in storitev

Utemeljitev: Izobraževanje za ustvarjanje novih bolj inovativnih turističnih produktov, povezovanje ponudnikov (gostinci – hotelirji – lokalni pridelovalci hrane – izdelovalci spominkov – stare obrti, ipd.). Raznovrstno lokalno ponudbo je potrebno povezati in z iskanjem sinergije med akterji ter izobraževanju ustvariti nove skupne produkte primerne za trženje. Izkazala se je tudi potreba po investicijskih vložkih za nadgradnjo obstoječe infrastrukture.

2. Izboljšanje trženja, promocija območja LAS, plasiranje blagovnih znamk na trg, dopolnitev s konkretnimi lokalnimi znanji, krepitev pripadnosti, boljša kvaliteta izdelkov in storitev

Utemeljitev: Razvite blagovne znamke: Dobrote Dolenjske, Trebanjski šopek in Prijetno domače je potrebno nadgraditi in bolj učinkovito tržiti. V okviru LEADER 2007-2013 je bil izveden projekt Info točke na reki Krki in projekt INFO mreža za podeželje Dolenjske in Bele krajine. Oba projekta bi bilo potrebno promovirati in nadgraditi. Oblikovati bolj zaključene turistične destinacije kot npr. Suha krajina, Temeniška dolina, Topliška dolina, Dolina reke Krke.

3. Razvoj in povezovanje različnih vrst turizma (ekološkega, zelenega / sonaravnega turizma, zidaniškega, poslovnega turizma ...), ohranjanje kulturne dediščine

Utemeljitev: Območje ima veliko turistične infrastrukture z nepovezanim nastopom na trgu (zidaniški turizem, pohodniške in kolesarske poti). Potrebno je nadgraditi te produkte v novo in izboljšano turistično ponudbo, povezovanje turizma, kulturne dediščine, ekologije, varovanja okolja, ipd. Izkoristiti obstoječo infrastrukturo in ji dodajati zanimive, inovativne vsebine. V okviru LEADER 2007-2013 se je izvedel projekt ustanovitve konzorcija ponudnikov zidaniškega turizma Dolenjske in Bele krajine.

C **Varstvo okolja in ohranjanje narave** je tematsko področje, ki je zaradi pomena izpostavljeno naslednjim potrebam in izzivom:

1. Izobraževanje in ozaveščanje širše skupnosti o varstvu okolja, ohranjanju biotske raznovrstnosti

Utemeljitev: Potreba po vzpostavitvi, obnovi in povezovanju tematskih poti, promoviranju zdravega načina življenja predvsem v urbanih okoljih. To bomo dosegli z izobraževanjem in dvigom ozaveščenosti lokalnega prebivalstva. Dejstvo, da je skoraj 20 % površine pod Naturo 2000 in kar 49 % površine kmetijskih zemljišč, je potrebno izobraževanje in ozaveščanje glede ohranjanja in varstva okolja, preprečevanje degradacije okolja na urbanih območjih. V okviru LEADER 2007-2013 je bil izveden projekt Genska banka »Stare sadne sorte«.

2. Prepoznavanje in izkoriščanje obstoječih naravnih danosti, obnovljivih virov energije, preprečevanje degradacije okolja

Utemeljitev: Več kot 65 % površin zavzemal gozd, velik naravni potencial biomase in izrabe lesa. Trenutno je najbolj izrabljen sončni potencial in hidroenergija. Neizkoriščen potencial OVE predstavljajo prav biomasa, bioplin, sončna energija in termalna energija. Prebivalci predvsem v urbanih naseljih, želijo več informacij o urbani energetski učinkovitosti. V okviru LEADER 2007-2013 izveden projekt Pospeševanje investicij v OVE na podeželju 2008, 2009.

3. Ureditev vodnih virov, ohranjanje narave in vodnjakov, kalov, luž, bičev,...

Utemeljitev: Območje LAS zaznamujeta reki Krka in Temenica s pritoki. Območje je bogato z vodnimi viri, sama Suha krajina pa ima pomanjkanje vodnih virov. Lokalno varovanje vodnih virov zahteva ustrezne ureditve in programe. V okviru LEADER 2007-2013 izveden projekt Krasoslovna učilnica v naravi – oživitev vaškega kala, vodnjaka in šole v Hrastovem Dolu.

4. Ohranitev kulturne dediščine (kašče, kozolci, sušilnice sadja,...)

Utemeljitev: Udeleženci delavnic so izrazili potrebo po varovanju in ohranjanju dediščine tudi v prihodnje (zaščita naravne in kulturne dediščine, nadgradnja projektov izvedenih v okviru LEADER v preteklem planskem obdobju). Območje ima stare kašče, kozolce, sušilnice sadja, ohranjene so stare obrti, v

porastu je konjereja in čebelarstvo. Prav ohranjanje dediščine ter iskanje inovativnih oblik njene obnove, promocije in trženja ter privabljanje obiskovalcev na urbana območja, se navezuje na področje ustvarjanja novih zelenih delovnih mest.

5. Predstavitev kulturne dediščine, tradicij, šeg in navad na inovativen način

Utemeljitev: Območje ima tradicionalne prireditve, prikaze starih koledarskih šeg in navad (Anin sejem v Višnji Gori, Grajske igre v Žužemberku, pohod po Jurčičevi poti, ipd.). Prireditve na urbanih območjih se udeležuje premalo obiskovalcev in v tem prebivalci vidijo velik turistični potencial. Potrebno je povezovanje turističnih vsebin in oblikovanje inovativnejših oblike turistične ponudbe, ki bi privabila več obiskovalcev in podaljšala njihovo bivanje in potrošnjo.

D Področje **Večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin** je nanizalo naslednje potrebe:

1. Izobraževanje ranljivih skupin za izboljšanje njihovih možnosti zaposlovanja (mladi, ženske in Romi)

Utemeljitev: Mladi z izobrazbo se izseljujejo oz. se po končanem šolanju ne vračajo v lokalno okolje. Na predvsem na urbanih območjih živi cca 320 Romov, ki so večinoma mlajši, brezposelni, brez ključnih kompetenc za aktivno vključevanje v družbo in na trg dela. Potrebno je pripraviti izobraževanja za vključevanje vseh ranljivih skupin predvsem v urbanih naseljih in jih tudi na ta način povezati in vključiti v lokalno okolje.

2. Priprava programov in izpeljava vsebin za osebe s posebnimi potrebami

Utemeljitev: Po ocenah na območju LAS živi 2.888 invalidnih oseb, od tega je zaposlenih le cca 12 %. Obstajata dve društvi invalidov s 179 člani (cca 6 %). Vključevanja invalidov v družbeno življenje je premalo. Izkazala se je potreba po njihovem vključevanju v aktivnosti drugih ranljivih skupin predvsem na urbanih območjih LAS.

3. Povezovanje generacij, dostopnost vsebin, medgeneracijska pomoč, razvoj socialnih storitev

Utemeljitev: Območje LAS se srečuje s staranjem prebivalstva (kar 15 % prebivalstva je starejšega od 65 let). V urbanih središčih obstajajo osnovne zdravstvene in socialne storitve. Ostala podeželska naselja pa čutijo pomanjkanje socialnih storitev, programov in medgeneracijskega sodelovanja. Zato je potreben razvoj dodatnih oziroma širitev obstoječih socialnih storitev tudi na ta območja.

4. Ustrezni prostori za druženje – izboljšava obstoječih, medgeneracijski park

Utemeljitev: Območje LAS ima kulturno-društveno in športno infrastrukturo. Obstoječi objekti se nahajajo na urbanih območjih. V njihovem okviru bi morali povečati in urediti prostore za druženje in srečevanje. Tukaj se izraža pomanjkanje ustreznih prostorov v podeželskih naseljih, ki so tudi slabše povezana z urbanih središči.

5. Motivacija / ozaveščanje / izobraževanje ponudnikov - razvoj programov za aktivno preživljanje prostega časa

Utemeljitev: Programov in izvajalcev za izboljšanje kvalitete življenja je malo. Aktivni so CIK Trebnje, različna društva, Centri za socialno delo ipd. Izkazala se je potreba po večji ponudbi programov za aktivno preživljanje prostega časa, povezovanje različnih generacij, večjo ponudbo socialnih storitev v povezavi z novimi delovnimi mesti. Programe in vsebine moramo razvijati v urbanih območjih, kjer že obstajajo njihovi izvajalci in koristniki ter jih z izvedbo delavnic, srečanj ipd. širiti tudi na ostala območja LAS.

7 Podroben opis tematskih področij ukrepanja

V poglavju 5 Opredelitev območja smo pripravili podrobnejšo analizo posameznih območij štirih občin. Na njej smo ugotavljali družbeno, socialno, ekonomsko stanje. Te ugotovitve so bile podlaga za pregled potreb in predvsem razvojnih potencialov območja, ki smo jih obravnavali s širšo javnostjo na delavnicah v okviru priprave Strategije lokalnega razvoja za območje LAS-a STIK (Suha krajina, Krka in Temenica). Izkazalo se je, da le-ti segajo na vsa tematska področja, zato so bile pripravljene tudi SWOT analize za vsa tematska področja, ki so:

- a) ustvarjanje delovnih mest,
- b) razvoj osnovnih storitev,
- c) varstvo okolja in ohranjanje narave in
- d) večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

V nadaljevanju smo opisali načrtovano delovanje LAS STIK v okviru posameznega tematskega področja.

7.1 Ustvarjanje delovnih mest

V analizi stanja smo navedli, da je na območju LAS mogoče zaslediti koncentracijo gospodarske dejavnosti predvsem na urbanih območjih. Najrazvitejši naselji in občini sta Ivančna Gorica in Trebnje. V teh dveh krajih se nahaja 85 % vseh gospodarskih družb. Na urbanih območjih prebiva tudi ena tretjina vsega prebivalstva območja LAS. Ostala območja imajo podeželski značaj in so manj razvita. To nakazuje tudi kazalniki razvitosti občin vključenih v LAS. Najrazvitejši sta občini Ivančna Gorica (koeficient 1,20) in Trebnje (koeficient 1,23), medtem ko občini Dolenjske Toplice (koeficient 0,92) in Žužemberk (koeficient 0,98) zaostajata v razvoju. Posledica tega so tudi dnevne migracije zaradi zaposlitev in predvsem odseljevanje mladih po končanem šolanju. V zadnjem času se tudi razvitejša urbana območja srečujejo s selitvijo uspešnih podjetij v druge občine, kar je zaskrbljujoč podatek.

Velik del LAS-a pokrivajo podeželska območja, kar 95 %. Ta so gospodarsko manj razvita, saj je koncentracija podjetij v urbanih središčih. Občini Dolenjske Toplice in Žužemberk imata slabo prometno povezavo in sta oddaljeni od avtocestnih in železniških povezav. To vpliva na nižjo gospodarsko rast teh območij, kar se kaže tudi v slabšem koeficientu razvitosti občin.

Posledica vseh teh problemov na podeželskih in urbanih območjih je večja brezposelnost oz. manjše možnosti za zaposlovanje. Brezposelnost se pojavlja predvsem pri dveh skupinah prebivalstva v starosti do 29 let, ki jo predstavljajo mladi po zaključenem šolanju in starejši v starosti od 50 do 59 let, ki so izgubili zaposlitev in težje najdejo nove zaposlitvene priložnosti.

Pri ustvarjanju novih delovnih mest mora LAS izkoristiti znanje in potenciale uspešnih podjetij, kot so: Terme Krka d.o.o., Elvez, Akrapovič, Livar, IMP Armature, Hoja, Rekon, Keko oprema, Trimo, Akripol, Tem Čatež, Bartog, REM, Eurotek, Treves, Avto Slak, Pan-Jan in Avto center Vovk. S pomočjo njih in vseh podpornih institucij moramo iskati potenciale za razvoj inovativnih malih podjetij, da se bodo lažje prilagajala gospodarskemu okolju.

Lokalne skupnosti in ostali akterji vidijo izzive v naslednjih prednostnih nalogah območja na področju ustvarjanja novih delovnih mest:

1. Večjemu povezovanju obstoječih podjetij in organizacij, razvoj potenciala malega podjetništva, ustvarjanju novih poslovnih in tržnih modelov predvsem na urbanih območjih.
2. Ustreznejših izobraževalnih programih glede na potrebe okolja (aktiviranje človeškega in socialnega kapitala), prilagojene podjetniškim priložnostim na podeželju in bodo dvigovale dodano vrednost kmetijskim, gozdarskim in živilskim proizvodom.

3. Pripravi povezane ponudbe lokalnega območja (na osnovi bogate naravne in kulturne dediščine).
4. Izrabi lokalnih potencialov (oživljanje starih obrti, kreativne industrije, predelava lesa, zeliščarska dejavnost, ekološko kmetovanje, lokalna samooskrba, skrajšanje dobavnih verig, izraba OVE ipd.).
5. Oblikovanju skupnih inovativnih turističnih produktov, kjer vidijo največji potencial novih delovnih mest (zeleni turizem) predvsem v urbanih območjih.

Za uresničitev navedenih potreb smo si zastavili naslednje cilje:

C 1.1.1: Povečanje števila zaposlenih

C 1.2.1: Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev

C 1.3.1: Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti

Z aktivnostmi na tem področju želimo povečati število zaposlenih na območju LAS, ozaveščati predvsem mlade o podjetniških priložnostih, prenašati znanje med generacijami ter ohraniti in oživljati stare poklice in obrti. Poudarek bo na razvoju ustreznih vsebin na urbanih območjih in povezovanje z ostalimi območji LAS.

Predvsem v okviru urbanih območji bo potekalo povezovanje med sektorji in lokalnimi akterji z vzpostavljanjem inovativnih partnerstev in aktivnosti, z izvajanjem delavnic, izobraževanj do prenosa znanja ipd. Prav prenos znanja in nova partnerstva ter inovativne podjetniške ideje bodo prispevale k multiplikativnemu učinku lokalnega razvoja.

7.2 Razvoj osnovnih storitev

Območje LAS ima razvito cestno in železniško infrastrukturo, ki poteka skozi občini Ivančna Gorica in Trebnje. Območji občin Dolenjske Toplice in Žužemberk sta od hitrih transportnih povezav dokaj odrezani. Boljše je razvita zdravstvena, socialna in izobraževalna infrastruktura. Pokritost z njihovimi storitvami je porazdeljena po celotnem območju. V preteklem planskem obdobju se je veliko vlagalo v izgradnjo komunalne infrastrukture. V urbanih naselja so gradili vodovodna in kanalizacijska omrežja ter ČN. Večji problem so manjša naselja, ki imajo razpršeno poseljenost. V zadnjih letih je predvsem na podeželju prišlo do zapiranja podružnic pošt, bank in drugih osnovnih storitev, ki otežujejo življenje prebivalcem.

Na drugi strani ima območje LAS dokaj dobro pokritost s informacijsko in komunikacijsko tehnologijo. V preteklem planskem obdobju so občine, podjetja in zasebniki izvedli kar nekaj investicijskih projektov v turistično ponudbo, varovanje okolja, ipd. V Dolenjskih Toplicah predstavljajo velik turistični potencial terme, ki jih je potrebno tako kot ostalo obstoječo infrastrukturo povezati z lokalno ponudbo. Območje ima dve reki, ki vidno zaznamujeta pokrajino in dajeta številne možnosti za izrabo v športne, rekreacijske, turistične in energetske namene. Prav tako velik potencial predstavljajo že uveljavljene turistične destinacije, kot so: samostan Stična, Jurčičeva domačija na Muljavi (muzej na prostem), na področju kulturnega turizma pa romarsko središče Zaplaz, Galerija likovnih samorastnikov Trebnje in grad Žužemberk. Gostinsko in prenočitveno ponudbo predstavljajo hotel Polževo, hotel Opara, nekaj znanih gostil Štorovje, Jap in Novak, turistične kmetije: Vesela vas in Žužemberk. Vzpostavljene so tudi blagovne znamke Dobrote Dolenjske, Trebanjski šopek in Prijetno domače. V naštetih, že razvitih potencialih vidimo na območju LAS priložnosti za nadgradnjo in razvoj osnovnih storitev.

Prednostne naloge območja na področju razvoja osnovnih storitev so tako naslednje:

1. Izboljšati povezanost obstoječe infrastrukture in izboljšati njeno izrabo (učne, kolesarske, pešpoti).

2. Razviti in povezovati različne vrste turizma (zidaniški, poslovni, pohodniški, kolesarski, avtodomarski, ipd.).
3. Povezovati lokalne ponudnike za trženje lokalne ponudbe (kmetovalcev, sobodajalcev, gostincev, muzejev, zasebnih zbirk, turističnih delavcev, ipd.).
4. Izboljšati promocijo in učinkoviteje tržiti turistično ponudbo (obstoječe blagovne znamke) za boljšo prepoznavnost območja.
5. Informirati – info točka z vsemi informacijami (obveščanje s pomočjo IKT).

Za uresničitev navedenih potreb smo si zastavili naslednja cilja:

C 2.1.1: Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem

C 2.2.1: Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja

Izvedene aktivnosti bodo prinesle boljšo povezanost lokalne ponudbe in njeno trženje. Izboljšale bodo kvaliteto proizvodov in storitev, jo obogatile z novimi, inovativnimi turističnimi proizvodi. Pomembno vodilo bo izraba lokalnih potencialov in njihova trajnostna raba. Povezovali se bodo različni sektorji in vsa tematska področja. S pokritjem tega tematskega področja bomo nadgrajevali in razvijali predvsem že obstoječo infrastrukturo in vsebine, ki so v preteklosti nastajale v lokalnem okolju. S tem bodo maksimalno vključeni lokalni akterji in izrabljeni lokalni potenciali. Strategija je povezana z lokalnimi in regionalnimi razvojnimi programi in področnimi strategijami posameznih občin. S nadaljevanjem usmeritev teh dokumentov bodo aktivnosti LAS STIK pozitivno vplivale na razvoj lokalnega okolja.

7.3 Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS ima dokaj ohranjeno naravo, saj manjša gospodarska razvitost prinaša manj obremenitev za okolje. Kljub temu zaradi razpršene poselitve velik delež podeželskih gospodinjstev nima urejenega odvajanja in čiščenja odpadnih voda. Pojavlja se nevarnost onesnaženja vodnih virov. Oskrba s pitno vodo v občinah Dolenjske Toplice in Žužemberk se bo izvajala v finančni perspektivi do leta 2020 (projekt Suhokrajinski vodovod). Na območju LAS se nahajata dve reki in več manjših pritokov, zato je le-to poplavno ogroženo.

Na območju LAS se razprostira zavarovano območje Natura 2000. Ta obsega nekaj manj kot 20 % ozemlja LAS. Zaradi naravne in biotske raznovrstnosti so posegi v to naravno okolje omejeni in jim je potrebno posvetiti posebno pozornost.

Velik delež ozemlja zavzemajo kmetijske površine, ki pa so v upadanju. V povprečju jih je 20 % v uporabi. Več kot polovica kmetij se ukvarja z rejo pašne živine. V porastu sta konjereja in čebelarstvo. Občasno prihaja do onesnaževanja okolja zaradi uporabe fitofarmaceutskih sredstev. Območje LAS-a je bogato z gozdovi, saj le-ti zavzemajo več kot polovico celotne površine.

Območje LAS je bogato z naravno in kulturno dediščino. Največji potenciali, ki jih prepoznavajo lokalne skupnosti, ustanove, društva in prebivalci, so naslednji: Kočevski rog in rjavi medved, Hudičev turn, Kočevarji staroselci, stari kozolci, Jurčičeva domačija, Višnja Gora, vodna zajetja, Virski izvir, sušenje sadja na tradicionalen način, ostanki rimske ceste, ohranjanja starih in izumirajočih poklicev, Temnica, Marovška Zijalka, Jurjeva domačija, Baragova rojstna hiša, ipd.

Območje LAS se srečuje z naraščajočo rabo vseh vrst energije. V letu 2010 je končna raba energije območja LAS znašala 207.954,2 MWh. Večina energije je bila porabljena za ogrevanje. Lastne proizvodnje energije iz obnovljivih virov je bilo 4.635,0 MWh, od tega je cca 60 % odpadlo na sončno energijo. Občine območja LAS imajo še neizkoriščene potenciale za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov od katerih največji delež 78 % odpade na biomaso, 20 % na bioplin, 1,8 % na sončno energijo in 0,2 % na geotermalno energijo.

Največji izzivi LAS-a na področju varstva okolja in ohranjanja narave bodo v:

1. Izobraževanju in ozaveščanju širše skupnosti glede varstva okolja predvsem v urbanih območjih.
2. Ozaveščanju in ohranjanju biotske raznovrstnosti.
3. Prepoznavanju in izkoriščanju obstoječih naravnih danosti.
4. Ohranjanju kulturne dediščine (kašče, stari kozolci, sušilnice,..) v urbanih območjih, naravne dediščine (kalov, vodnjakov, ..) v povezavi z zelenim / sonaravnim turizmom (konjereja, čebelarstvo).
5. Ozaveščanju o izrabi obnovljivih virih, večanji energetski učinkovitosti, združevanje objektov zaradi skupnega ogrevanja.

Za uresničitev navedenih potreb smo si zastavili naslednja cilja:

C 3.1.1: Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti

C 3.2.1: Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji)

C 3.3.1: Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost

Potenciale bomo izrabljali s spodbujanjem inovativnih pristopov in povezovanj, razvijanjem baze znanja, osveščanjem o varovanju okolja, o pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti. S krepitvijo povezovanja med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter inovacijami bomo blažili razlike med podeželjem in mestom (urbanimi območji), ohranjali endogene potenciale območja in povečevali izrabe lokalnih OVE in energetska učinkovitost. Velik del prebivalstva LAS živi na urbanih območjih, zato se bo večji delež aktivnosti izvajal na urbanih območjih LAS.

Prav tako kot predhodna tematska področja, se bo tudi to povezovalo z aktivnostmi, akterji in bodočimi rezultati z ostalimi področji in vključevalo javni sektor, zasebni sektor, nevladne organizacije in prebivalce. Varovanje okolja, učinkovita in trajnostna raba OVE, varovaje lokalne dediščine so zapisani v lokalnih okoljskih strategijah, lokalnih energetskih načrtih, turističnih strategijah ipd. Potrebe in izzivi se bodo reševali tudi v okviru LAS, ki bo s sofinanciranjem aktivnosti prispevala k multiplikativnim razvojnim učinkom lokalnega okolja in širše regije.

Predvsem na urbanih območjih se bodo izvajali ukrepi ohranjanja naravne in kulturne dediščine s spodbujanjem povezovanja podeželja in urbanih središč, ozaveščanja o trajnostni rabi lokalnih OVE, energetska učinkovitosti, trajnostni mobilnosti ter ukrepi ozaveščanja o pomenu ohranjanja narave ter krepitev lokalne pripadnosti. Za njihovo doseganje bomo v okviru LAS razvili inovativne programe povezovanja med podeželjem in mestom, izvajali delavnice in izobraževanja ter usposabljali zainteresirane udeležence.

7.4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Analiza stanja socialnega in ekonomskega področja na območju LAS je pokazala, da se v slabšem položaju nahajajo mladi in populacija žensk, ki težje najdejo zaposlitev. Če se po zaključku šolanja ne zaposlijo, jim grozi tudi socialna izključenost. Zato se urbana in podeželska območja srečujejo z odseljevanjem mladih (tako moških kot žensk), ki tukaj ne vidijo svoje perspektive. Pri starejši populaciji se pojavlja predvsem problem aktivnega staranja tako v urbanih kot ruralnih območjih. Zaradi pomanjkanja vsebin in ponudbe storitev za starejše občane se le-ti manj vključujejo v različne programe za kvalitetno staranje, velikokrat je problem sama mobilnost oziroma slabe prometne povezave. Vse ranljive skupine izpostavljajo potrebo po ustreznih prostorih za druženje. Predvsem na urbanih območjih občin LAS prebiva tudi Romsko prebivalstvo, ki se težje vklaplja v lokalno okolje. Zaradi slabše izobrazbene strukture imajo tudi velike probleme pri zaposlovanju, kar jih izključuje iz ostalih sfer življenja.

Zaznane potrebe območja na področju večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin bomo reševali z:

1. Izobraževanjem ženske, mladi, Romi, invalidnih oseb in drugih za lažji vstop na trg dela.
2. Povezovanjem, motiviranjem, ozaveščanjem lokalnih akterjev pri ponudbi obstoječih in pripravi novih programov, zmanjševanju tveganja revščine.
3. Večji skrbi za starejšo populacijo, nove – inovativne vsebine, manj odtujenosti, aktiven in zdrav način življenja starejših.
4. Večjem povezovanju generacij (medgeneracijsko druženje), tudi prostorski vidik.
5. Izboljšanju dostopnosti / mobilnosti – ni prevozov.
6. Priprava programov in izpeljava vsebin za osebe s posebnimi potrebami.

Za uresničitev navedenih potreb smo si zastavili naslednja cilja:

C 4.1.1: Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela

C 4.2.1: Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju

Za izboljšanje položaja ranljivih skupin in povečanje njihove vključenost v okolje bomo v okviru LAS izvajali naslednje aktivnosti: povečali vključenosti mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela z dodatnimi izobraževanjem in motiviranjem delodajalcev za njihovo zaposlitev. Razvijali bomo podporno okolje za izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin, predvsem z uvajanjem novih programov ali izboljševanjem in povezovanjem že obstoječih. Krepili bomo medgeneracijsko sožitje in sodelovanje.

Področje vključenosti ranljivih skupin v ekonomsko, socialno in družbeno življenje je vedno aktualen izziv, ki je še posebej izpostavljen na urbanih območjih s slabšimi zaposlitvenimi možnostmi in na manj dostopnih območjih, kar območje LAS STIK je. Na območju delujejo nekateri lokalni izvajalci, izobraževanj, nudenja socialnih storitev, aktivna so društva in nevladne organizacije. LAS bo iskal sinergijo pri njihovem povezovanju, iskanju novih vsebin, aktiviranju lokalnega okolja, predvsem urbanih naselij. S temi aktivnostmi bomo mlajšim ranljivim skupinam pomagali pri vstopu na trg dela, starejšim pa pri aktivnem in zdravem življenjskem slogu. Prispevali bomo k lokalnemu razvoju, večji učinkovitosti že obstoječih programov, zmanjševanju revščine predvsem v urbanih naseljih, ipd.

8 Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

Horizontalni cilji Evropske unije so: blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, okolje, inovacije in enakost med spoloma ter nediskriminacija.

K cilju **blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje** se bomo akterji na območju LAS lotili z dviganjem zavesti o pomenu trajnostnega ravnanja z okoljem. Po območju tečeta dve reki s številnimi pritoki, ki jih je potrebno zaščititi v smislu biotske raznovrstnosti ter pred onesnaževanjem (s strani gospodarstva in kmetijstva). Območje ima tudi veliko gozdnih površin, zato predstavlja izziv trajnostna izrabi lesa in učinkovita raba obnovljivih virov energije, ki bodo sprejemljivi za okolje.

Aktivnosti za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje bodo v izobraževanju o sonaravnem razvoju, ozaveščanju o možnostih izrabe energetskega potenciala na rekah ter ozaveščanjem o obnovljivih virih energije in energetske učinkovitosti. Skozi ukrepe SLR se bomo zavzemali za nižje izpuste CO₂.

Območje LAS ima dokaj neokrnjeno naravo, veliko biotsko raznovrstnost in številne naravne pojave, zato kar 20 % ozemlja spada pod Naturo 2000. Ta dejstva nam narekujejo, da še bolj skrbno načrtujemo aktivnosti varovanja **okolja**. Poleg tega je območje bogato s snovno in nesnovno kulturno dediščino, ki jo moramo ohraniti in prenašati v naslednje rodove. Predvsem občini Ivančna Gorica in Trebnje imata večji naselji, kjer je koncentracija podjetij in industrije, ki povzročajo škodljive vplive na okolje. Občini Dolenjske Toplice in Žužemberk imata več kmetijske dejavnosti, ki lahko s škropljenjem in uporabo različnih gnojil onesnažujejo okolje. Varovanje okolja bo pomemben kriterij ocenjevanja pri izboru operacij LAS. Aktivnosti varovanja okolja bodo vključevale izobraževanja o čistem in kakovostnem okolju, varovanje redkih rastlinskih in živalskih vrst ter ozaveščanje o varovanju vodnih virov.

V okviru aktivnosti LAS in ukrepov s katerimi želimo izboljšati stanje okolja, blažiti podnebne spremembe, iskati podjetniške priložnosti in nova delovna mesta s pomočjo endogenih potencialov lokalnega okolja (reki Krka in Temenica, Suha krajina, samostan Stična, Jurčičeva domačija, romarsko središče Zaplaz, Galerija likovnih samorastnikov Trebnje, grad Žužemberk, stare obrti, območja Nature 2000, Kočevski Rog, obnovljivi viri energije ipd.) moramo iskati **inovativne** rešitve. Te pomenijo sodobnejši in bolj učinkovit pristop, lažje povezovanje in promocijo. Krepili bomo podjetništvo s poudarkom na inovacijah, iskanju inovativnih podjetniških idej s povezovanjem navzven in izmenjavo ter prenosom dobrih praks. Na inovativen način bomo povezovali turistične storitve in turistično infrastrukturo. Podpirali in spodbujali bomo operacije z več inovativnimi partnerstvi.

Razmišljali smo tudi kako lokalne potenciale naravne in kulturne dediščine spremeniti v poslovne priložnosti in jih inovativno, s pomočjo IKT promovirati ter narediti prepoznavne. Inovativne rešitve in sodobne tehnologije nam danes tudi na podeželju in bolj odmaknjenih krajih omogočajo povezanost ter na ta način okolje postane privlačnejše za mlajšo generacijo.

SLR do skozi vsa tematska področja spodbujal **enakost moških in žensk**, saj bosta oba spola lahko enakopravno izvajala aktivnosti v okviru potrjenih operacij. to je razvidno tudi iz meril za ocenjevanje vlog. Tematsko področje Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin je namenjena predvsem mlajšim brezposelnim ženskam in ženskam na podeželju, vendar bodo izobraževalni programi in ostale aktivnosti dostopni tudi moškim in se bodo lahko vanje vključevali. Aktivnosti bodo namenjene tudi Romom, invalidnim osebam in drugim ranljivim skupinam. S tem bo SLR vključevala vse zainteresirane in bo delovala **ne diskriminacijsko**. Aktivnosti spodbujanja enakosti spolov in nediskriminacije bodo zajemali izvajanje delavnic in izobraževanj, oblikovanje različnih programov in vsebin.

9 Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Strategija lokalnega razvoja za območje LAS STIK želi s pregledom obstoječega stanja na območju občin Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk, osvetliti problematiko na področju demografskega, socialnega, gospodarskega in okoljskega stanja. Območje je povezano predvsem geografsko, zgodovinsko in ekonomsko. Ima določene specifike, saj del območja spada med urbane dele, prebivalci živijo v urbanih naseljih in se zaposlujejo predvsem v predelovalni in storitveni dejavnosti. Velik del te populacije odhaja na delo v večja središča.

Med urbana območja vštujemo naselja: Trebnje, Ivančna Gorica, Višnja Gora, Stična, Šentvid pri Stični, Krka, Zagradec, Veliki Gaber, Dolenjske Toplice, Žužemberk in Dvor. Urbana območja pokrivajo le 5 % celotne površine LAS-a v njih pa živi 32 % vseh prebivalcev LAS. Urbana naselja nudijo osnovno upravno, izobraževalno, zdravstveno in ostalo infrastrukturo. Imajo vzpostavljeno podjetniško in turistično infrastrukturo, ki pa nujno potrebuje dodatna znanja, izobraževanja, povezovanje in boljše trženje. Zato urbana območja z boljše razvitim gospodarstvom potrebujejo inovativne oblike povezovanja s podeželskimi območji, prenos dobrih praks, povezovanje akterjev, inovativna partnerstva in skupne produkte, primerne za trženje in ustvarjanje novih delovnih mest.

Več kot polovica območja LAS-a STIK pokrivajo kmetijske in gozdne površine, zato se dobršen del prebivalstva ukvarja s kmetijstvom. Prav to daje območju njegovo specifiko in velik endogeni potencial, ki ga redkeje zasledimo na drugih območjih. Med izrabo kmetijskih površin najdemo stare sadovnjake, samorodnice vinske trte ipd. Ponekod še ohranjajo tradicionalno pridelavo (zidanice, čebelarstvo ipd.). Med prebivalci na podeželju so ohranjene stare obrti in tradicionalna znanja (pletarstva, krovstva, livarstva, lončarstvo ipd.). Veliko gozdno bogastvo ponuja možnosti izrabe lesa. Lokalni potencial predstavljajo obnovljivi viri energije, vodno bogastvo, sončna energija, termalna energija ipd.

Zaradi odmaknjenosti nekaterih predelov, predvsem pa velikih gozdnih površin, bogatih vodnih virov so za to območje značilni bogati biotopi, biotska raznovrstnost in neokrnjena narava. Prav tako ima območje bogato kulturno dediščino, tako snovno kot nesnovno. Ponaša se z gradovi, mlini, arheološkimi ostanki, starimi običaji, staroselsko kulturo, tradicionalnimi prireditvami ipd. Ti endogeni potenciali povezujejo območje štirih občin in ga želimo ohranjati ter razvijati skozi aktivnosti lokalne akcijske skupine. Pomembno je, da naravno in kulturno dediščino ohranjamo in izkoriščamo na inovativen in trajnosten način tako na urbanih kot podeželskih območjih. Le-ta predstavlja pomemben ekonomski razvojni potencial, ob zavedanju, da moramo njeno izkoriščanje uravnovežiti.

Pomembno je, da na urbanih območjih krepimo in gradimo lokalno identiteto, da ozaveščamo lokalno prebivalstvo o možnostih in izzivih, ki jih najdejo v svoji neposredni bližini. Na ta način jih vzgajamo, da postanejo odgovorni soustvarjalci uspešnih, inovativnih lokalnih zgodb. Predvsem je to pomembno za mlajšo generacijo, ki velikokrat v lokalnem okolju ne prepozna možnosti za svoj eksistenco in nadaljnji razvoj, ne zna ustvariti lokalne pripadnosti.

Območje, ki ima velik del kmetijskega prebivalstva mora postati samozadostno, se samo oskrbovati s hrano, ki je pridelana doma, vzpostaviti samooskrbo z lokalnimi pridelki, ki za dostavo do končnih potrošnikov prevozijo čim manj kilometrov. Bogata narava in zemlja, dajeta dovolj možnosti in priložnosti za preživljanje prebivalstva na podeželju.

Zaradi gospodarske krize se na območju LAS srečujemo z brezposelnostjo, ki je po območjih sicer različna, v veliki meri pa prizadene urbana središča kot tudi prebivalstvo na podeželju. Pomanjkanje delovnih mest ima za posledico slabši gospodarski položaj in slabšo kvaliteto življenja. Neperspektivna situacija v veliki meri povzroča izseljevanje z območja, predvsem pa se mladi, ki gredo na šolanje izven območja LAS-a, redkeje vračajo nazaj v svoje lokalno okolje. Med ranljive skupine prebivalstva območja

spadajo tudi ženske (predvsem na podeželju), Romska populacija in invalidne osebe. Tem moramo zagotoviti večjo vključenost v družbo in okrepiti njihove sposobnosti na trgu dela.

Podobno kot ostala območja Slovenije se tudi območje LAS-a STIK srečuje s staranjem prebivalstva in izzivi kako starejšim prebivalcem zagotoviti čim lepšo starost, ki jo bodo uživali v svojem domačem okolju. Želimo ustvariti pestrost, inovativnost programov in vsebin, povezati območje tako glede raznolikosti programov kot tudi logistično, saj velikokrat ovire predstavlja pomanjkanje prevoznih možnosti.

Strategija lokalnega razvoja LAS STIK je dokument, ki bo na inovativen način dosegel napredek pri razvoju območja, presešel razdrobljenost in izkoristil prednosti in priložnosti območja LAS zato smo si v okviru strategije zastavili smeje cilje in izzive. Vizija LAS STIK je postat:

»Prijetno, povezano, inovativno in širše prepoznano območje, ki ustvarja STIK in sožitje med ljudmi in naravo«

Cilje, ki smo jih opredelili po posameznih tematskih področjih ukrepanja so nam osnova za določitev hierarhije ciljev. Cilji SLR so tisti, ki jih bo moč doseči z izvedbo operacij v okviru SLR in bodo tudi merljivi s kazalniki.

Cilji strategije lokalnega razvoja LAS STIK po pomembnosti so rangirani kot sledi:

- C 4.2.1:Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju (tematsko področje Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin – EKSRP in ESRR)
- C 3.2.1:Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji) - (tematsko področje Varovanje okolja in ohranjanje narave – EKSRP in ESRR)
- C 4.1.1:Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela (tematsko področje Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin – EKSRP in ESRR)
- C 2.1.1:Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem (tematsko področje Razvoj osnovnih storitev - EKSRP)
- C 1.2.1:Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev (tematsko področje Ustvarjanje novih delovnih mest - ESRR)
- C 2.2.1:Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja (tematsko področje Razvoj osnovnih storitev - EKSRP)
- C 1.3.1:Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti (tematsko področje Ustvarjanje novih delovnih mest – EKSRP in ESRR)
- C 1.1.1:Povečanje števila zaposlenih (tematsko področje Ustvarjanje novih delovnih mest – EKSRP in ESRR)
- C 3.3.1:Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost (tematsko področje Varovanje okolja in ohranjanje narave – EKSRP in ESRR)
- C 3.1.1:Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti (tematsko področje Varovanje okolja in ohranjanje narave – EKSRP in ESRR)

Cilji opredeljeni v SLR so v medsebojni odvisnosti, saj izvedba posamezne operacije lahko prispeva k doseganju ciljev iz različnih tematskih področij ukrepanja.

9.1 Cilji ukrepanja na področju ustvarjanja novih delovnih mest

C 1.1.1: Povečanje števila zaposlenih

Povečati želimo število zaposlenih na območju LAS, povečati predvsem delež mladih podjetnikov. Izrabo novih idej, inovativna povezovanja in partnerstva, modeli co-workinga, ipd. Tukaj LAS vidi predvsem izvajanje aktivnosti na urbanih območjih, ki imajo razvitejši gospodarski potencial in več podjetniških priložnosti. Spodbujali bomo dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast in zelena delovna mesta.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• število novih zaposlitev• število inovativnih partnerstev
Pričakovani rezultati	2 novo ustvarjena delovna mesta z vzpostavljenimi najmanj 2 inovativnimi partnerstvi
Mejnik do 31.12.2018	0 novo ustvarjenih delovnih mest do 1 inovativno partnerstvo
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z razvitimi inovativnimi partnerstvi Z ustvarjenimi novimi delovnimi mesti

C 1.2.1: Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev

Urbana središča območja LAS kot sta Ivančan Gorica in Trebnje imata bolj razvito podjetništvo, ki ga je kljub temu potrebno spodbujati, povezovati in znanja ter izkušnje prenašati tudi na manj razvita področja LAS-a z mentorstvom. Novi modeli internacionalizacije, mreženje in grozdi za izmenjavo tehnologij, sinergijo med MSP-ji. Iskanje novih podjetniških idej tudi s področja turizma, OVE, ipd. Specifika območja zaradi razgibanosti terena in velikih površin občin zahteva bolj inovativne in fleksibilnejše oblike zaposlovanja, ki jih je mogoče realizirati s pomočjo sodobne IKT. Zato bomo spodbujali podporno okolje za start-up podjetja, socialne storitve, dopolnilne dejavnosti, ipd.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• število izvedenih izobraževanj in usposabljanj
Pričakovani rezultati	12 izvedenih izobraževanj / usposabljanj
Mejnik do 31.12.2018	4 izvedena izobraževanja / usposabljanja
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z razvitimi inovativnimi partnerstvi Z razvitimi primarni orodji za aktiviranje podjetništva Z vzpostavljenimi neformalnimi mrežami za spodbujanje podjetništva

C 1.3.1: Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti

Območje ima tradicijo starih poklicev in obrti, ki jih je potrebno izkoristiti in iskati podjetniške priložnosti tako v urbanih območjih kot na podeželju. Spodbujanje povezovanja tradicionalnih obrti in kreativnih industrij predvsem v urbanih območjih, izboljšanje snovne in energetske učinkovitosti, vzpostavljanje kooperativ.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• število izvedenih delavnic
Pričakovani rezultati	6 izvedenih delavnic
Mejnik do 31.12.2018	2 izvedeni delavnici
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z vzpostavitev mreže lokalnih ponudnikov Z izobraženimi ponudniki lokalnih proizvodov in storitev

9.2 Cilji ukrepanja na področju razvoja osnovnih storitev

C 2.1.1: Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem

V preteklosti vzpostavljena turistična ponudba ni dovolj povezana. Izrabiti in nadgraditi moramo obstoječe objekte, programe, vsebine. Ustvariti boljšo prepoznavnost območja navznoter in navzven. Uvajanje inovativnih promocijskih modelov, spodbujanje zelenega turizma, ipd.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število razvitih novih produktov • število izvedenih delavnic • število vključenih udeležencev
Pričakovani rezultati	8 razvitih novih produktov 12 izvedenih delavnic 80 vključenih udeležencev
Mejnik do 31.12.2018	2 razvita nova produkta 4 izvedenih delavnic 20 vključenih udeležencev
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z razvito lokalno infrastrukturo Z razvitimi novimi lokalnimi produkti S spodbujanjem rasti in trajnosti podeželskih območij

C 2.2.1: Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja

Vzpostaviti želimo večji delež lokalne samooskrbe. Območje ima veliko kmetijskih površin in gozdov, prebivalstvo se predvsem na ruralnih območjih ukvarja s kmetovanjem in ima možnosti za vzpostavitev lokalne samooskrbe in za plasiranje viškov pridelane hrane na trg. Spodbujanje izobraževanj o pridelavi hrane, sonaravnem kmetovanju, izboljšanju ekonomske uspešnosti kmetij..

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število razvitih dejavnosti • število izvedenih delavnic
Pričakovani rezultati	6 razvitih dejavnosti 12 izvedenih delavnic
Mejnik do 31.12.2018	1 razvita dejavnost 4 izvedenih delavnic
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z razvitimi lokalnimi dejavnostmi na podeželskih območjih Z izobraženimi izvajalci promocijskih aktivnosti Z vzpostavljenim lokalno samooskrbo Z razvojem zelenega turizma

9.3 Cilji ukrepanja povezani z varovanjem okolja in ohranjanjem narave

C 3.1.1: Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitve lokalne pripadnosti

S tem ciljem želimo ohraniti dokaj nedotaknjeno naravo in čisto okolje območja, kar je izjemna dobrina. Zato moramo povečati osveščenost o varovanju okolja, biotski raznovrstnosti, vodnih virih, ipd. Na urbanih območjih moramo izvajati aktivnosti zmanjševanja odpadkov, njihovo učinkovito predelavo.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število izvedenih usposabljanj in delavnic • število vključenih udeležencev
Pričakovani rezultati	9 izvedenih usposabljanj in delavnic 60 vključenih udeležencev
Mejnik do 31.12.2018	3 izvedena usposabljanja in delavnice delavnice 20 vključenih udeležencev
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z izobraženimi udeleženci o naravni in biotski raznovrstnosti Z izobraženimi udeleženci o varovanju naravne in kulturne dediščine Z posamezniki, ki bodo ohranjali in prenašali tradicionalna znanja, širili lokalno pripadnost

C 3.2.1: Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji)

Območje LAS STIK ima veliko manj poznane, vendar zanimive naravne in kulturne dediščine. Osredotočiti se moramo na ozaveščanje o njenem pomenu, zaščiti, razvojnih možnostih ter krepitvi lokalne pripadnosti. Endogeni potenciali območja (reki Krka in Temenica, Suha krajina, Jurčičeva domačija, romarsko središče Zaplaz, območja Nature 2000, Kočevski Rog, obnovljivi viri energije,)

se nahajajo večinoma na podeželju. Snovna in nesnovna kulturna dediščina (stara naselja, stare obrti, tradicionalne prireditve) se nahajajo in izvajajo bolj v urbanih območjih. Zato jih moramo približati tudi širši javnosti, saj je veliko le-teh slabo poznanih in premalo promoviranih. Tukaj vidimo potencial v spodbujanju povezovanja podeželja in urbanih območij.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • Število razvitih inovativnih produktov povezovanja med podeželjem in mestom
Pričakovani rezultati	5 inovativnih produktov povezovanja med podeželjem in mestom
Mejnik do 31.12.2018	1 inovativni produkt povezovanja med podeželjem in mestom
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z ohranjeno naravno in biotsko raznovrstnostjo Z vzpostavljenimi lokalnimi inovativnimi partnerstvi Z izvedenimi izobraževanji in usposabljanji ter večjo ozaveščenostjo o možnostih zmanjšanja energetske revščine

C 3.3.1: Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost

Občine območja LAS imajo potencialne izrabe obnovljivih virov energije. Pri tem mislimo les, sončno energijo, vodne vire in termalno energijo. Skupna naloga vseh občin območja LAS mora postati povečanje izrabe lokalnih OVE in energetska učinkovitost predvsem urbanih območja, kjer zaradi večjih naselij in koncentracije prebivalstva lahko bolj pametno upravljajo z energijo.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število izvedenih usposabljanj in delavnic • število udeležencev usposabljanj
Pričakovani rezultati	10 izvedenih usposabljanj in delavnic 50 udeležencev usposabljanj
Mejnik do 31.12.2018	3 izvedena usposabljanja in delavnice 20 udeležencev usposabljanj
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z izobraženimi izvajalci in usposobljenimi posamezniki glede energetske učinkovitosti

9.4 Cilji ukrepanja na področju večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

C 4.1.1: Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela

V urbanih naseljih je skoncentrirana populacija mladi, žensk (tudi na podeželju), Romov in drugih ranljivih skupin – invalidne osebe, ki jih bomo aktivirali na področju izobraževanja. Spodbujali bomo izboljšanje njihovega položaja na trgu dela, krepitev njihove samozavesti in izboljšanja kvalitete življenja z vključevanjem v širše družbeno okolje. Izobraževanje in vzpostavitev sistema mentorstva, oblikovanje specifičnih programov, uvajanje socialnih inovacij, ipd.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število izvedenih delavnic in usposabljanj • število izobraženih mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin • število usposobljenih mentorjev, moderatorjev, multiplikatorjev
Pričakovani rezultati	28 izvedenih delavnic in usposabljanj 80 izobraženih mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin 20 usposobljenih mentorjev, moderatorjev, multiplikatorjev
Mejnik do 31.12.2018	10 izvedenih delavnic in usposabljanj 25 izobraženih mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin 8 usposobljenih mentorjev, moderatorjev, multiplikatorjev
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	S povečanim številom izobraženih ranljivih skupin Z razvitim programom intervencijskega dela z mladimi Z mrežo izobraženih mentorjev

C 4.2.1: Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju

Na območju LAS se urbana in podeželska področja srečujejo s staranjem prebivalstva. Več pozornosti moramo nameniti izboljšanju skrbi za starejše, njihovi oskrbi tudi zunaj institucij. Izvajanje programov njihovega vključevanja v vsakdanje življenje, zmanjšanje odtujenosti in osamljenosti, dostopnost vsebin za starejše. Uvajanje inovativnih oblik socialno-varstvenih storitev. Okrepiti je potrebno medgeneracijsko sodelovanje na urbanih in podeželskih območjih LAS, povezati programe, ki obstajajo, jih nadgraditi in pripraviti nove skladno s potrebami. Razvijanje socialnih inovacij večje mobilnosti, povečevanje možnosti ustvarjanja novih delovnih mest v lokalnem okolju, zmanjševanje tveganja revščine.

Kazalniki	<ul style="list-style-type: none"> • število razvitih inovativnih programov • število vključenih udeležencev v novo razvitih programih
Pričakovani rezultati	1 razvit inovativen program pomoči starejšim občanom 1 razvit inovativen program za medgeneracijsko povezovanje 60 vključenih udeležencev v novo razvitih programih
Mejnik do 31.12.2018	0 razvit inovativen program pomoči starejšim občanom 1 razvit inovativen program za medgeneracijsko povezovanje 20 vključenih udeležencev v novo razvitih programih
Zagotavljanje dolgoročnih sprememb	Z razvitimi programi zdravega in aktivnega življenjskega sloga Z razvitim lokalnim inovativnim partnerstvom s ponudbo vsebin za starejše Z razvitim programom spodbujanja aktivnega staranja S povečanjem števila vključenih v programe

Aktivnosti na območju LAS se bodo financirale iz dveh skladov, in sicer:

- Sklada EKSRP, ki pokriva podeželska območja LAS. Delež sofinanciranja je 85 %.
- Sklada ESRR, ki pokriva urbana območja LAS, med katera se prištevajo: Trebnje (medobčinsko središče), Dolenjske Toplice (funkcionalno urbano območje) ter druga urbana območja, ki so Ivančna Gorica, Žužemberk, Višnja Gora, Stična, Šentvid pri Stični, Krka, Zagradec, Veliki Gaber in Dvor. Delež sofinanciranja je 80 %.

V naslednji tabeli so zbrani cilji po tematskih področjih, njihove ciljne vrednosti na dan 31.12.2023 ter sklad v okviru katerega se bodo aktivnosti za doseganje ciljev sofinancirale.

Tabela 28 Kazalniki po skladih, ciljih in tematskih področjih

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	C 1.1.1: Povečanje števila zaposlenih	Število novih zaposlitev	EKSRP	1
			ESRR	1
			ESPR	-
		Število inovativnih partnerstev	EKSRP	0
			ESRR	2
			ESPR	-
	C 1.2.1: Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev	Število izvedenih izobraževanj in usposabljanj	EKSRP	0
			ESRR	12
			ESPR	-
	C 1.3.1: Prenos znanja med generacijami,	Število izvedenih delavnic	EKSRP	2
ESRR			4	

	ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti		ESPR	-
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
Razvoj osnovnih storitev	C 2.1.1: Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem	Število razvitih novih produktov	EKSRP	8
			ESPR	-
		Število izvedenih delavnic	EKSRP	12
			ESPR	-
		Število vključenih udeležencev	EKSRP	80
			ESPR	-
	C 2.2.1: Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja	Število razvitih dejavnosti	EKSRP	6
			ESPR	-
		Število izvedenih delavnic	EKSRP	12
			ESPR	-
Varstvo okolja in ohranjanje narave	C 3.1.1: Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti	Število izvedenih usposabljanj in delavnic	EKSRP	3
			ESRR	6
			ESPR	-
		Število vključenih udeležencev	EKSRP	20
			ESRR	40
			ESPR	-
	C 3.2.1: Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji)	Število razvitih inovativnih produktov povezovanja med podeželjem in mestom	EKSRP	2
			ESRR	3
			ESPR	-
	C 3.3.1: Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost	Število izvedenih usposabljanj in delavnic	EKSRP	4
		ESRR	6	
		ESPR	-	
	Število udeležencev usposabljanj	EKSRP	30	
		ESRR	40	
		ESPR	-	
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	C 4.1.1: Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela	Število izvedenih delavnic in usposabljanj	EKSRP	12
			ESRR	16
			ESPR	-
		Število izobraženih mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin	EKSRP	20
			ESRR	60
			ESPR	-
			EKSRP	-
			ESRR	20

		Število usposobljenih mentorjev, moderaterjev, multiplikatorjev	ESPR	-
	C 4.2.1: Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju	Število razvitih inovativnih programov	EKSRP	1
			ESRR	1
			ESPR	-
		Število vključenih udeležencev v novo razvitih programih	EKSRP	20
			ESRR	40
			ESPR	-

Vsi cilji, ki smo si jih postavili v LAS STIK morajo biti izvedeni do konca leta 2023. Do 31.12.2023 morajo biti dosežene tudi zastavljene vrednosti kazalnikov. Med samim izvajanjem operacij bomo v okviru LAS izvajali vmesne kontrole izvajanja aktivnosti in izpolnjevanje zastavljenih ciljev in kazalnikov. Eden od presečnih terminov bo 31.12.2018. Na ta datum bomo sledili ciljnim vrednostim zastavljenih kazalnikov, kot so prikazani v naslednjih tabelah.

Ciljne vrednosti kazalnikov na dan 31.12.2018 in 31.12.2023, ki smo jih načrtovali v okviru operacij financiranih iz sklada EKSRP.

Tabela 29 Mejniki/kazalniki EKSRP

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	8	20
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	67 %	100 %
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	80 %	100 %
Število razvitih inovativnih programov	0	1
Število razvitih novih produktov	2	8
Število razvitih dejavnosti	1	6

Ciljne vrednosti kazalnikov na dan 31.12.2018 in 31.12.2023, ki smo jih načrtovali v okviru operacij financiranih iz sklada ESRR.

Tabela 30 Mejniki/kazalniki ESRR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	5	10
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	57 %	100 %

Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	80 %	100 %
Število razvitih inovativnih programov	1	1
Število razvitih inovativnih programov povezovanja med podeželjem in mestom	1	3
Število usposobljenih mentorjev, moderatorjev, multiplikatorjev	8	20
Število izvedenih izobraževanj / usposabljanj	4	12
Število deležnikov na lokalni ravni, vključenih v izvajanje projektov CLLD	10	15

Tabela 31 Mejniki/kazalniki ESRP

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	-	-
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	-	-
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	-	-
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	-	-

Celovitost SLR

Celovitost SLR LAS STIK se kaže v več vidikih. Oblikovana je na območju, ki predstavlja geografsko in funkcionalno območje, ki ga povezujejo podobne zgodovinske izkušnje, geografske značilnosti, kultura in identiteta. Območje se sooča s skupnimi razvojnimi potrebami in izzivi. Pri samem načrtovanju SLR so bili vključeni vsi trije sektorji: javni, ekonomski in zasebni sektor, vključevale so se različne ciljne skupine od javnih inštitucij do podjetnikov, društev, kmetov, posameznikov itd., ki vsebinsko pokrivajo različna področja. V pripravo so bile vključene tudi vse ključne strokovne organizacije, ki delujejo na območju. Zato smo na območju prepoznali potrebe in iniciative, ki jih bomo reševali skozi vsa štiri tematska področja ukrepanja: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave, večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Inovativnost SLR

Inovativnost je eno od osnovnih načel lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Že samo načrtovanje in izdelava SLR z uporabo pristopa »od spodaj navzgor« ter samo uresničevanje lokalnega razvoja vodi k inovativnim razvojnim rešitvam in omogoča inovativne pristope. Inovativnost SLR se bo kazala na različne načine, od uvajanja novih proizvodov in storitev, razvijanja novih metod, pristopov in programov, nova partnerstva oz. krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji, nove načine uporabe obstoječih virov in sredstev ipd. Inovativnosti operacij bomo sledili tudi skozi merila pri izboru operacij.

Okoljski učinki SLR

Strategija LAS STIK nima negativnih vplivov na okolje temveč z nekaterimi cilji celo prispeva k izboljšanju stanja okolja.

Usklajenost ciljev LAS STIK s cilji operativnih programov in drugih razvojnih usmeritev območja.

Primerjali smo cilje obeh programov iz katerih se bodo sofinancirale aktivnosti LAS STIK: Programa razvoja podeželja 2014-2020 in Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, s cilji LAS STIK.

Tabela 32 Primerjava ciljev EKSRP in ESRR ter ciljev LAS-a STIK

Program	Cilji programa	Cilji LAS STIK
<p>Sklad EKSRP</p> <p>Program razvoja podeželja 2014-2020</p>	<p>Prednostna naloga Unije 6: Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij</p> <p>Prednostno področje 6B: Pospešnje lokalnega razvoja podeželskih območij</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Povečanje števila zaposlenih 2. Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev 3. Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživiljanje starih poklicev in obrti 4. Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov povezanih z lokalnim okoljem 5. Izboljšanje trženja lokalnih storitev, prepoznavnosti območja 6. Povečati ozaveščenost o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepiti lokalno pripadnost 7. Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom 8. Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost 9. Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela 10. Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenost o medgeneracijskem sodelovanju
<p>Sklad ESRR</p> <p>Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020</p>	<p>Tematski cilj 9: Socialna vključenost in zmanjšanje tveganja revščine</p> <p>Investicijsko področje 9b: Vlaganje v okviru strategij, ki jih vodi lokalna skupnost</p> <p>Cilj: Boljša gospodarska in socialna vključenost skupnosti na območjih LAS</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Povečanje števila zaposlenih 2. Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev 3. Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživiljanje starih poklicev in obrti 4. Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov povezanih z lokalnim okoljem 5. Izboljšanje trženja lokalnih storitev, prepoznavnosti območja 6. Povečati ozaveščenost o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepiti lokalno pripadnost 7. Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom 8. Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost 9. Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela 10. Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenost o medgeneracijskem sodelovanju

Cilji oblikovani v SLR LAS STIK so skladni z obema operativnima programoma.

V nadaljevanju smo pregledali ali so cilji LAS STIK usklajeni tudi z drugimi razvojnimi usmeritvami v regijah. Občine območja LAS STIK spadajo v dve regiji in sicer: Ljubljansko urbano regijo (občina Ivančan Gorica) in Vzhodno kohezijsko regijo (občine Dolenjske Toplice, Trebnje in Žužemberk). Obe regiji sta pripravljali svoje regionalne razvojne programe. Na kratko smo primerjali izpostavljanje cilje.

Tabela 33 Primerjava ciljev drugih razvojnih programov in ciljev LAS-a STIK

Razvojni programi	Cilji programa	Cilji LAS STIK
<p>Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije 2014-2020</p>	<ol style="list-style-type: none"> a) Učinkovito notranje povezana regija. b) Regija, ki preudarno uporablja svoj prostor, naravne vire in energijo. c) Regija, ki spodbuja razvoj znanja, kreativnosti in inovativnosti. d) Prepoznavna in konkurenčna metropolitanska regija. e) Regija, ki omogoča kakovostna delovna mesta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Povečanje števila zaposlenih 2. Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev 3. Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživiljanje starih poklicev in obrti 4. Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov povezanih z lokalnim okoljem 5. Izboljšanje trženja lokalnih storitev, prepoznavnosti območja 6. Povečati ozaveščenost o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepiti lokalno pripadnost 7. Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom 8. Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost 9. Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela

	f) Regija, ki zagotavlja visoko kakovost bivanja.	10. Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenost o medgeneracijskem sodelovanju
Regionalni razvojni program za obdobje 2014-2020 v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija	a) Zdrava regija b) Povezana regija c) Izvozna regija d) Regija s prepoznavno identiteto e) Regija znanja f) Regija odprtih ljudi g) Energetsko učinkovita regija	1. Povečanje števila zaposlenih 2. Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev 3. Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti 4. Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov povezanih z lokalnim okoljem 5. Izboljšanje trženja lokalnih storitev, prepoznavnosti območja 6. Povečati ozaveščenost o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepi lokalno pripadnost 7. Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom 8. Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost 9. Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela 10. Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenost o medgeneracijskem sodelovanju

Vidimo, da se cilji strategije lokalnega razvoja LAS STIK skladajo s cilji obeh regionalnih razvojnih programov in njihovimi območnimi razvojnimi usmeritvami.

10 Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Območje LAS-a STIK obsega 664,8 km², na njem je na dna 1. 7. 2014 prebivalo 36.096 prebivalcev. Območje je geografsko, ekonomsko in socialno povezano, kar se vidi po odzivu zainteresiranih organizacija, institucij, podjetij, društev in posameznikov, da se pridružijo lokalni akcijski skupini.

10.1 Opis poziva za oblikovanje LAS

Lokalna akcijska skupina STIK je bila ustanovljena 22. 7. 2015. Ustanovna skupščina in podpis Partnerske pogodbe o ustanovitvi in delovanju LAS-a na območju občin Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk je omogočilo, da so v LAS lahko poleg ustanovnih članov pristopili tudi novi člani. Članstvo je odprto. Trenutno ima LAS STIK 99 članov.

Dne 13. 7. 2015 je bil objavljen Javni poziv za članstvo v lokalni akcijski skupini Suhe krajine, Temenice in Krke (LAS STIK). V LAS se vsakdo lahko včlani s prijavo na javni poziv in izpolnitvijo pristopne izjave.

Javni poziv za članstvo v lokalni akcijski skupini Suhe krajine, Temenice in Krke (LAS STIK) in vabilo na ustanovno skupščino sta bila objavljena na sledečih spletnih straneh:

- CIK Trebnje – www.ciktrebnje.si,
- Občine Dolenjske Toplice, - www.dolenjske-toplice.si ;
 - http://www.dolenjske-toplice.si/page/page.asp?id_informacija=1527&id_meta_type=3
 - http://www.dolenjske-toplice.si/page/page.asp?id_informacija=1532&id_meta_type=3
- Občine Ivančna Gorica – www.ivancna-gorica.si
- Občine Trebnje – www.trebnje.si
 - <http://www.trebnje.si/n3023/javni-poziv-za-vzpostavitev-lokalnega-partnerstva-in-clanstva-v-lokalni-akcijski-skupini-las-na-obmocju-obcin-dolenjske-toplice-ivancna-gorica-trebnje-in-zuzemberk>
 - <http://www.trebnje.si/n3041/vabilo-na-podpis-pogodbe-o-ustanovitvi-in-delovanju-las-stik-in-ustanovno-skupscino-las-stik>
- Občine Žužemberk – www.zuzemberk.si
 - <http://www.mojaobcina.si/zuzemberk/novice/ustanovna-skupscina--las-stik.html>

10.2 Opis aktivnosti (predstavitve, sestanki, povezovanje)

V obdobju od ustanovitve LAS-a do priprave strategije so potekale številne aktivnosti informiranja in obveščanja. Vodilni partner LAS-a in lokalne skupnosti vseh štirih občin so zasledovale dogajanje in se vključevale na različne načine.

S strani CIK Trebnje so bile izvedene naslednje aktivnosti:

- Poslana e-pošta vsem članom LAS STIK s pozivom k dopolnitvam SWOT analize.
- Elektronsko obveščanje članov o rezultatih delavnic (SWOT analiza po občinah in skupna SWOT analiza).
- Vključitev strokovnih institucij in poziv k komentarjem, dopolnitvam, sugestijam k ciljem in ukrepom, ki smo jih zastavili v okviru SLR LAS STIK.
- Individualni in skupinski posveti – svetovanje članom glede povezovanja in priprave projektnih idej (sestanki z direktorico, telefonski klici, e-pošta).
- Pozivi k dopolnitvam projektnih predlogov.

V podporo priprave projektnih idej in predstavitve koncepta strategije je bilo izvedenih preko 60 individualnih srečanj in sestankov s posamezniki. Predstavniki različnih interesnih skupin so se s predstavniki občin in CIK Trebnje srečali še na naslednjih sestankih v letu 2015:

- 11. 09. – priprava kulturnih projektov (Klemen Ramovš);
- 16. 09. - sestanek na temo projektnega predloga Rimski dnevi;
- 18. 09. – priprava projekta v podporo medgeneracijskega sodelovanja (ZLUS);
- 21. 09. – priprava projekta rokodelske delavnice (Muljava);
- 25. 09. - priprava projekta rokodelske delavnice (Muljava);
- 29. 09. – priprava projekta v podporo razvoja centra Trebnjega (KS Trebnje) in kulinarike Trebnjega (DROT);
- 29. 09. – priprava projektov aktivacije mladine in kulturnega povezovanja (ZKD in knjižnica Ivančna Gorica);
- 8. 10. - sestanek na temo projektnega predloga Rimski dnevi;
- 9. 10. – priprava projekta v podporo razvoja turizma Trebnje (DROT).

10.3 Vključenost lokalnih akterjev v pripravo SLR

E-zavod Ptuj je dne 8. 9. 2015 z vodilnim partnerjem LAS STIK, Centrom za izobraževanje in kulturo Trebnje podpisal Pogodbo za oblikovanje Strategije lokalnega razvoja in izvedbo animacijskih aktivnosti LAS STIK v podporo oblikovanju strategije. CIK Trebnje je vabil na delavnice v okviru priprave strategije LAS STIK. Skupaj z vabili so bili poslani obrazci za projektne predloge s katerimi so bili vsi zainteresirani posamezniki, podjetja, organizacije, zavodi, institucije, nevladne organizacije in ostali pozvani, da sodelujejo pri pripravi strategije.

Izvedenih je bilo 5 delavnic za pripravo SWOT analize, oblikovanje potreb in ciljev LAS STIK. Datumi in kraji izvedbe delavnic so v nadaljevanju:

- Občina Žužemberk 16. 9. 2015
- Občina Ivančna Gorica 17. 9. 2015
- Občina Trebnje 21. 9. 2015
- Občina Dolenjske Toplice 23. 9. 2015
- Skupna delavnica 30. 9. 2015

Delavnic se je skupaj udeležilo preko 130 zainteresiranih. Na delavnicah so udeleženci oblikovali razvojnih potreb in možnosti območja LAS, pripravljali SWOT analize, izbirali glavnih ciljev SLR, želene rezultate in določali razvojne prioritete. Po izvedenih delavnicah so na CIK Trebnje in občine pošiljali osnutke operacij (projektov), s katerimi želijo dosegati zastavljene cilje iz SLR. Obenem bodo ti predlogi okvirni načrt za načrt potrebnih finančnih sredstev in dodeljevanje finančnih sredstev. Zainteresirani akterji na območju LAS so poslali 67 projektnih predlogov.

Objave na spletnih straneh in v občinskih glasilih:

- CIK Trebnje – www.ciktrebnje.si,
- Občina Dolenjske Toplice, - www.dolenjske-toplice.si ;
Vrelec, občina Dolenjske Toplice (naklada 1.400 izvodov) http://www.dolenjske-toplice.si/dokumenti/8/2/2015/DN110663-15_Glasilo_Vrelec_194_WEB_1693.pdf
- Občina Ivančna Gorica – www.ivančna-gorica.si
- Klasje, občina Ivančna Gorica (naklada 6.000 izvodov) -
https://issuu.com/ecetera/docs/klasje_julij_2015_internet?e=1606396/14308937 (str.5)
https://issuu.com/ecetera/docs/klasje_september_2015 (str. 7)
https://issuu.com/ecetera/docs/klasje_oktober_internet (str. 6)
- Občina Trebnje – www.trebnje.si
Glasilo občanov občine Trebnje (naklada 4.200 Izvodov)

http://www.mojaobcina.si/e_izdaje/trebnje/GLASILOobineTrebnjeSeptember15Internet.pdf
(str. 4)

- Občina Žužemberk – www.zuzemberk.si ; <http://www.zuzemberk.si/2015/09/14/vabilo-na-delavnice-las-stik/> ; Suhokrajnske poti, občina Žužemberk (naklada 1.800 izvodov) <http://www.zuzemberk.si/sl/suhokranjske-poti/> (jesen 2015, str. 6)

Objava o ustanovni skupščini LAS-a STIK dne 23. 07. 2015 je bila posredovana na spletnem portalu MojaObcina.si (<http://www.mojaobcina.si/zuzemberk/novice/ustanovna-skupscina--las-stik.html>). Na lokalni televizijski postaji Vaš kanal je bila novica o ustanovitvi LAS STIK objavljena dne 23. 07. 2015 (<http://www.vaskanal.com/novice/23207-ustanovili-las-stik.html>).

10.4 Postopek priprave SLR

Priprava strategije lokalnega razvoja za območje LAS-a STIK se je začela s podpisom Pogodbe za oblikovanje Strategije lokalnega razvoja in izvedbo animacijskih aktivnosti LAS STIK v podporo oblikovanju strategije v prvi polovici meseca septembra 2015. Priprava se je začela s kabinetskim delom s katerim je bil pripravljen pregled obstoječega stanja na območju štirih občin, ki predstavljajo lokalno akcijsko skupino.

Sledila je izvedba delavnic na terenu, ki so bile izvedene do konca septembra 2015. Že med izvedbo delavnic in kasneje so bili zainteresirani predstavniki pozvani k pripravi okvirnih projektnih predlogov, katerih osnovne ideje bi bile upošteevane pri pripravi strategije.

Samo pisanje in kabinetski del priprave strategije se je nadaljeval v oktobru 2015. Osnutki strategije so se pošiljali v pregled in dopolnitve članom Upravnega odbora LAS. Pripravljaec strategije, vodilni partner in člani Upravnega odbora LAS so se sestali na naslednjih sestankih:

- 3. seja UO LAS STIK, dne 20. 10. 2015 – pregledan je bil prvi osnutek strategije, podani so bili predlogi in pripombe na sestanku. Dogovorjeno je bilo, da udeleženci podajo še dodatne predloge in pripombe do 23. 10. 2015.
- 4. seja UO LAS STIK, dne 26. 10. 2015 – pregledan je bil drugi osnutek strategije. Vneseni so bili popravki s prvega sestanka. Na sestanku so se udeleženci in pripravljavec strategije usklajevali glede mejnikov in kazalnikov izvajanja aktivnosti, obravnavan je bil predlog osnutka javnega poziva, meril za izbor operacij ipd. Dogovorjeno je bilo, da udeleženci podajo še dodatne predloge in pripombe do 27. 10. 2015.
- Dne 28. 10. 2015 je bila sklicana izredna Skupščina LAS – na njej je bila predstavljena in potrjena Strategija LAS.

Udeležili smo se tudi predstavitev, sestankov in posvetov, ki so bili organizirani s strani ministrstva in Društva za razvoj slovenskega podeželja.

11 Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

V poglavju smo pripravili akcijski načrt izvajanja operacij LAS STIK. V naslednji preglednici prikazujemo povezavo med potrebami, zastavljenimi cilji in načrtovanimi ukrepi (intervencijska logika) Strategije lokalnega razvoja LAS STIK po tematskih področjih.

1. USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST		
Potrebe LAS STIK	Cilji	Ukrepi
Izboljšanje poslovnega okolja in klime, razvoj potenciala malega podjetništva	C 1.1.1: Povečanje števila zaposlenih	U 1.1: Spodbujanje podjetniškega podpornega okolja, podjetniških iniciativ in inovativnih razvojnih partnerstev
Trženje obstoječih turističnih potencialov, povezovanje ponudnikov, promocija, nova delovna mesta v turizmu		
Ustrezni izobraževalni programi glede na potrebe okolja, inovativne podjetniške ideje	C 1.2.1: Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev	U 1.2: Izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja za podjetništvo in prenos znanja
Ohranjanje izumrlih poklicev (tesarstvo, kolarstvo, kovaštvo, livarstvo, pokrivanje s slamo, suha roba...)	C 1.3.1: Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti	U 1.3: Izrabljanje tradicionalnih potencialov in lokalnih danosti (kulturnih in naravnih) za ustvarjanje novih delovnih mest
Razvoj ekološkega kmetijstva, lokalna samooskrba – delovna mesta, dopolnilne dejavnosti, boljše povezovanje pridelovalcev in potrošnikov, skrajšanje dobavnih verig, zagotavljanje kakovostne hrane		
2. RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV		
Potrebe LAS STIK	Cilji	Ukrepi
Izobraževanje s področja oblikovanja novih / skupnih produktov in storitev	C 2.1.1: Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem	U 2.1: Krepitev znanja in prenos dobrih praks pri povezovanju ter razvoj novih inovativnih produktov in lokalne infrastrukture
Izboljšanje trženja, promocija območja LAS, plasiranje blagovnih znamk na trg, dopolnitev s konkretnimi lokalnimi znanji, krepitev pripadnosti, boljša kvaliteta izdelkov in storitev		
Razvoj in povezovanje različnih vrst turizma (ekološkega, zelenega / sonaravnega turizma, zidaniškega, poslovnega...), ohranjanje kulturne dediščine	C 2.2.1: Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja	U 2.2: Ohranjanje kulturne dediščine na podeželju z razvojem dejavnosti za prosti čas, turizem in kulturo
3. VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE		
Potrebe LAS STIK	Cilji	Ukrepi

Izobraževanje in ozaveščanje širše skupnosti glede varstva okolja, ozaveščanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti	C 3.1.1: Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti	U 3.1: Ozaveščanje o pomenu ohranjanja narave ter krepitev lokalne pripadnosti
Ureditev vodnih virov, ohranjanje narave in vodnjakov, kalov, luž, bičev,...	C 3.2.1: Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji)	U 3.2: Ohranjanje naravne in kulturne dediščine s spodbujanjem povezovanja podeželja in urbanih središč
Ohranitev kulturne dediščine (kašče, kozolci, sušilnice sadja,...)		
Predstavitve kulturne dediščine, tradicije in običajev na inovativen način		
Prepoznavanje in izkoriščanje obstoječih naravnih danosti, obnovljivi viri energije, preprečevanje degradacije okolja	C 3.3.1: Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost	U 3.3: Ozaveščanje o trajnostni rabi lokalnih OVE, energetska učinkovitosti, trajnostni mobilnosti
4. VEČJE VKLJUČENOSTI MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH CILJNIH SKUPIN		
Potrebe LAS STIK	Cilji	Ukrepi
Izobraževanje ranljivih skupin za izboljšanje njihovih možnosti zaposlovanja (ženske in Romi)	C 4.1.1: Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela	U 4.1: Izvajanje aktivnosti intervencijskega vključevanja mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela ter povezovanje izvajalcev programov
Priprava programov in izpeljava vsebin za osebe s posebnimi potrebami		
Povezovanje generacij, dostopnost vsebin, medgeneracijska pomoč, razvoj socialnih storitev	C 4.2.1: Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju	U 4.2: Razvoj podpornega okolja za izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter krepitev medgeneracijskega sodelovanja.
Ustrezni prostori za druženje – izboljšava obstoječih, medgeneracijski park		
Motivacija / ozaveščanje / izobraževanje ponudnikov - razvoj programov za aktivno preživljanje prostega časa		

Predstavljeni ukrepi izhajajo iz zastavljenih ciljev LAS. Navedene so organizacije, lokalne skupnosti, institucije, podjetja in društva, ki se bodo vključevala v izvajanje operacij in so odgovorna za izvajanje ukrepov. Opredeljen je tudi časovni vidik izvajanja operacij.

Ukrepi s katerimi bo LAS stremel k uresničitvi zadanih ciljev na področju **ustvarjanja novih delovnih mest** so naslednji:

Gospodarsko rast in nova delovna mesta lahko ustvarjamo samo s podporo in razvojem podjetništva. Spodbujanje podpornega okolja za podjetništvo bo pripomoglo pri iskanju podjetniških priložnosti predvsem v urbanih območjih, širše povezovanje manj razvitih področij LAS-a z bolj razvitimi, podjetništva na urbanih območjih in na podeželju. S tem se bodo izmenjevala znanja in izkušnje in razvijale podjetniške iniciative.

U 1.1: Spodbujanje podjetniškega podpornega okolja, podjetniških iniciativ in inovativnih razvojnih partnerstev

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 1.1.1: Povečanje števila zaposlenih

Pokrival bo tematsko področje:

- Ustvarjanje novih delovnih mest

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije, ki se bodo izvajale pretežno na urbanih območjih:

- Spodbujali podjetništvo, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij
- Spodbujali razvoj izdelkov in storitev, prenosa znanja in tehnologij.
- Spodbujali razvoj in izvajanje novih poslovnih modelov za MSP.
- Spodbujali razvoj izdelkov in storitev, prenos znanja in tehnologij, socialnih inovacij in aplikacij javnih storitev, povpraševanja, mreženja, grozdov in odprtih inovacij v MSP.
- Spodbujali vzpostavljanje povezav in sinergij med podjetji, organizacijami, podpornimi institucijami, šolami, ipd..

Ciljne skupine: delujoča in novo nastala podjetja, mladi podjetniki, organizacije podpornega okolja, ipd.

U 1.2: Izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja za podjetništvo in prenos znanja

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj iz poglavja 9:

C 1.2.1: Ozaveščanje predvsem mladih o podjetniških priložnostih, vzpostavljanje inovativnih partnerstev

Pokrival bo tematsko področje:

- Ustvarjanje novih delovnih mest

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali oblikovanje novih, uporabnih vsebin izobraževanja z uporabo obnovljivih materialov.
- Podpora inovativnim oblikam usposabljanja (e-izobraževanje) za potencialne podjetnike predvsem na urbanih območjih.
- Podpora mentorskemu sistemu izobraževanja, pridobivanje delovnih izkušenj predvsem na urbanih območjih (pomembno predvsem za mlajšo generacijo).
- Spodbujanje samozaposlovanja, fleksibilnih oblik zaposlovanja.

Ciljne skupine: potencialni podjetniki, delujoča podjetja, podporne institucije.

U 1.3: Izrabljanje tradicionalnih potencialov in lokalnih danosti (kulturnih in naravnih) za ustvarjanje novih delovnih mest

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 1.3.1: Prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti

Pokrival bo tematsko področje:

- Ustvarjanje novih delovnih mest

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali inovativen način prenosa znanja ubranih območij (prenos znanja z »mojstra« na udeležence, z udeležencev na širšo zainteresirano javnost - medgeneracijsko sodelovanje).
- Podpora pridobivanju znanj, veščin in spretnosti, vezanih na počasi izumirajoče poklice na urbanih območjih, ter različne dejavnosti, značilne za podeželje.
- Ustvarjanje pogojev za razvoj novih storitev / izdelkov lokalnega okolja.

Ciljne skupine: učenci, obrtniki, MSP, ranljive ciljne skupine.

Ukrepi za doseg zastavljenih ciljev na področju **razvoja osnovnih storitev** bodo:

Poudarek bo na razvijanju in nadgrajevanju že obstoječih osnovnih storitev. Skušali bomo spodbuditi njihovo povezovanje v celovitejše produkte lokalnega okolja in organizirati učinkovitejšo promocijo. Prepoznani so bili številni izdelki in storitve, naravne in kulturne znamenitosti, možnosti pridelave in samooskrbe, ki pa so slabo poznani celo v lokalnem okolju in seveda širše. Razvoj osnovnih storitev bo pomembno prispeval tudi k pospeševanju podjetništva in ustvarjanju novih delovnih mest na območju LAS.

U 2.1: Krepitev znanja, prenos dobrih praks pri povezovanju ter razvoj novih inovativnih produktov in lokalne infrastrukture

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 2.1.1: Povečati število / spodbuditi razvoj novih produktov, povezanih z lokalnim okoljem

Pokrival bo tematsko področje:

- Razvoj osnovnih storitev

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali nadgradnjo že razvitih in prepoznanih osnovnih storitev (npr. organizacija pohodov, animacijska in plesna popestritev programa oz. prireditve, izvajanje delavnic in tečajev), ki lahko predstavljajo nove turistične produkte.
- Spodbujali uporabo sodobnih IK tehnologij za promocijo.
- Povečevali izkoriščenost obstoječih kapacitet.
- Spodbujali sodelovanje in povezovanje vseh akterjev v lokalnem okolju.
- Spodbujali večplastne in prilagodljive multimedijske vsebine – inovativne metode ozaveščanja in izobraževanja
- Spodbujanje izmenjave dobrih praks na področju promocije, trženja izdelkov in storitev, samooskrbe, uporabe OVE.

Ciljne skupine: podjetniki, kmetovalci, podporne institucije, strokovne organizacije, izobraževalne organizacije, društva.

U 2.2: Ohranjanje kulturne dediščine na podeželju z razvojem dejavnosti za prosti čas, turizem in kulturo

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 2.2.1: Izboljšanje trženja lokalnih proizvodov in storitev, prepoznavnost območja

Pokrival bo tematsko področje:

- Razvoj osnovnih storitev

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali razvoj inovativnih partnerstev, ki povezujejo različna produkte, storitve, znanja in sektorje (npr. proizvajalci / ponudniki, trženjski strokovnjaki, predstavniki uporabnikov, ipd.).
- Spodbujali sodelovanja na področju različnih sektorjev (kmetijstvo, turizem, ipd.) za doseganje višje kakovosti in višje dodane vrednosti izdelkov in storitev
- Ozaveščali in spodbujali kmetovalce in prebivalstvo k lokalni samooskrbi, tako prehranski kot energetske (optimizacija CO₂ odtisov).
- Spodbujali lokalno samooskrbo in skrajšanje dobavnih poti.
- Ozaveščali lokalne potrošnike (organizacije, ustanove, podjetja, posameznike) o pomenu kupovanja pridelkov od lokalnih dobaviteljev (sadja, zelenjave, jajc, mleka), da končni porabniki dobijo čim bolj sveže in kakovostne izdelke.
- Spodbujanje ohranjanja in pridelave avtohtonih sort sadja, semenske banke

Ciljne skupine: prebivalci, podjetniki, kmetovalci, podporne institucije, strokovne organizacije, podporno okolje, društva.

Ukrepi za doseg ciljev na področju **varstva okolja in ohranjanja narave:**

Operacije bodo sledile smernicam ohranjanja in skrbi za okolje. Usmerjene bodo k spoznavanju biodiverzitete in ohranjanju genetskega bogastva, odpiranja novih tržnih niš in dobrih tržnih možnosti v prihodnje. Sledile bodo varovanju in promociji naravne in kulturne dediščine predvsem urbanih območij, ki v povezavi s turizmom ponuja priložnosti za ustvarjanje novih, zelenih delovnih mest. Ukrepi bodo usmerjeni tudi na rabo lokalnih OVE, urbane energetske učinkovitosti. Z ozaveščanjem in pilotnimi aktivnostmi bodo prikazane možnosti optimiranja porabe in izdatkov za energijo.

U 3.1: Ozaveščanje o pomenu ohranjanja narave ter krepitev lokalne pripadnosti

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 3.1.1: Povečanje ozaveščenosti o varovanju okolja in pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti

Pokrival bo tematsko področje:

- Varstvo okolja in ohranjanje narave

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali inovativne izobraževalne programe za ozaveščanje o pomenu potencialov okolja (učilnice v naravi, poklici v naravi) v povezavi z urbanih okolji.
- Ozaveščali o varovanju in uporabi vodnih virov za ohranitev biotopov, habitatov in s tem blaženje podnebnih sprememb.
- Spoznavanje življenja opraševalcev in preprečevanje upadanja populacije, ukrepanje zoper škodljivce, škodljivi uporabi pesticidov.
- Spodbujanje ohranjanja in zbiranja plodov za pridobivanje semena (peške), naravnega sortnega resorja za sadjarstvo in vinogradništvo, genske banke. Vzgoja podlag za drevesnice.
- Spodbujanje ohranjanja tradicionalne kulture kočevskih staroselcev.
- Spodbujali trajnostno mobilnost za zmanjšanje emisij predvsem v urbanih območjih.

Ciljne skupine: prebivalci, mlajše generacije, podjetniki, podporne institucije, društva, lokalne skupnosti, obiskovalci.

U 3.2: Ohranjanje naravne in kulturne dediščine s spodbujanjem povezovanja podeželja in urbanih središč

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 3.2.1: Ohranjanje endogenih potencialov območja ter povezovanje med podeželjem in mestom (urbanimi območji)

Pokrival bo tematsko področje:

- Varstvo okolja in ohranjanje narave

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali organizacijo prireditve s katerimi se bodo privabljali obiskovalci iz drugih krajev predvsem na urbana območja LAS.
- Spodbujanje uporabe inovativnih oblik promocije – animacije, druge oblike IKT predstavitev.
- Spodbujali bomo izmenjavo dobrih praks med podeželjem in mestom (urbanimi in ruralnimi) območji.
- Spodbujanje prepoznavanja naravna in kulturna dediščina območja (tabori, učne poti, prireditve, tradicionalni običaji).
- Oblikovali izobraževalne delavnice z inovativnimi pristopi k interpretaciji kulturne in naravne dediščine predvsem na urbanih območjih.
- Spodbujali razvoj doživljajskega turizma, kjer bodo obiskovalci sami raziskovali in doživljali dediščino preko animacij.
- Spodbujali prenos tradicije in znanj na mlajše generacije, krepitev lokalne pripadnost.
- Spodbujali povezovanje dediščine podeželja in urbanih središč za njeno boljšo promocijo.

Ciljne skupine: prebivalci, mlajše generacije, podjetniki, podporne institucije, društva, lokalne skupnosti, obiskovalci.

U 3.3: Ozaveščanje o trajnostni rabi lokalnih OVE, energetske učinkovitosti, trajnostni mobilnosti

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 3.3.1: Povečanje izrabe lokalnih OVE, energetska učinkovitost

Pokrival bo tematsko področje:

- Varstvo okolja in ohranjanje narave

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujanje informiranja in ozaveščanja na področju OVE predvsem urbanih območij, zmanjšanju rabe energije stavb, ocenjevanju prihrankov.
- Spodbujanje uvajanja postopkov, tehnologij in prakse na področju obnove in ponovne uporabe izdelkov.
- Spodbujanje eko prevozov za optimizacijo dnevnih migracij, prilagojena oblika car sharinga.
- Spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest, povezanih z OVE in URE

Ciljne skupine: prebivalci, podjetja, javne ustanove.

Ukrepi za doseg ciljev na področju **večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih skupin:**

Operacije bodo pripomogle k vključevanju ranljivih skupin prebivalstva v družbeno življenje. Izvajale se bodo aktivnosti izobraževanja, animiranja, ozaveščanja, vključevanja. S tem se bo izboljšal njihov položaj in vključenost predvsem v urbanem lokalno okolje, s poudarkom na trg dela. Medgeneracijsko sodelovanje bo prispevalo k večji skrbi za starejše prebivalce, za kvaliteto bivanja in manjšo depopulacijo, predvsem mlajše populacije.

U 4.1: Izvajanje aktivnosti intervencijskega vključevanja mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela ter povezovanje izvajalcev programov

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 4.1.1: Povečati vključenost mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin v družbeno okolje in na trg dela

Pokrival bo tematsko področje:

- Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali pridobivanje dodatnih znanj (moderiranje, vodenje prireditev, priprava scenarijev, priprava in oblikovanje promocijskih materialov z računalnikom, ozvočenje, osvetljevanje prireditev, ipd.).
- Spodbujali vključevanje mladih in drugih ranljivih skupin v delo na področju kulturnih dejavnosti.
- Spodbujali pridobivanja prvih delovnih izkušenj z delom v knjižnici (organizacija kulturnih dogodkov za mlajše in starejše, fotografiranje, pomoč starejšim pri uporabi računalnikov, ipd.).
- Spodbujali izobraževanja za trženje prireditev, marketing in PR.
- Spodbujali poklicno izobraževanje Romov in njihovo zaposlovanje. Izvajanje obstoječih rešitev izobraževanja in zaposlovanja, prilagojenih specifikam te ciljne skupine. Mentorstvo in zaposlovanje pri delodajalcih.
- Spodbujanje prenosa poklicnega in mentorskega izobraževanja kot modela za druge ranljive skupine.

Ciljne skupine: mladi, ženske, Romi, invalidne osebe, iskalci zaposlitve, prebivalci vseh generacij, društva, lokalne skupnosti.

U 4.2: Razvoj podpornega okolja za izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter krepitev medgeneracijskega sodelovanja

Z ukrepom zasledujemo naslednji cilj s poglavja 9:

C 4.2.1: Izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter povečanje ozaveščenosti o medgeneracijskem sodelovanju

Pokrival bo tematsko področje:

- Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

V okviru ukrepa pričakujemo naslednje operacije:

- Spodbujali razvoj programov za starejše, nove vsebine.
- Spodbujali modelov socialnih storitev za oskrbo starejših na domu v povezavi z novimi delovnimi mesti izvajanje pomoči na domu, oskrba starejših, aktivno staranje, idr.
- Spodbujali vzpostavljanje medgeneracijskih parkov predvsem na urbanih območjih.
- Spodbujali organizacijo različnih medgeneracijskih programov in vsebin.

- Spodbujali programe motiviranja prebivalcev k aktivnemu preživljanju prostega časa v naravi ob spoznavanju zgodovine okolice domačih krajev.
- Spodbujanje programov športa in rekreacije v naravi ter organizacije prireditev, dogodkov, druženi predvsem v urbanih okoljih.

Ciljne skupine: prebivalci vseh generacij, ustanove, društva, lokalne skupnosti.

Tabela 34 Ukrepi po skladih s terminskim planom in načrtovanimi sredstvi

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
U 1.1: Spodbujanje podjetniškega podpornega okolja, podjetniških iniciativ in inovativnih razvojnih partnerstev	<ul style="list-style-type: none"> • Podjetniško obrtna zbornica Trebnje, • Razvojni center Novo mesto • Občine Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	22.000,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	70.000,00
		ESPR	-	0,00
U 1.2: Izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja za podjetništvo in prenos znanja	<ul style="list-style-type: none"> • Podjetniško obrtna zbornica Trebnje, • Razvojni center Novo mesto • Občine Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje in Žužemberk 	EKSRP	-	0,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	130.000,00
		ESPR	-	0,00
U 1.3: Izrabljanje tradicionalnih potencialov in lokalnih danosti (kulturnih in naravnih) za ustvarjanje novih delovnih mest	<ul style="list-style-type: none"> • Podjetniško obrtna zbornica Trebnje, • Turistična vas Pristava • Kovinske konstrukcije Struna • Zavod za varstvo kulturne dediščine OE Novo mesto 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	40.000,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	60.000,00
		ESPR	-	0,00
U 2.1: Krepitev znanja in prenos dobrih praks pri povezovanju ter razvoj novih inovativnih produktov in lokalne infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • GRM Novo mesto-Center biotehnike in turizma • Inovex d.o.o. 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	143.000,00
		ESRR	-	0,00
		ESPR	-	0,00

	<ul style="list-style-type: none"> • Komunalna Trebnje • P.E. Center ponovne uporabe Trebnje d.o.o. 			
U 2.2: Ohranjanje kulturne dediščine na podeželju z razvojem dejavnosti za prosti čas, turizem in kulturo	<ul style="list-style-type: none"> • Zavod za varovanje kulturne dediščine OE Novo mesto • Turistično informacijski centri Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje • Občinska turistična zveza Ivančna Gorica • GRM Novo mesto-Center biotehnike in turizma 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	105.000,00
		ESRR	-	0,00
		ESPR	-	0,00
U 3.1: Ozaveščanje o pomenu ohranjanja narave ter krepitev lokalne pripadnosti	<ul style="list-style-type: none"> • GRM Novo mesto-Center biotehnike in turizma • KZ Slovenije-Kmetijsko gozdarska zbornica Novo mesto • Zavor RS za varstvo narave OE Novo mesto • Zavod za gozdove Slovenije OE Novo mesto 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	25.000,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	60.000,00
		ESPR	-	0,00
U 3.2: Ohranjanje naravne in kulturne dediščine s spodbujanjem povezovanja podeželja in urbanih središč	<ul style="list-style-type: none"> • Zavod Prijetno domače, • Turistično informacijski centri Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje • Občinska turistična zveza Ivančna Gorica • GRM Novo mesto-Center 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	112.100,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	119.900,00
		ESPR	-	0,00

	biotehnike in turizma			
U 3.3: Ozaveščanje o trajnostni rabi lokalnih OVE, energetske učinkovitosti, trajnostni mobilnosti	<ul style="list-style-type: none"> • KZ Slovenije-Kmetijsko gozdarska zbornica Novo mesto • Zavod za gozdove Slovenije OE Novo mesto • Inovex d.o.o. • Komunala Trebnje • P.E. Center ponovne uporabe Trebnje d.o.o. 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	36.000,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	50.000,00
		ESPR	-	0,00
U 4.1: Izvajanje aktivnosti intervencijskega vključevanja mladih, žensk, Romov in drugih ranljivih skupin na trg dela ter povezovanje izvajalcev programov	<ul style="list-style-type: none"> • CIK Trebnje, • GRM Novo mesto-Center biotehnike in turizma • Knjižnica Pavla Golije Trebnje • ZRSZ, OE Novo mesto • Zveza KD Ivančna Gorica • CSD Trebnje 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	40.000,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	129.000,00
		ESPR	-	0,00
U 4.2: Razvoj podpornega okolja za izboljšanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin ter krepitev medgeneracijskega sodelovanja	<ul style="list-style-type: none"> • CIK Trebnje, • GRM Novo mesto-Center biotehnike in turizma • Knjižnica Pavla Golije Trebnje • ZRSZ, OE Novo mesto • Zveza KD Ivančna Gorica • CSD Trebnje 	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	83.622,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	190.858,00
		ESPR	-	0,00
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

Za pripravo ukrepov in merljivih kazalnikov strategije lokalnega razvoja smo v okviru izvajanja delavnic in po njih, pozvali vse zainteresirane, da pripravijo predloge operacij, s katerimi so predstavili svoje projektne ideje. Predstavitveni vprašalnik je zajemal kratek opis operacije, projektne partnerje, cilje, namen upravičenost, vremensko in lokalno umestitev. Prispelo je 67 predlogov operacij. Od tege je bilo kar 89 % partnerskih operacij, takšnih ki so vključevali najmanj 3 partnerje. **S tem je okvirno zadoščeno pogoju sofinanciranja iz sklada ESRR, kjer mora LAS zagotavljati najmanj 70 % partnerskih operacij.**

11.1 Načrtovanje priprave in izvajanja dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine

LAS STIK se je pridružil k partnerski operaciji sodelovanja med lokalnimi akcijskimi skupinami. Skupaj z LAS Srca Slovenije (vodilni partner), LAS med Snežnikom in Nanosom, LAS Dobro za nas in LAS Dolenjska in Bela krajina, je pripravil operacijo sodelovanja z nazivom Zgodbe iz rok in krajev. Operacija je na kratko predstavljena v nadaljevanju.

1. PROJEKT: Zgodbe iz rok in krajev

Projekt pokriva tematska področja:

A. Ustvarjanje delovnih mest,

Cilj: prenos znanja med generacijami, ohranjanje in oživljanje starih poklicev in obrti

- Ukrep: izrabljanje tradicionalnih potencialov in lokalnih danosti za ustvarjanje novih delovnih mest)

B. Varstvo okolja in ohranjanje in ohranjanje narave,

Cilj: povečati ozaveščenost o pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepiti lokalno pripadnost

- Ukrep: ozaveščanje o pomenu naravne in kulturne dediščine ter krepitev lokalne pripadnosti

C. Vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin,

Cilj: povečati ozaveščenost o sožitju in sodelovanju med generacijami

- Ukrep: krepitev medgeneracijskega sožitja in sodelovanja
- Ukrep: povečanje števila programov v podporo dviga kakovosti življenja ranljivih ciljnih skupin

Namen operacije je ustvariti spodbudno okolje za razvoj rokodelstva v Sloveniji. Projekt nudi odgovor za izboljšanje položaja slovenskih rokodelcev preko oživljanja urbanih središč, vključevanja sodobnega dizajna, kulturnih in kreativnih industrij, dodajanja vrednosti turizmu, promocije družbene odgovornosti gospodarstva, socialne kohezije, novih delovnih mest, nizkoogljicne družbe, krepitev identitete in razvoj podeželja.

Nosilec: LAS SRCE SLOVENIJE

Partnerski LAS::

LAS MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM,

LAS DOBRO ZA NAS,

LAS DOLENJSKA IN BELA KRAJINA,

LAS STIK

Dinamika LAS STIK:	Leto 2017	7.000,00 EUR
	Leto 2018	13.000,00 EUR
Vrednost deleža LAS STIK:		20.000,00 EUR
Financirano iz sklada:	ESRR	

Priloga: Indikativna lista operacije

12 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Spremljanje in vrednotenje prispeva k izboljšanju kakovosti načrtovanja ter oceni uspešnost in učinkovitost samega izvajanja SLR. Spremljanje je neprekinjen proces preverjanja vsebine programa in doseganja rezultatov za uporabnike, ki se odvija med izvajanjem posameznega programa z namenom, da se prilagodijo vsa morebitna odstopanja od opredeljenih operativnih ciljev.

S pripravo načrtnega vrednotenja SLR mora LAS zagotovi učinkovit sistem spremljanja in vrednotenja izvajanja operacij. Pri vrednotenju bodo sodelovali predstavniki vodilnega partnerja LAS, skupaj z organi LAS.

12.1 Teme in aktivnosti vrednotenja

V okviru SLR bomo vrednotili pet teme z izvajanjem različnih aktivnosti, ki so opisane v nadaljevanju.

- ***Vrednotenje števila uspešno izvedenih operacij glede na prijavljene operacije***

Vrednotenje bo pokazalo ali število in dinamika izvajanja operacij sledita zastavljenim ciljem iz SLR. Preverjale se bodo operacije izbrane za sofinanciranje na javnih pozivih z dejansko izvedenimi operacijami in sledenje njihovim zastavljenim ciljem. Pri operacijah se bodo preverjali tehnični oziroma vsebinski elementi, črpanje finančnih sredstev, vodenje operacije, sledenje terminskemu načrtu ipd.

Vrednotenje in spremljanje operacij bo potekalo med samim izvajanjem in po zaključku operacije. Izvajali ga bodo vodje operacij in predstavniki vodilnega partnerja LAS.

- ***Vrednotenje doseženih rezultatov (kazalnikov) v primerjavi s planskimi iz SLR***

V okviru vrednotenja doseženih rezultatov v primerjavi s planskimi se bodo spremljali skupni rezultati operacij v določenem obdobju in ob zaključku planskega obdobja. Pregledovalo se bo število izvedenih operacij, delež njihove realizacije glede na načrtovane in odobrene skozi javne pozive. Vrednotili se bodo predvsem vsebinski in finančni rezultati operacij.

Aktivnosti vrednotenja se bodo odvijale na določena presečna obdobja in ob zaključku planskega obdobja LAS. Izvajali jih bodo strokovni delavci vodilnega partnerja in nosilci posameznih operacij.

- ***Vrednotenje višine porabljenih sredstev (po zahtevkih) v primerjavi z odobrenimi sredstvi za operacije***

Primerjala se bo dejanska poraba oz. črpanje sredstev sofinanciranja po izvedenih operacijah v primerjavi z načrtovanimi v SLR. Vrednotenje deleža porabe odobrenih sredstev se bo izvajala na presečna obdobja, ob prejemu zahtevkov za izplačila po posameznih operacijah.

Vrednotenje višine oz. deleža porabljenih sredstev bodo spremljali strokovni sodelavci vodilnega partnerja LAS.

- ***Vrednotenje dejansko vključenih partnerje v operacijah***

Pri preverjanju vključenosti partnerjev v operacijah se bo vrednotilo partnerstvo v operacijah. Ker mora biti vsaj 70 % operacij partnerskih, se bo preverjala aktivna udeležba partnerjev in njihovo dejansko število po operacijah.

Aktivnosti vrednotenja vključenosti partnerjev se bodo izvajale med samimi operacijami in ob njihovem zaključku. Izvajali ga bodo strokovna sodelavci vodilnega partnerja in vodilni partnerji posameznih operacij.

- **Lokalno pokritost operacij (zaradi pravilnosti črpanja sredstev)**

Pri vrednotenju lokalne pokritosti operacij se bo preverjala lokacija izvajanja operacij. Operacije LAS bodo financirane iz dveh skladov, zato je pomembno ali se aktivnosti operacij izvajajo na podeželju ali na urbanih območjih. Obenem je pomembno, da operacije prispevajo k razvoju lokalnega okolja na območju LAS.

Aktivnosti vrednotenja lokalne pokritosti se bodo izvajale med samimi operacijami in ob njihovem zaključku. Izvajali ga bodo strokovna sodelavci vodilnega partnerja in nosilci posameznih operacij.

12.2 Sistem zagotavljanja podatkov

Vsak vodilni partner operacije bo moral na kratko poročati o napredovanju odobrene operacije. LAS bo za ta namen sestavil ustrezen obrazec (vprašalnik). Ta se bo poslal vsem izvajalcem operacij konec leta. Izpolnjene obrazce bodo le-ti vrnili. Obrazci pa bodo podlaga za evalvacijo izvajanja operacij na območju LAS.

Vodilni partner LAS bo s pomočjo teh obrazcev pridobil zahtevane podatke in na ta način ustrezne parametre za vrednotenje učinkovitosti delovanja LAS. Vodilni partner bo o rezultatih poročal UO LAS in Skupščini LAS.

12.3 Terminski načrt vrednotenja

Kot smo že navedli, bo vodilni partner konec leta zbiral podatke o poteku operacij na območju LAS v iztekajočem letu. Vodilni partnerji posameznih operacij v teku bodo do 30.11. tekočega leta morali posredovati izpolnjene vprašalnike o poteku operacij vodilnemu partnerju LAS. Ti podatki bodo služili tudi za pripravo letnega poročila vodilnega partnerja LAS, ki ga bo oddal v pregled nadzornim organom posameznih skladov: ARSKTRP za sklad EKSRP in MGRT za sklad ESRR.

Tabela 35 Terminski načrt vrednotenja SLR

Leto	Vrsta poročila	Rok za oddajo poročila	Obdobje, na katero se nanaša poročanje
2017	Letno poročilo + vsebine vrednotenja	31.3.2017	do 31.12.2016 - za leti 2015 in 2016
2018	Letno poročilo	31.3.2018	do 31.12.2017
2019	Letno poročilo + vsebine vrednotenja	31.3.2019	do 31.12.2018
2020	Letno poročilo	31.3.2020	do 31.12.2019
2021	Letno poročilo	31.3.2021	do 31.12.2020
2022	Letno poročilo	31.3.2022	do 31.12.2021
2023	Letno poročilo	31.3.2023	do 31.12.2022
2024	Letno poročilo + vsebine vrednotenja v okviru naknadnega vrednotenja (za PRP)	31.3.2024	do 31.12.2023

12.4 Uporabljeni viri podatkov

Podatke bodo zagotavljali nosilci posameznih operacij na območju LAS. Z popisom vseh zahtevanih podatkov iz obrazca LAS bodo preskrbeli potrebne primerjalne podatke za vrednotenje in skupno oceno

uspešnosti delovanja LAS. Obenem bodo z izpolnitvijo obrazca izvedli tudi samo-evalvacijo lastne operacije, ki je bila sofinancirana v okviru programa LAS.

Vodilni partner bo podatke o porabi odobrenih sredstev sofinanciranja LAS spremljal preko sprejemanja zahtevkov za izplačilo. Vsako leto do konca oktobra meseca bodo morali nosilci operacij vložiti zadnji zahtevek za izplačilo sredstev. Ti zahtevki bodo podlaga za vrednotenje porabe odobrenih sredstev LAS.

Poleg pisnih ocen in izstavljenih zahtevkov bo vodilni partner občasno izvajal kontrole izvajanja aktivnosti posameznih operacij na terenu. Predstavniki vodilnega partnerja bodo osebno obiskali izvajalce operacij in preverili izvajanje aktivnosti.

Potrebni finančni viri za izvajanje aktivnosti spremljanja in vrednotenja se bodo zagotavljali iz sredstev, ki so predvidena za podukrep »Podpora za tekoče stroške in animacijo«, kot jih predvideva 41. člen Uredbe CLLD.

Kadri pri vodilnem partnerju bodo odgovorni za izvajanje spremljanja in vrednotenja SLR. Aktivnosti vezane na zagotavljanje podatkov za letno poročanje organu upravljanja, se bodo izvajale s človeškimi viri, ki jih zagotavlja vodilni partner skupaj s člani LAS in nosilci posameznih operacij. Za aktivnosti vrednotenja se bodo po potrebi vključili zunanji strokovnjaki ali pa bodo vrednotenje izvedli v celoti zunanji izvajalci.

Glede vrednotenja SLR se prav tako pričakuje usmerjevalno vlogo s strani zadevnih organov upravljanja ter podporo Mreže za razvoj podeželja v smislu krepitve usposobljenosti LAS za izvajanje spremljanja in vrednotenja SLR

12.5 Način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenj

Rezultate vrednotenja in splošno ocena uspešnosti izvajanja operacij LAS na območju štirih občin bo vsako leto pripravil vodilni partner, ko bo obenem pripravil tudi letno poročilo za različne organe skladov. Poročilo bo najprej predstavljeno UO LAS in Skupščini LAS, ki ga bosta potrdila. Poročilo bo objavljeno na spletni strani LAS STIK.

12.6 Mehanizmi za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja

Navedli smo že, da bo spremljanje izvajanja operacij v okviru LAS in njihovo vrednotenje potekalo s pomočjo evalvacijskih obrazcev za nosilce operacij, zbiranjem zahtevkov za izplačilo in terenskimi ogledi. Vodilni partner bo v kontaktu z nosilci operacij sledil izvajanju operacije. Sprotno vrednotenje operacije je nujno, zaradi spremljanja izvajanja z vsebino vloge in terminskim planom operacije.

V tem primeru bo vodilni partner predvidel intervencijske ukrepe za nadaljevanje izvajanja operacij. Ti ukrepi bodo naslednji:

- Sprememba terminskega plana operacije.
- Pregled angažiranosti posameznih partnerjev in priprava predlogov zamenjave.

13 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

13.1 Kratak opis dejavnosti CIK Trebnje

Center za izobraževanje in kulturo Trebnje (CIK Trebnje) je javni zavod, ki ga je leta 1959 ustanovila Občina Trebnje z namenom pospeševanja in razvoja izobraževanja odraslih v lokalnem okolju. Leta 2009 sta k ustanoviteljstvu zavoda pristopili Občina Mokronog-Trebelno in Občina Šentrupert, leta 2011 pa Občina Mirna. Sedež zavoda je na Kidričevi ulici 2, v Trebnjem. Zavod razvija in izvaja programe za pridobitev izobrazbe, programe strokovnega in splošnega izobraževanja in usposabljanja za odrasle, za različne ciljne skupine ter s pomočjo namensko oblikovanih programov in projektov razvija in spodbujamo vseživljenjsko učenje različnih ciljnih skupin, zlasti socialno šibkejših (prebivalci podeželja, starejši odrasli, pripadniki romske skupnosti, osebe s posebnimi potrebami, brezposelni, zaporniki,...).

Obsežna je tudi razvojna dejavnost zavoda, ki že več kot petnajst let uspešno sodeluje kot partner ali koordinator v številnih nacionalnih in mednarodnih razvojnih projektih: Phare, EQUAL, ESS, LEADER, LL

Tabela 36 Referenčna lista Centra za izobraževanje in kulturo Trebnje (2007 – 2015)

Naslov projekta	Program	Vrednost v EUR	Vrsta projekta
MS4ROW: a mentoring system for Roma teenage girls and women on their vocational and educational path (SLO: Mentorski sistem za izobraževalno in poklicno usmerjanje romskih deklet in žensk)	Lifelong Learning Programme	389.291	Mednarodni
EXP-ROM: Professional education of experts for better future of intellectually disabled Roma (SLO: Usposabljanje strokovnih delavcev za boljšo prihodnost Romov z motnjo v duševnem razvoju)	Lifelong Learning Programme	332.650	Mednarodni
EIS-ALP: European induction support for adult learning professionals to the correctional criminal justice system (SLO: Evropski indukcijski podporni sistem za učitelje, ki poučujejo v zaporih – predlog rešitve za evropske izzive)	Lifelong Learning Programme	398.709	Mednarodni
FREE-IT: Fostering Re-integration and Enhancing Employability through Inmates Training - a project to help prison operators increase employment and re-inclusion opportunities for inmates (SLO: Spodbujanje ponovnega vključevanja in izboljševanje zaposljivosti zapornikov s pomočjo usposabljanj)	Lifelong Learning Programme	14.000	Mednarodni
LEARNING PRISON: Developing lifelong learning skills to prison professionals (SLO: zapori kot učeče se organizacije)	Lifelong Learning Programme	14.000	Mednarodni
BRIDGE - Bilevel tutorial system for imprisoned persons' career growth (SLO: Premostimo vrzel: dvonivojski tutorski sistem za načrtovanje karijerne poti zapornikov)	Lifelong Learning Programme	209.999	Mednarodni
Revealing Solidarity	Europe for Citizens Programme		Mednarodni
Center vseživljenjskega učenja Dolenjska	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	62.745	Širši lokalni ali regijski
Dvig ravni pismenosti	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	147.798,	Širši lokalni ali regijski

Splošno neformalno izobraževanje odraslih	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	95.665	Širši lokalni ali regijski
Uvajanje novih izobraževalnih programov v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju v organizacije za izobraževanje odraslih	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	21.217	Nacionalni Širši lokalni ali regijski
Svetovalec za kakovost	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	10.296	Širši lokalni ali regijski
Družabno življenje nekdaj in danes	EKSRP: Evropa investira v podeželje	31.800	Širši lokalni ali regijski
Zgodbe iz skrinje	EKSRP: Evropa investira v podeželje	43.438	Širši lokalni ali regijski
Računalniška pismenost za odrasle	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	22.003	Širši lokalni ali regijski
UŽU – Izzivi podeželja	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	26.132	Širši lokalni ali regijski
UŽU – Most do izobrazbe	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	26.386	Širši lokalni ali regijski
UŽU – Beremo in pišemo skupaj	OP za razvoj človeških virov 2007-2013	16.671	Širši lokalni ali regijski

13.2 Opis načina izbora vodilnega partnerja

CIK Trebnje je eden izmed članov LAS STIK in je bil za vodilnega partnerja izbran na podlagi predloga članov LAS STIK, na osnovi večletnih izkušenj in referenc na področju razvoja podeželja, upravljanja projektov in črpanja evropskih sredstev. UO LAS STIK je na svoji 3. seji za vodilnega partnerja LAS STIK za obdobje 2014-2020 izbral Center za izobraževanje in kulturo Trebnje in podal predlog v potrditev Skupščini. Ta je na svoji seji dne 28.10.2015 potrdila izbor UO LAS STIK, da za vodilnega partnerja LAS STIK za obdobje 2014-2020 izbere Center za izobraževanje in kulturo Trebnje.

13.3 Katere naloge bo za LAS opravljal

CIK Trebnje bo kot vodilni partner za LAS STIK:

a) v zvezi z delovanjem LAS:

organizira delovanje LAS, skrbi za dokumentacijo in arhiv LAS; nudi organom LAS prostorsko, logistično, administrativno, strokovno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje; na svojem poslovnem naslovu gostuje poslovni naslov LAS, tako da zagotavlja naslov za sprejem pošte za LAS in tudi sprejema pošto za LAS; informira člane LAS o svojem delu; pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS in ju posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem; pripravi letni načrt aktivnosti LAS in ga posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem; sodeluje pri pripravi in izvedbi prijave na razpis za izbor in potrditev Lokalnih akcijskih skupin; zagotavlja in ažurno upravlja spletno stran LAS, na kateri objavlja splošne akte in dokumente LAS, javne pozive LAS, rezultate javnih pozivov z informacijami o sofinanciranih operacijah in druge informacije, namenjene večji informiranosti subjektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS in zagotavlja javnosti delovanja LAS in opravlja dejavnosti stikov z javnostjo.

b) v zvezi s Strategijo lokalnega razvoja:

sodeluje pri pripravi SLR in jo promovira; pripravlja in distribuira promocijsko gradivo, s katerim predstavlja SLR; izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov iz območja LAS, jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS in k drugim oblikam sodelovanja pri izvajanju SLR; zagotavlja informacije vsem zainteresiranim na območju LAS o delovanju LAS in o SLR; zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja SLR; predlaga Upravnemu odboru LAS spremembo Strategije lokalnega razvoja, če oceni, da je to potrebno; do 31.

marca za preteklo leto pripravi letno poročilo o izvajanju SLR, kjer navede tudi podatke o doseganju ciljev strategije in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto, in ga posreduje pristojnemu skladu oziroma organu in pripravlja letne načrte aktivnosti za potrebe pridobivanja sredstev za delovanje LAS in za animacijo in jih pravočasno posreduje pristojnemu organu oziroma skladu.

c) v zvezi z javnimi pozivi LAS:

upoštevajoč splošne akte LAS in druge predpise pripravi javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo; objavlja javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo na spletni strani LAS ter obvestilo o tem po potrebi tudi v medijih; skrbi za izvedbo javnih pozivov LAS, za izdelavo s tem povezane dokumentacije in za nemoteno delovanje Ocenjevalne komisije in na javnih pozivih izbrane operacije posreduje v potrditev pristojnemu organu oziroma skladu.

d) v zvezi z izvajanjem operacij na območju LAS:

skrbi za krepitev subjektov na območju LAS za razvoj in izvajanje operacij, vključno s spodbujanjem zmogljivosti njihovega upravljanja operacij, tako da jim nudi strokovno svetovanje in podporo pri pripravi, upravljanju in vodenju operacij; zbira ideje operacij, ki jih predlagajo člani LAS in drugi subjekti iz območja LAS ter jih pomaga razvijati; pripravlja in vodi operacije LAS povezane s sodelovanjem LAS-a STIK z drugimi LAS-i; spremlja izvajanje operacij, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS, kar zajema tudi spremljanje mejnikov in ciljev operacij, izvajanje nadzora nad njihovo izvedbo in financiranjem; informira izvajalce operacij o njihovih pravicah in obveznostih, vključno z obveznostmi po zadnjem izplačilu sredstev; izvaja nadzor nad izvajanjem operacij pred in po izplačilu sredstev; zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za LAS in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov; uredi dostop do informacijskih sistemov ustreznih skladov pred vlaganjem vlog in zahtevkov za izplačilo; zagotavlja posredovanje vlog in zahtevkov za izplačilo v skladu s pravili ustreznega sklada in pred posredovanjem zahtevkov ustreznemu skladu za povračilo stroškov preveri, če so upoštevana pravila označevanje, upravičenost stroškov in skladnost s Strategijo lokalnega razvoja ter operativnimi programi.

e) druge naloge:

sodeluje z drugimi LAS-i; sodeluje z državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi; opravlja druge naloge, določene v splošnih aktih LAS-a ali s sklepi organov LAS-a, ki so povezane z izvajanjem nalog po tej pogodbi ali z doseganjem namena LAS in opravlja druge naloge, ki se lahko naknadno določijo z dodatkom k tej pogodbi, ki postane njen sestavni del.

13.4 Opis potrebnih kadrovskih sposobnosti, finančno stanje ter izkušnje in znanje vodilnega partnerja

CIK Trebnje je javni zavod. Po računovodskem izkazu Bilanca stanja, na dan 31.12.2014, izkazuje stanje sredstev oziroma vrednost aktive v višini 1.351.054,13 EUR. Letni promet prihodkov je v letu 2014 znašal 524.941,87 EUR. Zaposluje visoko izobražen kader, v skladu s Pravilnikom o sistemizaciji in organizaciji delovnih mest CIK Trebnje in s tem zagotavlja operativno delovanje LAS STIK.

Tabela 37 Za izvajanje nalog vodenja LAS bo vodilni partner zagotavljal 2 PDM mesečno in sicer:

Vrsta	Naziv delovnega mesta	Delež zaposlitve na LAS
strokovni delavci	Koordinator VII/2	100 %
	Koordinator VII/1	60 %
uprava	Direktorica	30 %
	Glavni računovodja	20 % polovične zaposlitve

V času odsotnosti se bo nadomeščanje zagotavljalo znotraj kadrov vodilnega partnerja.

Patricija Pavlič, univ.dipl. sociologinja je na zavodu zaposlena od leta 1996, sprva kot organizatorica izobraževanja odraslih, od leta 2005 pa vodi zavod kot direktorica. Ima večletne izkušnje na področju projektnega vodenja, koordiniranja in izvajanja v različnih projektih, zlasti v podporo vseživljenjskega

učenja ranljivih ciljnih skupin (starejši, prebivalci podeželja, brezposelni, Romi, posebne potrebe, zaporniki...). V vseh projektih, ki so priloga dokumenta (Referenčna lista) je sodelovala kot koordinatorka oz. projektni vodja in del razvojne skupine bodisi v primeru, ko je bil zavod tudi koordinatorski partner projekta, bodisi v primeru, ko je bil zavod projektni partner. Je članica Upravnega odbora Zveze ljudskih univerz Slovenije in Državne komisije za poklicno matura.

V zvezi z delovanjem LAS STIK bo opravljala naloge vsebinskega in finančnega načrtovanja, organiziranja, spremljanja, vodenja in vrednotenja SLR LAS STIK. V imenu vodilnega partnerja bo izvajala naloge zastopanja LAS v upravnih in finančnih zadevah.

Kristina Jerič, univ.dipl. pedagoginja je na zavodu zaposlena od leta 2007 kot organizatorka izobraževanja odraslih. Ima večletne izkušnje na področju razvoja in organiziranja izobraževalnih programov in usposabljanj ter na razvojnih projektih v podporo vseživljenjskega učenja ranljivih ciljnih skupin (starejši, prebivalci podeželja, brezposelni, Romi, posebne potrebe, zaporniki...). V projektih je bila odgovorna zlasti za razvoj, organizacijo in implementacijo izobraževalnih aktivnosti in evalvacijo.

Aleksandra Barbo, univ. dipl. sociologinja je na zavodu zaposlena dve leti kot koordinatorka izobraževanja odraslih. V tem času si je pridobila izkušnje na področju dela na razvojnih projektih v podporo vseživljenjskega učenja ranljivih ciljnih skupin (prebivalci podeželja, brezposelni, Romi, zaporniki...). V projektih je bila odgovorna zlasti za razvoj, organizacijo in implementacijo izobraževalnih aktivnosti ter promocijo in razširjanje rezultatov.

Liljana Omerzu, univ. dipl. ing. tekstilstva, je na zavodu zaposlena od februarja 2016. Ima večletne izkušnje dela v gospodarstvu, izkušnje s koordiniranjem in vodenjem projekta v okviru čezmejnega programa IPA SI-HR ter večletne izkušnje z upravljanjem s sredstvi LEADER v programskem obdobju 2007-2013. V zvezi z delovanjem LAS STIK bo opravljala delo koordinatorja in s tem vse naloge vezane na delovanje LAS, implementacije SLR (načrtovanje, organiziranje, spremljanje, animacija in vrednotenje), aktivnosti v podporo načrtovanja, izvajanja in evalviranja operacij SLR LAS STIK, dejavnosti sodelovanja LAS STIK ter druge naloge v skladu z dogovorom.

Martina Podlesnik, dipl. inž. matematike je na zavodu zaposlena štiri leta kot koordinatorka in organizatorka izobraževanja odraslih. Ima večletne izkušnje na področju razvoja in organiziranja izobraževalnih programov in usposabljanj ter na razvojnih projektih v podporo vseživljenjskega učenja ranljivih ciljnih skupin (starejši, prebivalci podeželja, brezposelni, Romi, posebne potrebe, zaporniki...). V projektih je bila odgovorna za organizacijo in implementacijo izobraževalnih aktivnosti.

V zvezi z delovanjem LAS STIK bo delavke v dogovorjenem razmerju delovne obveznosti opravljale naloge vezane na delovanje LAS, implementacije SLR (načrtovanje, organiziranje, spremljanje, animacija in vrednotenje), aktivnosti v podporo načrtovanja, izvajanja in evalviranja operacij SLR LAS STIK, dejavnosti sodelovanja LAS STIK ter druge naloge v skladu z dogovorom.

Irena Fišter, računovodkinja je na zavodu zaposlena 26 let kot računovodkinja. Ima večletne izkušnje na področju načrtovanja, organiziranja, izvajanja in vodenja računovodske dejavnosti zavoda, tako s področja redne dejavnosti (izobraževanje odraslih in kultura), kakor tudi s področja projektnega dela. Vsa leta je namreč samostojno vodila izvajala naloge finančno-računovodskega spremljanja vseh projektov zavoda.

V zvezi z delovanjem LAS STIK bo opravljala naloge finančnega načrtovanja, organiziranja, spremljanja, vodenja in vrednotenja SLR LAS STIK.

Vodilni partner LAS v upravnih in finančnih zadevah upravlja s transakcijskih računom LAS. Dolžan se je tako organizirati, da bo opravljanje administrativno – tehničnih zadev ter upravljanje finančnih zadev za LAS ločeno in transparentno.

Vodilni partner se zaveže finančno poslovanje voditi v skladu z veljavno zakonodajo in računovodskimi standardi ter v skladu z interesi članov po tej pogodbi.

14 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

LAS STIK opravlja naloge, v skladu z 12. členom Uredbe CLLD. LAS je v skladu s 15. točko 12. člena Uredbe CLLD imenoval naslednje organe:

14.1 Skupščina LAS

Skupščina LAS je najvišji organ, ki jo sestavljajo vsi člani LAS.

Skupščina LAS ima naslednje naloge:

Potrjuje dokument Strategija lokalnega razvoja, njene spremembe in dopolnitve ter sprejema ukrepe za njeno izvedbo; Obravnava in sprejema letni program dela LAS; potrdi izbor vodilnega partnerja LAS; Imenuje in razrešuje člane Upravnega odbora LAS; Imenuje in razrešuje člane Nadzornega odbora LAS; Odloča o ugovorih in pritožbah zoper sklepe Upravnega odbora LAS; potrdi operacije, ki jih bo izvajal LAS (vse operacije, ki se bodo izvajale na območju LAS STIK in v skladu s SLR LAS STIK); Odloča o drugih, s Pogodbo o ustanovitvi in delovanju LAS STIK in drugimi pravnimi akti določenih zadevah pomembnih za delovanje LAS;

Postopki sprejemanja odločitev:

Skupščina se sklicuje najmanj enkrat letno. Sklicuje jo Upravni odbor LAS na lastno pobudo ali zahtevo vodilnega partnerja LAS ali na zahtevo najmanj tretjine članov LAS. Vabilo na sejo Skupščine z dnevnim redom mora biti članom odposlano po elektronski pošti najmanj sedem (7) koledarskih dni pred sejo Skupščine, z izjemo ustanovne skupščine in ostalih izjemnih primerov, ko mora Skupščina zaradi interesov LAS hitro odločiti. V teh primerih se lahko vabilo pošlje članom najmanj tri (3) koledarske dni pred sejo, gradivo pa se lahko predstavi šele na sami seji, če ga iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče pripraviti prej.

Skupščina je sklepčna, če ji prisostvuje več kot polovica članov LAS. Če Skupščina ni sklepčna, se zasedanje odloži za 30 minut. Po poteku tega časa je Skupščina sklepčna, ne glede na število navzočih članov, če so bili člani na to posebej opozorjeni v vabilu, in če so bili člani pravilno vabljeni na sejo.

Sejo skupščina vodi predsednik Upravnega odbora LAS.

Vsak član LAS ima na Skupščini en glas in glasuje v okviru svojega sektorja (javni, ekonomski in civilni). Odločitve na nivoju sektorjev se pretvorijo v skupni glas sektorja. Sklep je podprt, če zanj glasujeta vsaj dva sektorja.

Odločitve na Skupščini se sprejemajo z večino glasov prisotnih članov, razen odločitve, s katerimi se članom LAS nalagajo finančne obveznosti; za sprejem takšnih odločitev je potreben konsenz člana LAS, kateremu se finančne obveznosti nalagajo.

O poteku Skupščine LAS se vodi zapisnik, ki ga podpišeta predsedujoči in zapisnikar.

V skladu z določili 9. člena Pogodbe se lahko način sklica in poteka ter odločanja na Skupščini podrobneje definira v poslovniku o delu Skupščine LAS.

14.2 Upravni odbor LAS

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavljajo:

štirje (4) predstavniki javnega sektorja, dva (2) predstavnika ekonomskega sektorja in pet (5) predstavnikov civilne družbe in fizičnih oseb.

Člane Upravnega odbora LAS voli in razrešuje Skupščina LAS. Člani Upravnega odbora se izvolijo za tri (3) letno mandatno obdobje in so lahko po izteku mandata ponovno izvoljeni. Člane Upravnega odbora LAS se izvoli tako, da je zagotovljeno spoštovanje 12. točke 11. člena Uredbe CLLD.

Člani Upravnega odbora LAS izvolijo izmed svojih članov predsednika in podpredsednika.

V primeru, da je predsednik Upravnega odbora LAS izvoljen izmed predstavnikov javnega sektorja, se podpredsednik izvoli izmed predstavnikov ekonomskega sektorja ali zasebnega sektorja in obratno.

Naloge Upravnega odbora LAS so:

sklicuje skupščino; izvršuje odločitve in sklepe Skupščine LAS; imenuje in razrešuje predsednika in podpredsednika Upravnega odbora LAS; imenuje in razrešuje člane ocenjevalne komisije; izbere in razrešuje vodilnega partnerja LAS; pripravi pogodbo z vodilnim partnerjem LAS; prejema nove člane (po podpisu pogodbe o ustanovitvi) in izstop družbenikov; odloča o izključitvi posameznega člana, zaradi utemeljenih razlogov; sprejema pravila delovanja LAS in druge potrebne pravno formalne dokumente, s katerimi se urejajo delovanje LAS ter naloge UO LAS; skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov z veljavno zakonodajo; oblikuje in pripravi vsebino javnega poziva; določi nepristranska merila za izbor operacij in jih da v potrditev Skupščini LAS; sprejema in izvaja lokalno razvojno strategijo LAS in daje predloge in pobude pri njenih dopolnitvah; seznanjeni se s poročili Nadzornega odbora LAS; potrdi letno poročilo o delu LAS, ki ga pripravi vodilni partner LAS; potrjuje finančno poročilo, ki ga pripravi vodilni partner LAS; pripravi letni načrt aktivnosti; na podlagi poročila Ocenjevalne komisije LAS izbira in potrjuje operacije in obvesti Skupščino LAS o izbranih operacijah, prijavljenih na javni poziv LAS (kar pomeni, da UO posreduje izbrane operacije Skupščini LAS v potrditev); predlaga operacije, ki jih bo izvajala LAS STIK; pripravi pogodbe z upravičenci; organizira aktivnosti pri izvajanju nalog LAS; izvaja evalvacijo rezultatov izvedenih operacij in programov; aktivno sodeluje z drugimi razvojnimi organi v regijah; aktivno sodeluje z drugimi LAS (v Sloveniji in EU prostoru) in se vključuje v evropsko mrežo LAS; aktivno se vključuje v delovanje Društva za razvoj slovenskega podeželja; daje pobude in predloge za razvoj podeželja (programske in predloge operacij) ter pobude za spremembo pravno formalnih okvirov, ki so potrebni za uspešen razvoj podeželja; obravnava druge zadeve, ki so pomembne za razvoj območja.

Postopki sprejemanja odločitev:

Seje Upravnega odbora LAS sklicuje predsednik odbora po elektronski pošti. V primeru njegove odsotnosti seje Upravnega odbora sklicuje in vodi podpredsednik. Predsednik Upravnega odbora LAS sklicuje seje Upravnega odbora na lastno pobudo, na predlog vodilnega partnerja LAS ali na zahtevo vsaj ene tretjine članov Upravnega odbora.

V primeru sklica seje na zahtevo članov Upravnega odbora LAS je potrebno na predsednika nasloviti pisno zahtevo za sklic seje, navesti razloge za sklic ter zadeve, o katerih naj bi Upravni odbor razpravljal. Upravni odbor LAS je sklepčen, če so na seji zastopani vsi sektorji (javni, ekonomski in civilna družba) z najmanj enim predstavnikom in je na seji prisotnih več kot polovica članov odbora. Vsak član Upravnega odbora ima en glas. Upravni odbor odloča z navadno večino glasov prisotnih članov. O odločitvah Upravnega odbora se izdajajo sklepi v pisni obliki, ki jih podpiše predsednik odbora. V primeru, da bi katerakoli od interesnih skupin presešla 49 % oz. da bi pri odločanju o operacijah prišlo do tega, da bi javni sektor imel 50 % glasov, ima vsak član UO en glas in glasuje v okviru svojega sektorja (javni, ekonomski in civilni). Odločitve na nivoju sektorjev se pretvorijo v skupni glas sektorja. Sklep je podprt, če zanj glasujeta vsaj dva sektorja.

V primeru, da je za nemoteno delo organov LAS potrebna odločitev o gradivu, lahko predsednik Upravnega odbora po elektronski pošti skliče korespondenčno sejo, ki se v celoti izvede po elektronski pošti. Vabilo na korespondenčno sejo mora obsegati dnevni red seje in gradivo s točkami dnevnega reda, poziv članom Upravnega odbora, da glasujejo za ali proti, rok za glasovanje, določen z dnevom in uro, do katerega mora član Upravnega odbora sporočiti vsebino svoje odločitve o glasovanju oziroma izjavi, da korespondenčni seji nasprotuje. Odločitev na korespondenčni seji je veljavno sprejeta, če zanjo do roka za glasovanje glasuje večina vseh članov Upravnega odbora in če v tem roku nihče izmed članov Upravnega odbora ni izjavil, da korespondenčni seji nasprotuje.

14.3 Predsednik LAS

Predsednik Upravnega odbora LAS je pooblaščen predstavnik LAS in predstavlja ter zastopa LAS v razmerju do tretjih oseb. Podpisuje v imenu LAS vse pravno zavezujoče listine in dokumente. V času njegove odsotnosti ali zadržanosti opravlja to funkcijo podpredsednik Upravnega odbora LAS.

Predsednik Upravnega odbora LAS sklepa pogodbe in podpisuje finančne transfere v zadevah poslovanja LAS.

Naloge predsednika LAS so:

Samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS; Sklepa in podpisuje dokumente in listine v imenu LAS; Sklicuje in vodi UO LAS; Skrbi za izvajanje sklepov UO LAS; Vodi seje skupščine LAS; Opravlja druge naloge s Pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži UO ali Skupščina.

Postopki sprejemanja odločitev:

Predsednik LAS sprejema odločitve v skladu s postopki sprejemanja odločitev Skupščine LAS in Upravnega odbora LAS.

14.4 Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija LAS ima osem (8) članov, ki med sabo izvolijo predsednika. Imeti morajo strokovne reference zlasti na področju upravljanja operacij. Članice oziroma člane (v nadaljevanju člane) in nadomestne člane Ocenjevalne komisije imenuje Upravni odbor na podlagi javnega poziva. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član Upravnega odbora ali Nadzornega odbora. Člani ocenjevalne komisije izmed sebe izvolijo predsednika ocenjevalne komisije.

Upravni odbor lahko razreši člana Ocenjevalne komisije, če ta krši Pogodbo o ustanovitvi in delovanju LAS, druge splošne akte LAS, predpise ali sklepe organov LAS, če deluje nestrokovno, če ne deluje neodvisno ali če deluje v nasprotju z nameni in interesi LAS.

Član Ocenjevalne komisije se pri svojem delu izogiba navzkrižja interesov in se izloči iz pregleda ali ocenjevanja prijave na javni poziv, kadar je zasebno, poslovno ali kakorkoli drugače povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v operaciji ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov. Glavna naloga ocenjevalne komisije je ocena prispelih predlogov operacij. Ocenjevalna komisija in vodilni partner o ocenjevanju vlog vodita zapisnike in dokumentacijo na način, na je zagotovljena revizijska sled, tako da je mogoče kadarkoli ugotoviti celoten potek ocenjevanja.

Naloge:

V roku osmih delovnih dni od zaključka javnega poziva preveri administrativno popolnost vlog; Prijavitelje pozove k morebitnim dopolnitvam; Pregleda dopolnitve vlog in pripravi seznam administrativno popolnih vlog, ki se ocenijo z vidika upravičenost(izločitvenih meril); Preveri upravičenost vloge; Vse prijave, ki so administrativno popolne in izpolnjujejo vse v pozivu zahtevane pogoje za upravičenost, komisija oceni z vidika specifičnih in dodatnih meril; V primeru nejasnost v vlogi, ocenjevalna komisija, pozove prijavitelja, da v danem roku, ki ne sme biti krajši od treh dni in daljši od 15 dni, predloži dodatna pojasnila ali dokazila v zvezi s predlagano operacijo. Če prijavitelj pojasnil in dokazil ne posreduje, Ocenjevalna komisija presodi vlogo glede na podatke, s katerimi razpolaga; Pripravi poročilo o rezultatih ocenjevanja in ga v 8 dneh od zaključka ocenjevanja posreduje Upravnemu odboru LAS.

14.5 Nadzorni odbor

Nadzorni odbor LAS nadzira pravilno in transparentno delovanje Upravnega odbora in finančno poslovanje LAS. Nadzorni odbor šteje sedem (7) članov in ga sestavljajo: dva (2) predstavnika javnega sektorja, dva (2) predstavnika ekonomskega sektorja in trije (3) predstavniki civilne družbe in fizičnih oseb.

Prvo sejo Nadzornega odbora skliče odgovorna oseba vodilnega partnerja najkasneje v roku 30 dni od imenovanja članov Nadzornega odbora. Člani odbora na prvi seji izmed sebe izvolijo predsednika. Člani Nadzornega odbora so imenovani za tri (3) leta z možnostjo ponovnega imenovanja.

Nadzorni odbor ima naslednje naloge:

Nadzira delo Upravnega odbora in predsednika Upravnega odbora; Nadzira delo vodilnega partnerja; Nadzira finančno poslovanje LAS; Obravnava in daje soglasje k predlogu letnega načrta aktivnosti, ki ga pripravi Upravni odbor; Najmanj enkrat letno poroča Skupščini LAS in Upravnemu odboru LAS. Člani Nadzornega odbora ne morejo biti člani Upravnega odbora ter predsednik oz. delavec vodilnega partnerja LAS.

Postopki sprejemanja odločitev:

Nadzorni odbor sprejema odločitve z večino glasov. Vsak član ima en glas.

V primeru, da bi prišlo do tega, da bi katerakoli od interesnih skupin presegla 49 % ima vsak član NO en glas in glasuje v okviru svojega sektorja (javni, ekonomski in civilni). Odločitve na nivoju sektorjev se pretvorijo v skupni glas sektorja. Sklep je podprt, če zanj glasujeta vsaj dva sektorja.

15 Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

LAS STIK bo pridobljena sredstva sofinanciranja iz sklada EKSRP in ESRR razdeljeval z javnimi pozivi. V kolikor ne bo ob samem delovanju LAS ugotovljeno drugače, se predvidevajo trije javni pozivi (in sicer prvi takoj po prejetju odločbe o potrditvi LAS, drugi predvidoma v začetku 2018 in tretji predvidoma v začetku 2020). Javni poziv bo objavljen na spletni strani LAS, spletnih straneh občin vključenih v LAS, v vseh lokalnih medijih, ipd.

Ob objavi javnega poziva bodo določeni naslednji elementi:

1. Osnovni podatki o javnem pozivu
2. Predmet sofinanciranja
3. Splošna pravila za sofinanciranje operacij
 - 3.1 Upravičenci
 - 3.2 Oblika in obseg sofinanciranja
 - 3.3 Pogoji glede predloga operacij
 - 3.4 Časovni okvir izvedbe operacij
 - 3.5 Druge obveznosti upravičenca do podpore
4. Posebna pravila za operacije sofinancirane iz EKSRP
 - 4.1 Upravičenci
 - 4.2 Oblika in obseg sofinanciranja
 - 4.3 Upravičena območja za izvajanje operacij
 - 4.4 Pogoji glede predloga operacij
 - 4.5 Sprememba odobrene operacije
 - 4.6 Druge obveznosti upravičenca do podpore
5. Posebna pravila za operacije sofinancirane iz ESRR
 - 5.1 Oblika in obseg sofinanciranja
 - 5.2 Upravičena območja za izvajanje operacij
 - 5.3 Pogoji glede predloga operacij
 - 5.4 Sprememba odobrene operacije
6. Sankcije zaradi neizpolnjevanja obveznosti
7. Merila za ocenjevanje vlog
 - 7.1 Administrativni pogoji
 - 7.2 Izločitvena merila
 - 7.3 Specifična merila
 - 7.4 Dodatna merila (opis meril v točki 15.1 Merila za izbor operacij)
8. Rok in način prijave
9. Obravnava in postopek odobritve operacij
10. Razpisna dokumentacija in dodatne informacije
11. Pravice LAS

Merila za izbor operacij so pomemben del izvajanja strategije lokalnega razvoja in pri dodeljevanju finančnih sredstev za izvedbo operacij v okviru LAS. Pri pripravi meril za izbor operacij smo izhajali iz naslednjih načel:

- prispevek k doseganju ciljev SLR,
- prispevek k doseganju horizontalnih ciljev Unije,
- okoljska trajnost,
- socialna vzdržnost,
- ekonomska trajnost,
- vključenost partnerjev in
- vpliv območje LAS.

15.1 Merila za izbor operacij

V postopku izbora operacij se najprej preveri administrativna popolnost vlog, nato se operacije ocenjujejo najprej z vidika upravičenosti oz. izločitvenih meril, nato pa še z vidika specifičnih meril.

A) Preverjanje administrativne popolnosti vlog

Administrativni pogoji	DA/NE	Opombe
1. prijava je prispela v roku na pravi naslov in pravilni način, kot je predvideno v javnem pozivu	da/ne	Če NE, se zavrže
2. ovojnica je pravilno označena	da/ne	Če NE, se zavrže
3. Vloga je popolna: vloga je predložena na predpisanem obrazcu, izpolnjeni so vsi zahtevani deli (vsebinski in finančni del), priložena so zahtevana dokazila ali priloge skladno z javnim pozivom, vloga je podpisana in žigosana s strani prijavitelja in partnerjev operacije	da/ne	Če NE, se dopolni
4. Vloga je predložena v enem tiskanem izvorniku in v elektronski obliki, ki sta identični, podpisana izjava prijavitelja	da/ne	Če NE, se dopolni

B) Preverjanje upravičenosti vlog

Izločitvena merila	DA/NE	Opombe
1. Prijavitelj (in partnerji) izpolnjujejo pogoje za upravičenosti, navedene v javnem pozivu	da/ne	Če NE, se zavrže
2. Operacija se bo izvajala na območju LAS,	da/ne	Če NE, se zavrže
3. Predlagana operacija je skladna s cilji Strategije lokalnega razvoja na območjih LAS STIK v letih 2014-2020 (označeno ustrezno tematsko področje ukrepanja in ukrep SLR)	da/ne	Če NE, se zavrže
4. Operacija je skladna s cilji zadevnega sklada - EKSRP in ESRR	da/ne	Če NE, se zavrže
5. Operacija se je že pričela izvajati,	da/ne	Če DA, se zavrže
6. Trajanje operacije je skladno z zahtevami javnega poziva	da/ne	Če NE, se zavrže
7. Zaprošen znesek za sofinanciranje je skladen s pogoji javnega poziva	da/ne	Če NE, se zavrže
8. Predlagana operacija ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo operacije v celoti,	da/ne	Če NE, se zavrže
9. Upravičeni stroški predlagane operacije se ne financirajo iz drugih nacionalnih ali EU skladov (dvojno financiranje - podpisana izjava prijavitelja/partnerjev),	da/ne	Če NE, se zavrže
10. Prispevek v naravi v obliki zagotavljanja dela, blaga in zemljišč ne presega 10 % skupnih upravičenih stroškov operacije	da/ne	Če NE, se zavrže
11. Stroški nakupa zemljišč predstavljajo največ 10 % skupnih upravičenih stroškov operacije	da/ne	Če NE, se zavrže

12. Izvedba predlagane operacija je v skladu z veljavno zakonodajo in so zanjo izdana vsa relevantna soglasja ali dovoljenja

da/ne

Če NE, se zavrže

C) Specifična merila

Specifična merila	Opis kriterija	Možno število točk	Doseženo število točk
Razvoj novih programov, produktov in storitev	V okviru operacije bosta nastala vsaj 2 nova programa, produkta ali storitvi	14	14
	V okviru operacije bo nastal 1 nov program, produkt ali storitev	8	
	Operacija ne predvideva novih programov, produktov ali storitev	0	
Ustvarjanje delovnih mest	Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja plačevanje prispevkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja za polni delovni čas)	14	14
	Operacija ponuja možnost ustvarjanja delovnega mesta ali samozaposlitve (odprtje dopolnilne dejavnosti na kmetiji, odprtje s.p., ob redni zaposlitvi, doregistracija obstoječe dejavnosti)	8	
	Operacija zagotavlja ohranjanje najmanj enega ali več obstoječih delovnih mest	3	
	Operacija ne vpliva na obstoječa delovna mesta in ne predvideva spodbujanje novega zaposlovanja	0	
Vključevanje ranljivih skupin	Aktivnosti vključujejo oz. so rezultati operacije namenjeni vsaj trem ranljivim skupinam (mladi, starejši, brezposelni, invalidi in druge ranljive skupine)	12	12
	Aktivnosti vključujejo oz. so rezultati operacije namenjeni eni do dvema ranljivima skupinama (mladi, starejši, brezposelni, invalidi in druge ranljive skupine)	8	
	Aktivnosti ne vključujejo ranljivih skupin, operacije za ranljive skupine niso relevantne	0	
Vpliv na okolje	Načrtovane aktivnosti izboljšujejo stanje okolja ali uvajajo nove aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam	12	12
	Načrtovane aktivnosti ne vplivajo negativno na okolje	6	
	Iz načrtovanih aktivnosti ni razviden vpliv na okolje	0	
Inovativnost	Operacija je inovativna in prinaša nove rešitve ali pristope, ki predhodno še niso bili uporabljeni na območju LAS (uporaba novih metod, pristopov in programov, uvajanje novih storitev in proizvodov, uvajanje novih znanj,...)	10	10
	Operacija je delno inovativna in v območju LAS nadgrajuje že poznane rešitve ali pristope (vsebina operacije ni nova, se pa izvaja na drugačen način ali vključuje nove ciljne skupine)	7	

	Operacija uporablja poznane pristope ali rešitve, ki so se v območju LAS že izvajali	0	
Trajnostni vidik operacije	Rezultati operacije zagotavljajo nadaljnje izvajanje vsebin ali omogočajo izvajanje novih operacij (zagotovljeno upravljanje skupnih kapacitet, zagotovljeno trženje novih produktov in storitev,...)	10	10
	Rezultati operacije omogočajo nadaljnje izvajanje vsebin (oblikovane metode in orodja, promocijski material,...)	5	
	Operacija ne izkazuje trajnosti	0	
Skladnost delovnega načrta	Cilji operacije so jasno opredeljeni, predvidene aktivnosti so izvedljive, konkretno opisane ter vodijo k doseganju konkretnih in merljivih rezultatov.	5	5
	Cilji operacije so opredeljeni, aktivnosti in rezultati so navedeni, vendar ne zagotavljajo logičnega sosledja.	3	
	Cilji operacije niso popolnoma jasno opredeljeni, predvidene aktivnosti niso v celoti izvedljive ali so pomanjkljivo opisane in ni v celoti razvidno, da vodijo k doseganju načrtovanih merljivih rezultatov.	0	
Teritorialna pokritost	Operacija se izvaja na območju vseh štirih občin	8	8
	Operacija se izvaja na območju treh občin	5	
	Operacija se izvaja na območju dveh občin	2	
Vključenost partnerjev - medsektorsko sodelovanje	V pripravo in izvedbo operacije so vključeni partnerji iz vseh treh sektorjev (javni, ekonomski ter civilna družba in fizične osebe)	5	5
	V pripravo in izvedbo sta vključena dva sektorja	3	
	V pripravo in izvedbo je vključen en sektor	1	
Prenosljivost rezultatov	Učinki in rezultati operacije so prenosljivi na druga območja ali druge ciljne skupine ali koristnike	5	5
	Učinki in rezultati operacije so deloma prenosljivi na druga območja, ciljne skupine ali koristnike	3	
	Ni razvidno, da bi rezultati operacije lahko bili prenosljivi na druga območja, ciljne skupine ali koristnike	0	
Zasledovanje horizontalnih ciljev EU	Operacije prispevajo k uresničevanju vsaj dveh od štirih horizontalnih ciljev	5	5
	Operacija prispeva k uresničevanju vsaj enega izmed štirih horizontalnih ciljev	3	
	Operacija ne prispeva k uresničevanju horizontalnih ciljev EU	0	
SKUPAJ			100

Doseganje vsakega specifičnega cilja se točkuje. Pri specifičnih merilih lahko operacija doseže maksimalno 100 točk. Spodnja meja, ki jo mora operacija doseči, je 60 točk.

Kadar dve ali več operacij pri ocenjevanju dosežejo enako število točk, se pri ocenjevanju upošteva večje doseženo število točk pri dodatnih merilih.

D. Dodatna merila

Dodatna merila	Opis kriterija	Možno število točk	Doseženo število točk
Vključenost partnerjev - število projektnih partnerjev	Pri operaciji sodelujejo vsaj 4 partnerji (prijavitelj in najmanj 3 partnerji)	10	10
	Pri operaciji sodelujejo 3 partnerji (prijavitelj in 2 partnerja)	5	
Reference prijavitelja in partnerjev	imajo reference z najmanj tremi operacijami sofinanciranimi z javnimi sredstvi (sredstva občin, države, EU)	5	5
	imajo reference z enim do dvema operacijama sofinanciranimi z javnimi sredstvi (sredstva občin, države, EU)	3	
SKUPAJ			15

15.2 Opis postopka izbora operacij

Zbiranje predlogov operacij

Pri vsakem pozivu bo opredeljeno ali bo pripravljen za vsa tematska področja ukrepanja ali pa le za določeno tematsko področje. Število razpisanih tematskih področij bo odvisno od izvajanja SLR, večje ciljne usmerjenosti operacij in zaradi zasledovanja ciljev posameznega tematskega področja. Prijave, prispele na javni poziv zbira in evidentira vodilni partner.

Preveritev administrativne popolnosti in upravičenosti operacij

Odpiranje in preverjanje vlog ni javno in poteka na sedežu LAS. Vsaka prispelo vlogo vodilni partner označi z zaporedno številko glede na datum in čas prispetja.

Odpiranje in preverjanje administrativne popolnosti in upravičenosti prispelih vlog se izvede najkasneje v roku 8 delovnih dni od zaključka javnega poziva. Vloge se odpirajo po vrstnem redu prispetja.

Vloge odpira Ocenjevalna komisija, ki jo imenuje Upravni odbor na podlagi javnega poziva. Ocenjevalna komisija odpira samo v roku oddane in pravilno označene ovojnice. Nepravočasno prispele ali nepravilno označene ovojnice evidentira ter jih s spremnim dopisom neodprte vrne prijavitelju.

Ocenjevalna komisija v roku osmih delovnih dni od zaključka javnega poziva vloge in preveri administrativno popolnost vloge. Ocenjevalna komisija pripravi poročilo za vodilnega partnerja in vodilni partner v roku 3 dneh od prejema poročila pozove prijavitelje k dopolnitvam v roku, kot ga je določila Ocenjevalna komisija. Poziv za dopolnitev se pošlje na elektronski naslov, kot ga je prijavitelj navedel v prijavi. V pozivu se navede tudi obvestilo, da bo prijava zavržena in s tem izločena iz nadaljnjega postopka, če ne bo dopolnjena v roku. Ocenjevalna komisija v roku petih dni od poteka zadnjega roka za dopolnitev vlog pregleda prejete dopolnitve in o tem pripravi poročilo za vodilnega partnerja. V poročilu navede seznam vlog, ki so bile ustrezno dopolnjene in so administrativno popolne ter seznam vlog, ki niso bile ustrezno dopolnjene z obrazložitvijo katerega merila ne izpolnjujejo. Nepopolne vloge, ki jih prijavitelj ne dopolni v zahtevanem roku ali ne predloži vseh zahtevanih dopolnitev, se zavrnejo s sklepom, ki ga izda UO LAS. Zoper sklep je v roku osmih dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči Upravni odbor LAS. Odločitev je dokončna. Obvestilo se posreduje po pošti na način, ki izkazuje, kdaj ga je prijavitelj prejel.

Upravičenost predloženih operacij se ugotavlja na podlagi izločitvenih meril, ki jih mora izpolnjevati operacija, da se uvrsti v postopek ocenjevanja kakovosti.

Za uvrstitev v ocenjevanje kakovosti vloge morajo izpolnjevati vse v pozivu zahtevane pogoje, sicer se vloga zavrne s sklepom, ki ga izda UO LAS. Zoper sklep je v roku osmih dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči Upravni odbor LAS. Odločitev je dokončna.

Ocenjevanje in izbor operacij

V postopek ocenjevanja kakovosti operacije se uvrstijo samo administrativno popolne in upravičene vloge. Ocenjevalna komisija bo na osnovi pripravljenih specifičnih meril za ocenjevanje preverila kakovost prijavljenih operacij.

Vsako prijavo najprej samostojno oceni vsak član Ocenjevalne komisije v skladu s specifičnimi merili za ugotavljanje kakovosti operacij. Nato člani Ocenjevalne komisije izračunajo povprečje vseh točk za posamezni kriterij. Končno oceno posamezne operacije predstavlja seštevek povprečja vseh točk kriterijev. Merila za ugotavljanje kakovosti operacij so točkovana. Maksimalno število točk, ki jih lahko prejme posamezna operacija znaša 100. Minimalni prag točk, ki ga mora posamezna operacija doseči za sofinanciranje znaša 60 in se določi v razpisni dokumentaciji. Praviloma se sofinancirajo operacije, ki so pri ocenjevanju zbrale največ točk, in sicer do porabe razpisanih sredstev.

Kadar več operacij doseže pri ocenjevanju enako število točk, se upošteva večje doseženo število točk pri dodatnih merilih.

Ocenjevalna komisija na podlagi povprečja vseh točk za posamezno merilo pripravi končno oceno posamezne operacije. Za posamezno merilo se po potrebi napiše obrazložitev.

Ocenjevalna komisija izdela poročilo (zapisnik) o delu ocenjevanja, ki ga podpišeta predsednik Ocenjevalne komisije in zapisnikar ter pripravi predlog seznama operacij za sofinanciranje za posamezni javni poziv v 45 dneh od prejema zadnje popolne prijave operacije.

Ocenjevalna komisija v 8 dneh od zaključka ocenjevanja posreduje Upravnemu odboru LAS poročilo (zapisnik) o delu in predlog seznama operacij razvrščenih po doseženem številu točk. Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije oblikuje predlog operacij za sofinanciranje in o njih obvesti Skupščino LAS (kar pomeni, da UO posreduje izbrane operacije Skupščini LAS v potrditev). V postopku obravnave lahko Upravni odbor LAS zahteva vpogled v posamične vloge ali zahteva od Ocenjevalne komisije dodatna pojasnila.

V primeru, da na razpisani javni poziv ni prijavljenih operacij oz. se ob izboru operacij ugotovi, da razpisana sredstva za operacije niso bila razdeljena v celoti, se nerazdeljena sredstva prenesejo nazaj v kvoto še nerazdeljenih sredstev LAS.

Prijavitelji bodo predvidoma v roku 60 dni od zaključka javnega poziva in po zaključenem postopku ocenjevanja s sklepom UO LAS seznanjeni o rezultatih izbora operacij. Sklep je informativnega značaja in še ne pomeni dejanske dodelitve sredstev.

Prijavitelj ima v osmih dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. neizbire operacije pravico vložiti pritožbo na Upravni odbor LAS. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. Predmet pritožbe ne morejo biti merila ocenjevanja. Vložena pritožba ne zadrži podpisa pogodbe z izbranimi prijavitelji. O pritožbi odloča Upravni odbor v 30 dneh od vložitve pritožbe. Odločitev je dokončna.

Podatki o odobrenih operacijah se objavijo na spletni strani LAS po zaključku postopka izbora operacij.

Na podlagi sklepa Upravnega odbora in Skupščine LAS o potrditvi izbranih operacij Vodilni partner LAS v roku 15 dni v skladu z 32. členom Uredbe CLLD v končno odobritev pristojnemu organu, in sicer ARSKTRP oziroma MGRT. Pristojni organ odloča o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije in o tem obvesti

LAS. Morebitni poziv na dopolnitev vloge s strani ARSKTRP oziroma MGRT se posreduje na naslov LAS. Vodilni partner LAS o potrebni dopolnitvi vloge obvesti prijavitelja operacije najkasneje v roku petih (5) delovnih dni. ARSKTRP oz. MGRT odločita o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije, obvestilo o odločitvi pa se posreduje LAS.

ARSKTRP odloči o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije z odločbo. V odločbi o potrditvi operacije se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka iz izplačilo, pogoje za upravičenost ter višini sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči.

MGRT z vlagateljem, ki mu je bila operacija odobrena, neposredno sklene pogodbo o sofinanciranju operacije.

Izbor operacij, kjer je upravičenec LAS

Operacije, katerih izvajalec je LAS, se lahko sofinancirajo brez izvedbe javnega poziva. LAS lahko izvaja operacije, ki so v javnem interesu in imajo širšo korist za lokalno območje LAS STIK. Predlog operacije, ki jo izvaja LAS, pripravi vodilni partner in pri tem upošteva izpolnjevanje izločitvenih in specifičnih meril. Če predlog operacije vključuje naložbo, v predlogu operacije navede pravno osebo javnega prava, ki postane lastnik naložbe. Vodilni partner predlog operacije posreduje Upravnemu odboru v odločanje ali se jo izbere za sofinanciranje.

Če Upravni odbor predlog operacije izbere za sofinanciranje, jo pošlje v potrditev Skupščini LAS. V kolikor Skupščina LAS potrdi predlog operacije jo vodilni partner pošlje v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije, ki o svoji odločitvi obvesti LAS.

15.3 Pravila delovanja LAS

LAS bo skrbel za pravočasno in transparentno objavo javnih pozivov. Strokovni delavci pri vodilnem partnerju LAS bodo pripravili besedilo javnega poziva v sodelovanju s člani Upravnega odbora in Ocenjevalne komisije LAS. Osnutek javnega poziva je sestavni del potrjene SLR.

Upravni odbor LAS obravnava in potrdi čistopis javnega poziva ter določi način in datum objave.

Javni poziv je odprt najmanj 30 dni. V času objave javnega poziva je potencialnim prijaviteljem omogočena pridobitev razpisne dokumentacije na spletni strani LAS STIK. Vodilni partner zagotavlja informacije o javnem pozivu in odgovarja na vprašanja potencialnih prijaviteljev.

Operacija se ne sme začeti izvajati pred obdobjem upravičenosti. Upoštevati je potrebno tudi posebne pogoje posameznega sklada. V primeru sofinanciranja iz naslova ESRR po oddaji vloge v odobritev na Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljnjem besedilu: MGRT) in v primeru sofinanciranja iz naslova EKSRP izdaji odločbe o odobritvi operacije (Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadelavanju besedila: ARSKTRP). Upravičeni stroški posamezne operacije še niso bili financirani z drugimi javnimi sredstvi. Operacija se mora izvesti na območju LAS.

Ne glede na trinajsti odstavek 36. člena Uredbe CLLD lahko LAS v obdobju izvajanja operacije in pred nastankom sprememb največ dvakrat zaprosi za spremembo operacije v skladu s pogoji, določenimi za zadevni sklad.

Kadar je upravičenec do podpore LAS in operacija vključuje naložbo, mora LAS v vlogi določiti pravno osebo javnega prava, ki postane lastnik naložbe.

15.4 Pravila delovanja Ocenjevalne komisije

Ocenjevalna komisija LAS STIK pregleduje popolnost in ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje, ter o tem za Upravni odbor pripravi poročilo.

Ocenjevalno komisijo sestavlja osem članov. Članice oziroma člane (v nadaljevanju člane) in nadomestne člane Ocenjevalne komisije imenuje Upravni odbor na podlagi javnega poziva. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član Upravnega odbora ali Nadzornega odbora. Člani ocenjevalne komisije izmed sebe izvolijo predsednika ocenjevalne komisije.

Upravni odbor lahko razreši člana Ocenjevalne komisije, če ta krši Pogodbo o ustanovitvi in delovanju LAS, druge splošne akte LAS, predpise ali sklepe organov LAS, če deluje nestrokovno, če ne deluje neodvisno ali če deluje v nasprotju z nameni in interesi LAS.

Član Ocenjevalne komisije se pri svojem delu izogiba navzkrižja interesov in se izloči iz pregleda ali ocenjevanja prijave na javni poziv, kadar je zasebno, poslovno ali kakorkoli drugače povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v operaciji ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov. Glavna naloga ocenjevalne komisije je ocena prispelih predlogov operacij. Ocenjevalna komisija in vodilni partner o ocenjevanju vlog vodita zapisnike in dokumentacijo na način, na je zagotovljena revizijska sled, tako da je mogoče kadarkoli ugotoviti celoten potek ocenjevanja.

Naloge ocenjevalne komisije:

- V roku osmih delovnih dni od zaključka javnega poziva preveri administrativno popolnost vlog
- Prijavitelje pozove k morebitnim dopolnitvam
- Pregleda dopolnitve vlog in pripravi seznam administrativno popolnih vlog, ki se ocenijo z vidika upravičenost(izločitvenih meril)
- Preveri upravičenost vloge
- Vse prijave, ki so administrativno popolne in izpolnjujejo vse v pozivu zahtevane pogoje za upravičenost, komisija oceni z vidika specifičnih in dodatnih meril
- V primeru nejasnost v vlogi, ocenjevalna komisija, pozove prijavitelja, da v danem roku, ki ne sme biti krajši od treh dni in daljši od 15 dni, predloži dodatna pojasnila ali dokazila v zvezi s predlagano operacijo. Če prijavitelj pojasnil in dokazil ne posreduje, Ocenjevalna komisija presodi vlogo glede na podatke, s katerimi razpolaga.
- Pripravi poročilo o rezultatih ocenjevanja in ga v 8 dneh od zaključka ocenjevanja posreduje Upravnemu odboru LAS

15.5 Zagotavljanje transparentnosti postopkov in preprečevanje konflikta interesov

Priprava in izvedba javnih pozivov bo potekala transparentno. Postopke bodo vodili strokovno usposobljeni sodelavci vodilnega partnerja LAS, sodelovali bodo tudi ostali organi LAS. Javni pozivi bodo objavljeni na spletni strani LAS, spletnih straneh občin, občinskih glasilih in v lokalnih medijih. S tem bo dana možnost vsem zainteresiranim, da prijavijo operacije. V vsakem javnem pozivu bo ime, telefon in elektronski naslov osebe, ki bo dajala informacije povezane z javnim pozivom.

Ocenjevalna komisija bo ocenjevala prispеле vloge na podlagi administrativne popolnosti in upravičenosti ter specifičnih meril in dodatnih. Člani Ocenjevalne komisije se pri svojem delu izogibajo navzkrižju interesov in se izločijo iz pregleda ali ocenjevanja vlog na javni poziv, kadar je zasebno, poslovno ali kakorkoli drugače povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v operaciji ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

16 Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

LAS STIK je upravičen do skupnih sredstev sofinanciranja operacij iz EKSRP in ESRR v višini **1.815.600 €**. Natančnejši izračun je prikazan v nadaljevanju.

A. Delež EKSRP

FINANČNI OKVIR ZA EKSRP = a+b+c = (št. preb. x 10 EUR) + (površina LAS x 550 EUR) + (kvota iz naslova razvitosti občin)

Kvota iz naslova razvitosti občin = (št. občin s koeficientom pod 0,90 * 90.000 EUR) + (št. občin s koeficientom od 0,91 do 0,99 * 70.000 EUR) + (št. občin s koeficientom od 1,00 do 1,10 * 60.000 EUR) + (št. občin s koeficientom od 1,11 do 1,60 * 55.000 EUR)

Tabela 38 Kvota iz naslova števila prebivalcev in površine LAS

Delež sofinanciranja po skladih	Število preb.	Vred. točke	Znesek v € (a)	Površina v km ²	Vred. točke	Znesek v € (b)
Dolenjske Toplice	3.398	10	33.980	110,2	550	60.610
Ivančna Gorica	16.050	10	160.500	227,0	550	124.850
Trebnje	12.068	10	120.680	163,3	550	89.815
Žužemberk	4.580	10	45.800	164,3	550	90.365
Skupaj	36.096		360.960	664,80		365.640

Tabela 39 Kvota iz naslova razvitosti občin

Občina	Koeficient	Znesek v € (c)
Dolenjske Toplice	0,92	70.000
Ivančna Gorica	1,20	55.000
Trebnje	1,23	55.000
Žužemberk	0,98	70.000
Skupaj		250.000

Finančni okvir za EKSRP je **976.600 €**.

B. Delež ESRR

FINANČNI OKVIR ZA ESRR = fiksni del + variabilni del

Fiksni del: 242.000 + (242.000*število urbanih območij v somestjih*0,20 + 242.000*število medobčinskih središč *0,30 + 242.000*število regionalnih središč*0,10)

Tabela 40 Fiksni del

Vrsta območij	Fiksni del	Število	Koeficient	Skupaj v €
1 Urbana območja v središčih v somestjih	0	0	0,20	0
2 Medobčinska središča (Trebnje)	242.000	1	0,30	72.600
3 Regionalna središča	0	0	0,10	0
Fiksni del:	242.000 + (242.000*1 *0,30) = 242.000 + 72.600 =			314.600

Variabilni del: 138.000 + (138.000*število funkcionalnih urbanih območij*0,10 + 138.000*število ostalih urbanih območij*0,30)

Tabela 41 Variabilni del

Vrsta območij	Variabilni del	Število	Koeficient	Skupaj v €
1 Funkcionalna urbana območja	138.000	1	0,10	13.800
• Dolenjske Toplice				
2 Druga urbana območja	138.000	9	0,30	372.600
• Dvor				
• Krka				
• Ivančna Gorica				
• Stična				
• Šentvid pri Stični				
• Veliki Gaber				
• Višnja Gora				
• Zagradec				
• Žužemberk				
Variabilni del:	$138.000 + (138.000 * 1 * 0,10 + 138.000 * 9 * 0,30) =$			524.400

Finančni okvir za ESRR je **839.000 €**.

16.1 Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Tabela 42 Razdelitev sredstev po podukrepih in skladih

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	10.758,00	0,59 %
	ESRR	9.242,00	0,51 %
	ESRP	0,00	0,00 %
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	606.722,00	33,42 %
	ESRR	809.758,00	44,60 %
	ESRP	0,00	0,00 %
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	0,00	0,00 %
	ESRR	20.000,00	1,10 %
	ESRP	0,00	0,00 %
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	359.120,00	19,78 %
	ESRR	0,00	0,00 %
	ESRP	0,00	0,00 %
Skupaj		1.815.600,00	100,00 %

Tabela 43 Razdelitev sredstev po skladih in vrsti sofinanciranja (vrednosti so v €)

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	976.600	839.000	0	1.815.600
Lastna soudeležba	244.150	209.750	0	453.900
Skupaj	1.220.750	1.048.750	0	2.269.500

16.2 Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU+SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	0	163.200,00	163.200,00	156.248,80	74.648,80	42.769,40	5.445,00	1.210,00
	ESRR	0	180.000,00	180.000,00	217.560,00	127.560,00	82.166,10	18.386,10	4.085,80
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	0	0	0	0	0	0	0	0
	ESRR	0	7.000	13.000	0	0	0	0	0
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	21.945,00	53.835,00	51.890,00	53.835,00	51.890,00	51.890,00	51.890,00	21.945,00
	ESRR	0	0	0	0	0	0	0	0
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj		21.945,00	404.035,00	408.090,00	427.643,80	254.098,80	176.825,50	75.721,10	27.240,80

16.3 Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU+SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP	0	24.800	24.800	12.400	0	0	0	0
	ESRR	0	60.000	60.000	74.000	44.000	22.000	0	0
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP	0	62.000	62.000	68.200	37.200	18.600	0	0
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP	0	44.400	44.400	42.200	20.000	15.445	5.445	1.210
	ESRR	0	56.000	56.000	63.960	35.960	17.980	0	0
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP	0	32.000	32.000	33.448,80	17.448,80	8.724,40	0	0
	ESRR	0	64.000	64.000	79.600	47.600	42.186,10	18.386,10	4.085,80
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj		0	343.200,00	343.200,00	373.808,80	202.208,80	124.935,50	23.831,10	5.295,80

16.4 Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85,00 %	80,00 %	0,00 %
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	85,00 %	80,00 %	0,00 %
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	100,00 %	0,00 %	0,00 %

17 Priloge

- Seznam članov LAS;
- Pogodba o ustanovitvi LAS;
- Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«;
- Pogodba z vodilnim partnerjem LAS;
- Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR in
- Elektronska verzija SLR.